

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Заснований у 2005 р. Видається щомісяця. Відповідальний редактор Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій. Упорядник О. Натаров. Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviar.gov.ua/>. Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 1390 від 11.06.2003 р.

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 6 (155) червень 2019

У номері:

- *Конкурс на здобуття Золотої медалі імені В. І. Вернадського НАН України*
- *Дослідження інноваційної системи України*
- *Українсько-китайське науково-технічне співробітництво*
- *Доступ до баз наукової інформації Scopus та Web of Science*
- *Національна наукова спадщина – інтелектуальні скарби держави*

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2019

Київ 2019

ЗМІСТ

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень.....	3
Міжнародне співробітництво	3
Наука – виробництву	6
Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи.....	8
Наукова діяльність у ЗВО	14
Національна академія наук України: віхи історії і сьогодення.....	17
Перспективні напрями наукових досліджень	18
Проблеми стратегії розвитку України	19
Наука і влада.....	21
Суспільні виклики і потреби.....	25
Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства ..	25
Міжнародний досвід.....	27
Формування та впровадження інноваційної моделі економіки	29
Міжнародний досвід.....	30
Проблеми енергозбереження	32
Міжнародний досвід.....	34
Зарубіжний досвід організації наукової діяльності.....	35
Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	36
ДОДАТКИ.....	40

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень

Міжнародне співробітництво

04.07.2019

Триває конкурс на здобуття премії імені Авіценни за просування етичних принципів у науці

До Національної академії наук України надійшла копія циркулярного листа Генерального директора ЮНЕСКО Одрі Азуле з пропозицією надати кандидатури для участі у конкурсі на здобуття премії імені Авіценни за просування етичних принципів у науці. Документи приймаються до 1 серпня 2019 р.

[Докладніше див. додаток 36](#)

***

12.06.2019

Україна планує продовжити співпрацю з США у сфері науки та технологій – рішення КМУ

Україна має намір продовжити співпрацю зі Сполученими Штатами Америки у сфері науки та технологій. Це дозволить вченим обох країн працювати над спільними двосторонніми дослідженнями, брати участь у міжнародних конкурсах та програмах.

[Докладніше див. додаток 1](#)

***

20.06.2019

МОН долучиться до розробки критеріїв, за якими відбиратимуть міста для участі у науковому конкурсі ЄС

До 2021 р. МОН разом із іноземними партнерами має напрацювати підходи, за якими визначатимуть пріоритетні проблематики європейських міст. Про це йшлося під час першої зустрічі з представниками Ініціативи ЄС із спільного програмування JPI Urban Europe в межах програми Горизонт 2020 Expand II ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Україна стала першою країною, що не є членом ЄС, яка долучилася до проектів JPI Urban. Окрім пріоритетних проблематик, планується також виробити загальноєвропейську стратегію розвитку міст. Усе це використають під час відбору наукових проектів для реалізації в межах програми Горизонт 2020. Нині існують 10 Ініціатив спільного програмування. Робота держав-членів у межах кожної окремої ініціативи спільного програмування ґрунтується на добровільних зобов'язаннях. Під час співпраці вони розробляють загальний підхід до вирішення проблем, стратегію, цілі та

часові межі завдань, аналізують інструменти взаємодії. Участь України в Ініціативах Спільного програмування є одним з пріоритетів на шляху інтеграції до європейського дослідницького простору.

Більше фото тут: <https://bit.ly/2IZPpBN>.

***

19.06.2019

Центрально-Європейська ініціатива (CEI) запрошує до Фонду співпраці CEI 2019

CEI оголошує новий конкурс проектів Фонду співробітництва CEI. Потенційний внесок CEI в організацію процесу обміну знаннями – до 15.000 EUR ([Національна академія наук України](#)).

Державні та приватні установи, зареєстровані як держави-члени CEI, а також міжнародні та регіональні організації запрошуються до Фонду співпраці CEI щодо інноваційних дій, які сприятимуть мобільності науковців та створенню міжнародної мережі співпраці. Пропозиції повинні зосереджуватися на розбудові потенціалу шляхом передачі й обміну знаннями, зокрема від держав-членів CEI ЄС до країн-членів CEI, які не є членами ЄС. Діяльність може здійснюватись у формі конференцій, семінарів і навчальних курсів, які повинні відповідати плану дій CEI 2018-2020 та критеріям, викладеним у статуті конкурсу. Кінцевий термін подання заявок – 24 липня 2019 р. Потенційний внесок CEI в організацію процесу обміну знаннями – до 15.000 EUR. Обов'язковий період реалізації програми обміну знаннями: з 1 січня по 31 грудня 2020 р. Для отримання додаткової інформації: applications.coopfund@cei.int. Докладніша інформація та необхідні документи – за посиланням: <https://cutt.ly/XhYWk8>.

Читайте також: [Центрально-Європейська ініціатива \(CEI\) оголошує конкурс на участь в програмі обміну знаннями \(Know-How Exchange Programme – KEP\)](#)

***

26.06.2019

Візит делегації Уряду провінції Шаньдун (КНР)

Національну академію наук України відвідала делегація Уряду провінції Шаньдун (КНР) на чолі з віцегубернатором цієї провінції Юй Цзе. Зустріч відбулась у Великому конференц-залі НАН України в Києві. За її підсумками підписано низку угод про двостороннє наукове та науково-технічне співробітництво.

[Докладніше див. додаток 26](#)

***

21.06.2019

Зустріч із делегацією Шанхайської академії суспільних наук

Національну академію наук України відвідала делегація Шанхайської академії суспільних наук, яку очолював віцепрезидент цієї академії професор Гань Чуньхуей. До складу делегації увійшли також директор Інституту екології та сталого розвитку ШАСН професор Чжо Фенці, директор відділу міжнародного співробітництва ШАСН доцент Ву Сюемінг, заступник головного редактора щотижневика з соціальних наук професор Сюй Мейфан.

[Докладніше див. додаток 25](#)

***

24.06.2019

Вивчення питань розвитку міжнародного регіонального і транскордонного співробітництва за участю України

Відбулося підписання Угоди між Інститутом економіко-правових досліджень НАН України та Європейським об'єднанням територіального співробітництва «ТІСА» ([Інститут економіко-правових досліджень НАН України](#)).

Угода передбачає роботу в рамках міжнародного українсько-угорського науково-практичного проекту. Він включає проведення наукового дослідження з питань гармонізації законодавства України та Угорщини на основі права ЄС стосовно територіальних об'єднань, розробку та презентацію рекомендацій щодо нормативно-правового забезпечення функціонування Європейських об'єднань територіального співробітництва (ЄОТС). Інститут виконуватиме це дослідження у партнерстві з юридичним факультетом Ужгородського національного університету та Центральноевропейською службою сприяння транскордонним ініціативам (Угорщина).

Результати дослідження восени ц. р. будуть представлені на міжнародній науково-практичній конференції на тему «Позитивний вплив створення та діяльності ЄОТС на економічний розвиток ЄС та країн, розташованих на його зовнішніх кордонах». Конференція відбудеться в Закарпатській області за участі представників ЄС, Ради Європи, дипломатичних представництв і органів центральної та місцевої влади України і Угорщини.

Наука – виробництву

13.06.2019

Засідання Президії Національної академії наук України 12 червня 2019 року

У ході виконання минулого року науково-технічних проектів установ НАН України отримано вагомі результати, які сприяють впровадженню в економічну і соціальну сферу прикладних розробок українських вчених.

Протягом 2018 р. 39 установ НАН України виконували 43 науково-технічних проекти. Згідно з умовами конкурсу до реалізації кожного проекту було залучено організацію-партнера, серед яких, зокрема, Київська міська клінічна лікарня № 3, Національний авіаційний університет МОН України, ПАТ «Нафтогазвидобування», Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне» імені М. К. Янгеля», Київська міська рада, Pegasus Environmental and Nuclear Services, Inc. (США).

[Докладніше див. додаток 2](#)

***

14.06.2019

Науковці Академії дослідили формування параметрів мікроклімату службових з'єднувальних гілок Київського метрополітену

У 2017 р. Інститут технічної теплофізики НАН України виграв тендер на надання послуг із дослідження формування параметрів мікроклімату службових з'єднувальних гілок Київського метрополітену. Відповідні роботи фахівці цієї академічної наукової установи виконували впродовж 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

Про дослідницькі роботи, виконані фахівцями ІТТФ НАН України на замовлення КП «Київський метрополітен», читайте на [порталі НАН України](#), а також дізнавайтеся з повідомлень українських ЗМІ: <https://cutt.ly/AhYOdP>; <https://cutt.ly/JhYOkh>; <http://www.metro.kiev.ua/node/5984>.

***

Суботін В., генеральний директор АТ «Турбоатом»

Співробітництво АТ «Турбоатом» з Національною академією наук України // Вісник НАН України. – 2019. – № 5. – С. 23–25.

«...Участь АТ «Турбоатом» у Загальних зборах НАН України є закономірною, оскільки підприємство у співпраці з науковими установами Національної академії наук України створює наукомістку продукцію, якою наша країна може пишатися. Кваліфікований персонал і сучасне модернізоване технологічне обладнання дозволяють нам створювати нові зразки енергомашинобудівної продукції, турбінне обладнання для АЕС, ТЕС,

ГЕС і ГАЕС, яке не поступається найкращим світовим зразкам, а часто і перевершує їх за технічними характеристиками.

АТ «Турбоатом» належить до найбільших у світі турбінобудівних компаній. Сьогодні наше підприємство має замовлення принаймні на три роки наперед, темпи зростання становлять 10 %, і, як ви розумієте, в сучасних економічних умовах це багато про що говорить. А те, що нашу продукцію використовують у 45 країнах світу, свідчить про її високу якість. Однак хочу підкреслити, що така успішність і забезпеченість роботою стали можливими завдяки тісній співпраці з українськими науковими установами і організаціями, насамперед з НАН України».

[Завантажити](#)

***

СМАРТ-спеціалізація промисловості міста Києва як триггер інноваційних змін

У рамках V Національного експортного форуму 3 червня 2019 р. співробітники відділу промислової політики ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» разом із ТПП України та відділом промисловості та інноваційної політики Департаменту промисловості та розвитку підприємництва КМДА провели воркшоп «СМАРТ-спеціалізація промисловості міста Києва як триггер інноваційних змін / SMART-specialization of the city Kyiv as a trigger of innovative changes». У ньому взяли участь представники провідних підприємств харчової, легкої та фармацевтичної галузей міста Києва, представників вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, державних та місцевих органів влади ([Інститут економіки та прогнозування НАН України](#)).

Під час воркшопу розглядалися різні аспекти застосування технологій на різних ланках виробничо-збутового ланцюга, можливості застосування різних СМАРТ-технологій при виробництві продукції; було окреслені гальмуючі чинники, що перешкоджають СМАРТ-спеціалізації промисловців та обрано найбільш перспективні інструменти державної, недержавної та міжнародної підтримки СМАРТ-спеціалізації для промислового бізнесу, зокрема для підприємств харчової, легкої та фармацевтичної промисловості <...> Відзначався важливий внесок ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» у визначення стратегічних пріоритетів промислового відродження української економіки, зокрема представлених у науково-аналітичній доповіді «**Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки**».

Детальніше читайте [тут](#)

Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи

13.06.2019

Про конкурс на здобуття Золотої медалі імені В. І. Вернадського Національної академії наук України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття Золотої медалі імені В. І. Вернадського Національної академії наук України. Пропозиції приймаються до 12 листопада 2019 р.

[Докладніше див. додаток 3](#)

***

13.06.2019

Про конкурс на здобуття премій імені видатних учених України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття премій імені видатних учених України. Граничний термін подання роботи на конкурс – 1 листопада 2019 р.

[Докладніше див. додаток 4](#)

***

13.06.2019

Про конкурс на здобуття премій для студентів вищих навчальних закладів і молодих учених, що присуджуються Національною академією наук України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття премій для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи. Граничний термін подання роботи на конкурс – 15 грудня 2019 р.

[Докладніше див. додаток 5](#)

***

01.07.2019

Національна академія наук України оголошує конкурс на розміщення державного замовлення у 2019 році на підготовку наукових кадрів через аспірантуру та докторантуру

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 р. №363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» та з метою розміщення державного замовлення у 2019 році Національна академія наук України оголошує конкурс на розміщення державного замовлення на підготовку

наукових кадрів через аспірантуру та докторантуру ([Національна академія наук України](#)).

Детальніше про конкурс читайте на [порталі НАН України](#).

***

07.06.2019

Міжнародний семінар «SMURBS»

3–4 червня 2019 р. у приміщенні Великого конференц-залу НАН України відбувся міжнародний семінар в рамках проекту програми Горизонт 2020 ERA-PLANET, SMURBS. У заході взяли участь експерти європейських наукових центрів. Серед питань, що обговорювалися, значну увагу приділено тематиці створення «розумних міст», зокрема пілотному проекту KyivSmartcity.

[Докладніше див. додаток 6](#)

***

27.06.2019

У КУП НАНУ відбувся круглий стіл приурочений до 23-ої річниці Конституції України

27 червня 2019 р. в Київському університеті права НАН України відбувся приурочений до 23-ої річниці Конституції України круглий стіл <...> Метою проведення заходу було об'єднання фахівців-конституціоналістів з наукових кіл України та зарубіжних країн, представників компетентних органів, експертів, юристів-практиків, інших зацікавлених осіб та позиціонування КУП НАН України у якості науково-навчального закладу, котрий виконує важливу суспільну місію та здатний забезпечити необхідну наукову панель у сфері конституціоналізму ([Київський університет права НАН України](#)).

На адресу організаторів та учасників міжнародної науково-практичної конференції надійшли вітання, зокрема від [Президента Національної академії наук України, академіка НАН України Б. Є. Патона](#) та [директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, академіка НАН України Ю. С. Шемшученка](#). На засіданні Круглого столу було презентовано чергового наукового монографічного видання Університету *«Державно-правове регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів: вітчизняні та міжнародні реалії»*. Монографія присвячена актуальним питанням державно-правового регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів.

***

Круглий стіл з нагоди 23-ї річниці Конституції України «Конституція України: історія та перспективи»

14 червня 2019 р. у Львівському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України відбувся Круглий стіл з нагоди 23-ї річниці Конституції України «Конституція України: історія та перспективи» ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

Співorganizаторами заходу виступили Західний науковий центр НАН України і МОН України, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України та Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Під час роботи Круглого столу було розглянуто проблематику українського парламентаризму в історичному аспекті та нинішній стан і перспективи конституціоналізму в Україні.

***

26.06.2019

Цикл науково-практичних семінарів «Цифрова наукова комунікація»

25 та 27 червня 2019 р. Інститут інформаційних технологій НБУВ започаткував цикл науково-практичних семінарів «Цифрова наукова комунікація», присвячений репрезентації доробку українських вчених у світових наукометричних і вебліографічних сервісах ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

На першому семінарі увагу було приділено авторському ідентифікатору ORCID та індексу наукових публікацій Google Scholar. Доповідач, науковий співробітник С. Гарагуля, наголосив на зручності використання цих сервісів як інструментів для створення наукового портфоліо та налагодження каналу професійної комунікації.

Додаткові матеріали:

 [супроводжувальний текст](#)

 [презентація](#)

***

26.06. 2019 15:59

Муравецька Я.

XV Міжнародна наукова конференція молодих вчених

19-21 червня 2019 р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України відбулася XV Міжнародна наукова конференція молодих учених «Літературознавство XXI століття: Сучасні виклики та перспективи» ([Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України](#)).

Цьогоріч учасниками заходу стали майже 60 молодих дослідників. <...> Протягом двох робочих днів відбулося 14 тематичних секцій, на яких обговорювалися наукові проблеми з теорії літератури, текстології, компаративістики, класичної та сучасної української та зарубіжних літератур, зокрема американської, білоруської, канадської, англійської, російської, німецької, французької, ірландської, хорватської, польської, сербської, чорногорської, корейської та японської. Ґрунтовні цікаві доповіді виголосили учасники з Польщі, Канади, Білорусі, Росії, а також із різних міст України: Києва, Дніпра, Харкова, Львова, Миколаєва, Одеси, Житомира, Ніжина, Ужгорода, Запоріжжя та ін. У межах конференції 19-20 червня з лекціями виступили науковці України та зарубіжжя.

***

19.06.2019

Міжнародна конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії і філософії у дослідженнях молодих учених»

11 червня 2019 р. у Залі засідань Вченої ради Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» відбулась міжнародна конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії і філософії у дослідженнях молодих учених». Організаторами заходу виступили Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Інститут історії України НАН України. Проведення подібних конференцій, починаючи з 2017 р., вже стало гарною традицією наукових установ Національної академії наук України сприяти створенню додаткових можливостей обміну думками та апробації результатів наукових досліджень... ([Інститут всесвітньої історії НАН України](#)).

Детальніше про конференцію читайте на [сайті ІВІ НАН України](#)

***

01.07.2019

Мова голоду: провідні експерти дослідили вплив голодомору на мову і світобачення українців

7–8 червня 2019 р. відбувся Міжнародний науковий симпозіум «Епоха Голодомору в мовній та концептуальній картинах світу», організований Українським науково-дослідним та освітнім центром вивчення Голодомору (HREC in Ukraine) в партнерстві з Українським інститутом національної пам'яті, Інститутом історії України НАН, за підтримки Науково-освітнього консорціуму (HREC) Канадського інституту українських студій. Результати цього симпозіуму опубліковано на шпальтах газети «Україна молода» (№ 070 за 26 червня 2019 р.) ([Національна академія наук України](#)).

Який вплив справила епоха Голодомору на українську мову, її дослідження і вивчення? Яким чином, через підміни й маніпуляції з

радянським «новоязом», комуністична партія змінювала світобачення людей, їхню ієрархію цінностей і поведінку? Як це все відгукується сучасним українцям? Ці та інші питання ставили на Міжнародному науковому симпозіумі «Епоха Голодомору в мовній та концептуальній картинах світу».

Досвідом вивчення та осмислення різних аспектів спричиненої Голодомором трансгенераційної травми ділилися лінгвісти, літературознавці, психологи, історики та освітяни.

[Читати](#)

***

25.06.2019

XII міжнародна конференція пам'яті Вілена Сергійовича Горського «Colloquium Mediaevale: Інтелектуальна історія України та Європи середньовічної й ранньомодерної доби»

7 червня 2019 р. в Інституті філософії імені Г. С. Сковороди НАН України відбулася XII міжнародна конференція пам'яті Вілена Сергійовича Горського: «Colloquium Mediaevale: Інтелектуальна історія України та Європи середньовічної й ранньомодерної доби» ([Національна академія наук України](#)).

У рамках конференції відбулась також презентація другого номеру журналу «Ucrainica Mediaevalia» та науково-популярного часопису «Наука і суспільство» <...> Як і в попередні роки, захід відбувся на високому науковому рівні й збагатив історико-філософську галузь низкою інноваційних ідей.

Докладніша інформація – за посиланням: <https://cutt.ly/pc7zTJ>.

***

12.06.2019

6-та Міжнародна конференція з механіки руйнування матеріалів і цілісності конструкцій

3–6 червня 2019 р. у м. Львові відбулася 6-та Міжнародна конференція з механіки руйнування матеріалів і цілісності конструкцій («Fracture Mechanics of Materials and Structural Integrity», FMSI 2019). Співорганізаторами конференції виступили Європейське товариство з цілісності конструкцій (European Structural Integrity Society, ESIS), Українське товариство з механіки руйнування матеріалів, Фізико-механічний інститут імені Г. В. Карпенка НАН України та Національний університет «Львівська політехніка» ([Національна академія наук України](#)).

Високий науковий рівень конференції підтвердила широка присутність фахівців з Італії, Іспанії, Греції, Франції, США, Канади, Польщі, Угорщини, Португалії, Китаю, Індії, Мексики, Аргентини та України. Детальнішу

інформацію можна отримати на сайті Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України за посиланням: <http://fmsi2019.ipm.lviv.ua/>.

***

10.06.2019

Всеукраїнські наукові читання «Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві»

7 червня 2019 р. в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України проведено традиційні Всеукраїнські наукові читання «Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві» (співорганізатори – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Західний науковий центр НАН України і МОН України та Наукове товариство ім. Шевченка) ([Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України](#)).

Під час роботи конференції розглянуто як проблематику, пов'язану із життєвим шляхом Івана Петровича Крип'якевича та його науковою спадщиною, так і тематично ширші наукові дискурси.

***

27.06.2019

У Харкові пройшла Міжнародна конференція «Geometry, Differential equations and Analysis», присвячена 100-річчю від дня народження видатного математика – академіка Олексія Васильовича Погорєлова

17–21 червня 2019 р. в Харкові пройшла Міжнародна конференція «Geometry, Differential equations and Analysis», організаторами якої виступили Математичне відділення Фізико-технічного інституту низьких температур (ФТІНТ) імені Б. І. Веркіна НАН України і факультет математики та інформатики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна ([Національна академія наук України](#)).

Захід присвячувався 100-річчю від дня народження видатного математика – академіка Олексія Васильовича Погорєлова (1919–2002). Тематика конференції охоплювала широкий спектр проблем – таких, як: геометрія підмногovidів, диференціальна та ріманова геометрія, геометрія в цілому, диференціальні рівняння, аналіз <...> Загалом захід відзначився масштабністю та географічно широким представництвом. Участь у ньому взяли науковці з Великої Британії, Франції, Ізраїлю, Іспанії, Австралії, Італії, Німеччини, Норвегії, США, Канади, Польщі, Кувейту, України.

Докладна інформація про конференцію доступна за посиланням: <http://www.ilt.kharkov.ua/geometry2019/>.

***

10.06.2019

10-а Міжнародна конференція спеціалістів та молодих вчених «Фізика низьких температур» 2019 (ICPYS LTP 2019)

3–7 червня 2019 р. у Фізико-технічному інституті низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України (м. Харків) пройшла ювілейна, 10-а Міжнародна конференція спеціалістів та молодих вчених «Фізика низьких температур» 2019 (ICPYS LTP 2019), присвячена 100-річчю від дня народження засновника цієї академічної наукової установи академіка Бориса Ієремійовича Веркіна (1919–1990), організатором якої виступила Рада молодих вчених Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України ([Наукова молодь НАН України](#)).

Під час заходу учасники з різних країн світу представили 115 доповідей. Конференція охоплювала основні тематики фізики низьких температур, такі як надпровідність, квантові рідини та кріокристали, магнетизм, нанофізика, матеріалознавство, оптика, спектроскопія, біофізика й ін. Доповіді як учасників, так і запрошених доповідачів викликали цікаві дискусії та обговорення. Постерні ж секції стали місцем виникнення нових ідей та налагодження співробітництва. Більше інформації про подію шукайте за посиланням: <http://www.ilt.kharkov.ua/icpys2019/>.

***

14.06.2019

IV Міжнародна науково-практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»

5-7 червня 2019 р. в спортивно-оздоровчому таборі «Гарт» Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ». Метою конференції було обговорення сучасних проблем територіального розвитку та реалізації регіональної політики в Україні, вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України в контексті сучасних реформ та євроінтеграційних процесів.

[Докладніше див. додаток 7](#)

Наукова діяльність у ЗВО

03.06.2019

Мінекономрозвитку розпочинає програму науково-дослідної співпраці з провідними університетами України

Між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та провідними закладами вищої освіти України був підписаний

Меморандум про співробітництво за проектом «Синергія знань, досвіду та креативності заради майбутнього». Мета проекту – створити майданчик для взаємодії між Мінекономрозвитку та провідними університетами України для розвитку наукової роботи у сфері економіки та державних фінансів, створення кадрового резерву Міністерства, а також створення можливостей здобуття досвіду для студентів.

[Докладніше див. додаток 8](#)

***

25.06.2019

Угода з Гуандунською академією наук (КНР)

25 червня КПІ ім. Ігоря Сікорського відвідала делегація Гуандунської академії наук (Китайська Народна Республіка) на чолі з її президентом Ляо Бін. До складу делегації також входили директор Фошанського інституту промислових технологій Сяо Женьцзюнь, директор Гуандунського інституту зварювання Дун Чуньлінь, радник керівника Гуандунського інституту зварювання Ван Яцінь ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

З гостями зустрілися проректор з міжнародних зв'язків член-кореспондент НАН України С. Сидоренко, декан факультету зварювання Сергій Фомічов, завідувач кафедри зварювального виробництва В. Квасницький та ін. Крім того, у зустрічі взяли участь директор Китайсько-українського інституту зварювання ім. Є. О. Патона В. Коржик та виконавчий директор корпорації «Укрспецтехнології» А. Альошин.

Учасники зустрічі обговорили питання співпраці, а також її напрями і форми, основний наголос зробивши на співробітництві у галузі електрозварювання. Насамкінець очільник Гуандунської академії наук Ляо Бін та проректор з міжнародних зв'язків КПІ ім. Ігоря Сікорського Сергій Сидоренко підписали Угоду про стратегічну міжнародну науково-технічну співпрацю в галузі освітньої та науково-дослідницької діяльності. Це чотиристоронній договір, учасниками якого є ще й Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона та корпорація «Укрспецтехнології», керівники яких підписали документ раніше.

***

13.06.2019

Оксфорд – у Харкові

В Україні незабаром розпочне діяти європейська модель підготовки магістрів. Пілотний проект створений на базі Київського академічного університету. Участь у цьому проекті братимуть і харків'яни: сучасних фахівців у галузі матеріалознавства готуватимуть в Інституті сцинтиляційних

матеріалів НАН України. Нова модель передбачає, що крім вивчення спеціальних курсів з базових напрямів, у магістратурі майбутні фахівці активно братимуть участь у сучасних наукових розробках, які мають прикладне значення.

[Докладніше див. додаток 9](#)

***

01.07.2019

На базі ХПІ створили центр підтримки інновацій, де винахідники зможуть отримати безкоштовну консультацію щодо патентування

Особливості процедури патентування, доступ до патентних баз даних та перевірка розробок на унікальність. Консультації з цих та інших питань зможуть отримати студенти, стартап-групи та вчені у Центрі підтримки технологій та інновацій. Його відкрили на базі НТУ «Харківський політехнічний інститут» наприкінці червня ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Винахідники матимуть безкоштовний доступ до технічної інформації, зможуть проводити патентний пошук, первинний збір інформації про ринок продукції, організувати дистанційне навчання тощо. Крім того, їм надаватимуть підтримку у комерціалізації розробок та оформленні бізнеспроектів.

Центр створений Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством освіти і науки спільно з Всесвітньою організацією інтелектуальної власності.

***

27.06.2019

Економічному факультету – 75: історія і сучасність

26 червня 2019 р. на сайті газети Верховної Ради України «Голос України» опубліковано статтю, присвячену економічному факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який є визнаним в Україні та світі центром економічної освіти й науки ([Національна академія наук України](#)).

<...> На всіх етапах своєї історії економічний факультет був потужним осередком фундаментальних економічних досліджень, свідченням чого стало формування та розвиток наукових шкіл, серед яких нині представлені: «Теоретико-методологічні проблеми розвитку історії економічних учень, макро- та мікроекономіки в контексті новітніх парадигмальних зрушень» (засновник і керівник – член-кореспондент НАН України Віктор Базилевич); «Економіко-математичне моделювання» (засновник – Євген Слуцький, керівник – професор Олександр Черняк); «Розвиток і трансформація

економічних систем» (засновник — академік НАН України Анатолій Чухно, керівник – професор Валерій Осецький).

Докладніша інформація – за посиланням: <https://cutt.ly/9c7QMD>.

Національна академія наук України: віхи історії і сьогодення

03.06.2019

Омелян Пріцак та українські письменники – кандидати на нобелівську премію. До 100-річчя від дня народження О. Пріцака

Стаття керівника Науково-дослідного центру орієнталістики імені Омеляна Пріцака в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» кандидата історичних наук Таїси Сидорчук. Джерело: науково-популярний журнал «Світогляд» (2019, № 2 (76)), який видають Національна академія наук України та Головна астрономічна обсерваторія НАН України ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

***

Сергієнко І., академік НАН України, директор Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України

Академічні інститути і Київська політехніка: традиції співпраці // Вісник НАН України. – 2019. – № 5. – С. 106–113.

У статті розглянуто історію розвитку наукових зв'язків і взаємовигідної співпраці між установами Національної академії наук України і Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Зазначено, що традиції такого співробітництва, закладені ще першими академіками УАН, сьогодні продовжуються і зміцнюються. Особливу увагу приділено створенню низки спільних з НАН України наукових і освітньо-наукових структур, започаткуванню і успішному виконанню багатьох спільних наукових проектів.

[Завантажити](#)

***

10.06.2019

Учні Малої академії наук зможуть проводити більше морських досліджень – підписано угоду з гідрофізичним центром НАН

Спільні експедиції на морських і річкових суднах, проектування інструментів для досліджень, а також участь у міжнародних конкурсах. Ці та інші можливості для учнів МАН закладені в Угоду про науково-технічне співробітництво в галузі океанографії, інформаційної науки і технології. Її підписали президент Національного центру «Мала академія наук» С. Довгий

та директор Наукового гідрофізичного центру НАН України О. Щипцов ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Насамперед планується залучити школярів до проведення низки дослідів у галузі океанології. Вони працюватимуть над технічним вдосконаленням обладнання, яке передає океанографічні дані під час експедицій. Передбачається також створення лабораторій, де дослідники розроблятимуть плани проектування та будівництва суднової техніки, проводитимуть наукові експерименти та робочі зустрічі. Окремо установи сприятимуть створенню наукового парку «Науково-дослідницький флот України». Підписання Угоди відбулось в межах Морської доктрини України на період до 2035 року, а також старту «Десятиліття науки про океан в інтересах сталого розвитку», що проголошене резолюцією Генеральної Асамблеї ООН.

Перспективні напрями наукових досліджень

14.06.2019

Результати проведення конкурсу проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні»

На виконання розпорядження Президії НАН України від 27.02.2019 № 130 «Про затвердження концепції, складу наукової ради, положення про наукову раду цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні» та оголошення конкурсу проектів цієї програми на 2019 рік» Науковою радою програми відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання.

[Докладніше див. додаток 10](#)

***

12.06.2019

Результати конкурсу проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики»

На виконання розпорядження Президії НАН України від 27.02.2019 № 129 «Про затвердження концепції, складу наукової ради, положення про наукову раду цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики» та оголошення конкурсу проектів цієї програми на 2019 рік» Науковою радою

програми відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання.

[Докладніше див. додаток 11](#)

***

11.06.2019

Результати проведення конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук

На виконання розпорядження Президії НАН України від 25.02.2019 № 117 «Про проведення конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук у 2019 р.» Науковою радою конкурсу відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання. Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 333 затверджено перелік дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук, що будуть виконуватися у 2019 р. за КПКВК 6541230.

[Докладніше див. додаток 12](#)

Проблеми стратегії розвитку України

13.06.2019

Віце-президент НАН України академік Сергій Пирожков – про реальний стан українського суспільства

Які чинники дезінтегрують наше суспільство і як його консолідувати? Навіщо потрібна нова редакція Українського правопису? Які теми перебувають у фокусі уваги істориків і демографів Академії? Чому важливо регулярно проводити переписи населення і коли черговий перепис відбудеться в Україні? На ці й низку інших запитань в інтерв'ю журналістам Щоденної всеукраїнської газети «День» відповів віце-президент Національної академії наук України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України академік Сергій Пирожков ([Національна академія наук України](#)).

Перша частина: [«Українці доволі розрізнені. Це – глобальна проблема. Академік Сергій Пирожков — про реальний стан суспільства»](#)

Друга частина: [«Ми повинні науково обґрунтовувати мету, якої хочемо досягти як держава. Академік Сергій Пирожков — про ситуацію в українській науці й роль стратегічних досліджень»](#)

***

18.06.2019

Країна нерівних можливостей

Чому українці емігрують і що потрібно зробити, аби бодай частково призупинити цей процес? Чим загрожує нашому суспільству нерівність і як її подолати? Як децентралізація сприяє розвитку українського громадянського суспільства? Якою є демографічна ситуація в нашій державі та які труднощі можуть виникнути при проведенні всеукраїнського перепису населення у 2020 році? Про це й інше в інтерв'ю програмі Сергія Рахманіна «Апокриф», що виходить в ефір на хвилях радіостанції «Радіо НВ», розповіла академік-секретар Відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Елла Лібанова ([Національна академія наук України](#)).

Відеозапис радіопередачі: <https://youtu.be/iWxfsQA-aHc>.

***

Майбутнє країни залежить від фінансового внеску держави у ранній розвиток дітей

За різними оцінками, 1 дол. США, витрачений на дошкільну освіту, приносить від 4 до 17 дол. США суспільно-економічних переваг – це збільшення продуктивності праці, зменшення соціальних видатків, зокрема на охорону здоров'я, вирівнювання доходів – формування передумов для економічного зростання. Тобто йдеться, ні багато ні мало, – про економічну ефективність ([Інститут економіки та прогнозування НАН України](#)).

А от інші статистичні дані менш оптимістичні: за даними ЮНІСЕФ, в Україні програми в межах дошкільної освіти відвідують 68 % дітей, які зростають у найзаможніших сім'ях, і лише 30 % дітей, які зростають у найбідніших сім'ях. Упродовж останніх десятиліть питання забезпечення програмами раннього розвитку, догляду та освіти дітей постало на політичному порядку денному в усьому світі. Одна з головних причин – збільшення в робочій силі частки жінок, що зумовило зростання попиту на послугу догляду за дітьми дошкільного віку. Уряди країн підтримують і субсидують цю послугу з низки причин.

Про те, як це відбувається в Україні, читайте у статті к. е. н., молодшого наукового співробітника відділу державних фінансів ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Н. Назукової «[Дошкільнята та їхня... зарплата](#)», надрукованій у газеті «Дзеркало тижня. Україна» 15 червня 2019 р.

Наука і влада

27.06.2019

Президент України зустрівся з керівництвом Академії

Президент України обговорив із керівництвом Національної академії наук України рівень і перспективи розвитку вітчизняної науки й, зокрема, НАН України, а також те, яку допомогу науковцям може надати держава і як зацікавити молодих учених працювати на Батьківщині.

[Докладніше див. додаток 27](#)

***

06.06.2019

Кращі науковці отримали Державні премії та премії Президента України

Понад 200 кращих українських вчених отримали Державні премії в галузі науки і техніки та премії Президента України для молодих учених 2018 р. за передові дослідження та відкриття у медицині, астрономії, фізиці, енергетиці, оборонці, екології, агропромисловості тощо. Нагородження лауреатів відбулося 5 червня 2019 р. в Києві за участі Міністра освіти і науки Л. Гриневич та президента НАН України академіка Б. Патона.

[Докладніше див. додаток 13](#)

***

07.06.2019

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій вручив нагороди найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2018 рік

За результатами проведеного конкурсу у 2018 р. присуджено 20 Премій Верховної Ради України молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок. Загалом – 31 науковцю, з яких 2 доктори наук, 26 кандидатів наук і 3 науковця без наукового ступеня. За гендерним розподілом – це 16 жінок і 15 чоловіків. Голова Верховної Ради України А. Парубій подякував молодим ученим, які «не дивлячись на порівняно невисокі зарплати, значні соціальні проблеми, подекуди застарілу дослідницьку інфраструктуру, вкрай обмежені ресурси для проведення досліджень повсякденно самовіддано й ефективно працюють на славу Україні».

[Докладніше див. додаток 14](#)

***

29.06.2019

Інститут економіко-правових досліджень НАНУ та Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини підписали Меморандум про співпрацю

Підписано Меморандум про співпрацю між Інститутом економіко-правових досліджень НАН України та Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Документом передбачена координація зусиль у сфері розроблення та впровадження науково обґрунтованих механізмів забезпечення і захисту економічних і соціальних прав та свобод людини і громадянина.

[Докладніше див. додаток 28](#)

***

05.06.2019

Інформація про розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти 05 червня 2019 року

Під час засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти було розглянуто питання про виконання заходів щодо врахування рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

[Докладніше див. додаток 15](#)

***

21.06.2019

Оголошено конкурс на посаду виконавчого директора Національного фонду досліджень України

Наукова рада Національного фонду досліджень України оголошує повторний конкурсний відбір на посаду виконавчого директора Фонду, який обирається Науковою радою, погоджується Наглядовою радою Фонду та призначається на посаду Кабінетом Міністрів України строком на п'ять років.

[Докладніше див. додаток 24](#)

***

19.06.2019

Проводити дослідження для освітніх та наукових цілей стане легше, – Уряд затвердив Порядок використання прекурсорів

Уряд спростив процедуру використання прекурсорів – хімічних речовин та реагентів – для навчання і досліджень у закладах освіти та наукових

установах. Проєкт змін до порядку використання прекурсорів готували спільно з молодими вченими, які й звернули увагу на проблему з використанням цих речовин та реагентів у освітніх та наукових цілях.

[Докладніше див. додаток 16](#)

***

07.06.2019

Як мають змінитися системи фінансування та незалежної експертизи, а також пріоритети досліджень – у МОН стартували 3 робочі групи щодо подальшої реформи науки

У МОН почали працювати одразу кілька робочих груп, які готуватимуть пропозиції та рішення для подальших змін у науковій сфері. Зокрема, йдеться про впровадження Плану заходів щодо реформування вітчизняної наукової сфери, затвердженого розпорядженням Уряду.

[Докладніше див. додаток 17](#)

***

13.06.2019

В'ячеслав Кириленко провів нараду з підготовки урядового рішення щодо упорядкування переліку об'єктів, що перебувають у віданні Національної академії наук

Віце-прем'єр-міністр України В. Кириленко провів нараду з підготовки проєкту акта щодо переліку установ, організацій, підприємств, що перебувають у віданні Національної академії наук. В. Кириленко наголосив, що упорядкування переліку установ, організацій, підприємств, що перебувають у віданні Національної академії наук, необхідне для ефективного фінансування тих об'єктів Академії наук, які дають реальний результат для науки і суспільства ([Урядовий портал](#)).

У нараді взяли участь представники Міністерства освіти і науки, Національної академії наук, Міністерства фінансів, Фонду державного майна, Міністерства юстиції, Мінекономрозвитку, Мін'юсту, Держаудитслужби, які обговорили проблемні питання, пов'язані з підготовкою проєкту акта.

За результатами обговорення вирішено врахувати пропозиції Мін'юсту, Мінфіну, Фонду держмайна, Держаудитслужби щодо необхідності об'єктивного аналізу реального стану справ у питанні обліку, функціонування та аудиту установ, організацій, підприємств, що перебувають у віданні Національної академії наук, з метою підготовки урядового рішення, яке врахує необхідність істотного підвищення ефективності управління об'єктами НАН, які є державною власністю.

***

25.06.2019

100 талановитих молодих киян нагороджено премією Київського міського голови

Відповідно до розпорядження Київського міського голови від 21 травня 2019 р. (№ 436) 100 талановитих молодих киян нагороджено премією Київського міського голови. Серед них – 19 молодих учених Академії в номінації «наукові досягнення» ([Національна академія наук України](#)).

Четвертий рік поспіль 100 талановитих молодих киян отримують премію Київського міського голови у рамках молодіжної акції «Таланти Києва», присвяченої Дню молоді. Цього року грошову винагороду у розмірі 3000 грн отримували за внесок у розвиток молодіжного руху, наукові та творчі досягнення столиці.

«Київ – місто молодих та рішучих. І надзвичайно приємно, що молодь робить свій особливий внесок у розбудову нашого міста. Під час засідання конкурсної комісії, де ми відбирали 100 найкращих серед 159 конкурсантів, вибір зробити було складно. Але це показник, що міська влада рухається у правильному напрямі та мотивує молодь працювати на успіх міста», – прокоментував заступник голови КМДА В. Мондрійський.

Докладніша інформація – за посиланнями: <https://cutt.ly/ubIjWX>; <https://cutt.ly/WbIjAB>.

***

21.06.2019

Провідні науковці обговорили перспективи розвитку харківської науки

21 червня заступник голови ХОДА А. Бабічев взяв участь у круглому столі харківських вчених, якій відбувся на базі Харківського національного юридичного університету ім. Я. Мудрого ([Харківська обласна державна адміністрація](#)).

Під час зустрічі представників академічних і галузевих установ та закладів вищої освіти регіону обговорили концепції розвитку науково-технічного сектору України, і, зокрема, Харкова, як провідного науково-технічного та освітянського центру країни. Від імені керівниці області Ю. Світличної присутніх привітав А. Бабічев. Він наголосив, що Харківщина завжди займала особливе місце на «науковій мапі» України. За його словами, для структури економіки нашого регіону розвиток науки – це, в першу чергу, запорука інноваційного оновлення промислового комплексу, і саме наукові здобутки можуть забезпечити конкурентоспроможність Харківщини.

Суспільні виклики і потреби

Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства

20.06.2019

Меморандум про співпрацю Національної академії наук України та Міністерства культури України в дії: стартував пілотний проект з електронного обліку об'єктів культурної спадщини

Міністерство культури України у співпраці з Національною академією наук України оголосило про запуск пілотного проекту – електронного обліку об'єктів культурної спадщини «Державний реєстр нерухомих пам'яток України».

[Докладніше див. додаток 18](#)

***

04.06.2019

Креативні індустрії – важливий інструмент інтеграції сучасних цифрових тенденцій і технологій в культурний простір України, – Євген Нищук

Міністерство культури України всіляко сприяє, підтримує та заохочує креативні інновації і створює умови для формування креативної економіки. Зокрема, розроблено та затверджено Урядом розпорядження «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій». Спільно з компанією «Google Україна» Мінкультури реалізувало проект «Автентична Україна», який є яскравим прикладом цифрових можливостей для збереження культурних та історичних надбань. Наразі команда Мінкультури працює над онлайн-платформою «Культурна спадщина» для цифровізації реєстру культурної спадщини України.

[Докладніше див. додаток 29](#)

***

Онищенко О., академік НАН України

Національна наукова спадщина – інтелектуальні скарби держави (Доповідь з нагоди вручення Золотої медалі ім. В. І. Вернадського НАН України) // Вісник НАН України. – 2019. – № 5. – С. 65–68.

За загальним науково-інформаційним ресурсом Україна посідає п'яте місце в Європі. Бібліографія – найперший показник багатства інтелектуальної спадщини. Видано багатотомні каталоги. Реалізується стратегічне завдання – підготувати максимально повну бібліографію рукописних, друкованих і електронних видань, створених в Україні, українцями за кордоном та іноземцями про Україну за всі часи існування

писемності і на всіх носіях інформації. В основі всієї української інтелектуальної спадщини лежать наукові здобутки.

[Докладніше див. додаток 30](#)

***

04.06.2019

200 вишів та наукових установ уже мають доступ до Scopus та Web of Science за кошти бюджету

Міністерство освіти і науки України забезпечило підключення понад 200 вишів та наукових установ до баз даних Scopus та Web of Science за кошти бюджету. Про це повідомив очільник директорату науки МОН Д. Чеберкус. За його словами, більше половини підключених закладів – це наукові установи, переважно підпорядковані НАН та галузевим академіям наук.

[Докладніше див. додаток 19](#)

***

21.06.2019

Чеберкус Д., директор департаменту науково-технічного розвитку Міністерства освіти і науки України, кандидат економічних наук; Назаровець С., заступник директора Державної науково-технічної бібліотеки

Старт – конкуренції

Публікація результатів досліджень у рецензованих виданнях є дуже важливим показником діяльності наукового колективу. Попри те що сьогодні в кожній дисципліні для оцінювання робіт застосовується процедура рецензування, використання кількісних наукометричних показників для оцінки дослідницької діяльності закладів давно стало поширеним (насамперед у природничих науках) явищем. Директор департаменту науково-технічного розвитку МОН України Дмитро Чеберкус та заступник директора Державної науково-технічної бібліотеки Сергій Назаровець також вирішили скористатися ними і провели дослідження публікаційної активності установ України за допомогою бази Scopus.

[Докладніше див. додаток 34](#)

***

06.06.2019

Доступ до зарубіжних баз наукової інформації Scopus та Web of Science

З 01.06.2019 р. до 31.05.2020 р. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського надає доступ до зарубіжних баз наукової

інформації Scopus та Web of Science ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Бази даних доступні з усіх комп'ютерів у читальних залах бібліотеки та робочих місць за такими посиланнями:

- <https://www.scopus.com/>
- <https://www.webofknowledge.com/>

***

19.06.2019

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – мільонер

Повідомляємо користувачам онлайн-ресурсів НБУВ про те, що обсяг [електронної бібліотеки «Наукова періодика України»](#) перевищив 1 млн повних текстів наукових статей ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Поточний стан: 2708 – журналів; 38 851 – випусків; 1 000 430 – повних текстів статей. Дякуємо нашим партнерам – редакціям наукових журналів за співробітництво та сприяння розвитку найбільшої в Україні національної електронної бібліотеки фахової періодики. За п'ять років в період з 2014 до 2018 року до інформаційного ресурсу звернулись 3,5 млн користувачів (з унікальними IP-адресами), які здійснили 25 млн пошукових запитів та завантажили понад 100 млн повних текстів наукових статей.

Міжнародний досвід

01.06.2019

Vilhelmsson A.

PLOS welcomes the revised Plan S guidelines

Являясь издательством открытого доступа, PLOS полностью поддерживает тот факт, что новый вариант Руководства по имплементации Плана S остался верен основополагающим принципам и главным целям этой инициативы... ([Интеллектуальна власність в інформаційному суспільстві](#)).

Среди прочего, издательство PLOS особенно приветствует следующее:

– разнообразие моделей, поддерживающих открытый доступ. Пояснение относительно того, что План S не настаивает на редакторском сборе за публикацию в открытом доступе, PLOS считает существенным, т. к. даже если эта модель стала доминирующей в странах Северного полушария, необходимо помнить, что открытый доступ означает доступ к результатам исследований, а не использование одной конкретной бизнес-модели;

– поддержка оценки исследований на основе их ценности. Издательство PLOS является активным членом DORA и поддерживает смену системы оценки научных исследований и выделения грантов;

– популяризация препринтов. PLOS выступает за публикацию препринтов для ускорения обмена знаниями и приветствует позицию

Коалиции S по этому вопросу. В то же время, PLOS считает, что качественное рецензирование является существенным компонентом научной коммуникации <...> Само издательство PLOS уже на 100 % соответствует параметрам Плана S.

***

04.06.2019

Elsevier-Poland agreement for national license boosts access to high quality research

Издательство Elsevier и консорциум университетов Польши заключили соглашение о национальной лицензии, которая предусматривает доступ к научным исследованиям для польских ученых, одновременно отвечая целям страны в области развития открытого доступа. Трехлетнее соглашение распространяется на 500 университетов и научно-исследовательских институтов Польши ([Интелектуальна власність в інформаційному суспільстві](#)).

Соглашение предусматривает, что исследователи из этих учреждений получают доступ к журналам Elsevier и к главной платформе этого издательства ScienceDirect, а также к сервису SciVal и базе абстрактов и цитирования Scopus. Одновременно, Elsevier обязуется помочь польскому университетскому консорциуму, который возглавляет Междисциплинарный центр математического и компьютерного моделирования при Университете Варшавы, в развитии издательской модели открытого доступа в стране <...> Доступ к SciVal и Scopus поможет польскому научному сообществу оценивать их показатели в сравнении с 10 700 научно-исследовательскими институтами по всему миру...

***

06.06.2019

В Китае началось коммерческое использование сетей 5G

Министерство промышленности и информатизации Китая выдало лицензии на коммерческое использование технологий связи пятого поколения 5G, и Китай официально вошел в эпоху коммерческого использования 5G ([Наша Ніва](#)).

Сообщается, что в настоящее время 5G вступает в ключевой этап коммерческого использования в мировом масштабе. Применяя свои инновации и осуществляя открытое сотрудничество, Китай приобрел конкурентные преимущества в области 5G. По состоянию на май 2019 г. 28 предприятий в мире подали заявки на получение патентов на стандарты в сфере 5G, на долю китайских предприятий пришлось более 30 % таких заявок, по этому показателю Китай занял первое место в мире.

Вместе с тем Китай запустил эксперимент по научно-исследовательским и опытно-конструкторским работам в сфере 5G и ускорил процесс разработки и внедрения в производство оборудования для 5G.

Формування та впровадження інноваційної моделі економіки

20.06.2019

Інвестуйте в Україну час, гроші, ідеї – Глава держави на зустрічі з бізнесом

Президент В. Зеленський закликав представників бізнесу інвестувати в розвиток України ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

Під час форуму «Діалог бізнесу та влади», який відбувся у Києві 20 червня, Глава держави зазначив, що він та його помічники уважно вивчають досвід країн, яким вдалося досягти успіху та значного розвитку, і констатував: усі вони вклали передусім в освіту, технології та інфраструктуру. «Україна робитиме так само. Роль держави в економіці на наступні п'ять років зводиться до трьох речей. Перше – не заважати бізнесу працювати. Друге – побудувати чудову інфраструктуру та умови, щоб робити бізнес в Україні було просто зручно. Третє – фокус на освіті, науці й технологіях», – повідомив Президент.

***

21.06.2019

Україна та Латвія будуть разом розвивати інновації та винахідництво

Перший віце-прем'єр-міністр України – Міністр економічного розвитку і торгівлі України С. Кубів підписав Меморандум про співробітництво з Міністерством юстиції Латвійської Республіки, який сприятиме налагодженню співпраці та обміну досвідом щодо реформи у сфері інтелектуальної власності.

[Докладніше див. додаток 20](#)

***

01.07.2019

Які проблеми є в інноваційній системі України та як їх можна вирішити – експерти Єврокомісії проведуть дослідження та дадуть рекомендації

Експерти Об'єднаного дослідницького центру Європейської комісії (JRC) проведуть дослідження української екосистеми трансферу технологій та інноваційної діяльності й нададуть рекомендації Уряду України. Дослідження передбачає огляд політики в сфері трансферу технологій,

інтелектуальної власності та інноваційної діяльності 12 країн-сусідів Європейського Союзу.

[Докладніше див. додаток 31](#)

***

26.06.2019

Майбутня Україна: з винаходами та інноваціями або без них?

12 червня 2019 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 496 збори за подання заявок та отримання патентів для бюджетних установ – вищих навчальних закладів, наукових установ, установ сфери охорони здоров'я, оборони тощо (неприбуткових установ) були збільшені для винаходів – у 4 рази та для корисних моделей – у 12 разів. Для інших юридичних осіб, підприємств зазначене збільшення становило – 2 рази для винаходів та 3 рази для корисних моделей.

НАН України звертає увагу спільноти в Україні, політиків, урядовців, що збільшення ставок зборів призведе до суттєвого скорочення винахідницької діяльності у бюджетному секторі, а також скорочення винахідницької діяльності у секторі промисловості.

[Докладніше див. додаток 31](#)

***

13.06.2019

Ukraine4Industry: Як Україні підвищити конкурентоспроможність

Україна в першу чергу має зосередитись на цифровізації економіки та сприянні розвитку високотехнологічного бізнесу, аби стати більш конкурентоспроможною, вважає старший проєктний менеджер Офісу реформ Кабінету Міністрів України І. Гончаренко ([Офіс реформ](#)).

«У порядок денний пріоритетів реформ в Україні мають потрапити питання, пов'язані із цифровізацією економіки, поширенням телекомунікаційних технологій, та сприянням розвитку високотехнологічного бізнесу та інноваційної діяльності», – зазначив він під час конференції Ukraine4Industry у Кризовому медіа-центрі України.

Міжнародний досвід

14.06.2019

Програма сприяння винахідникам ІАР: винахідникам з обмеженими фінансовими можливостями видано перші патенти

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) повідомляє про хід реалізації [Програми сприяння винахідникам \(ІАР\)](#). Вже видані перші патенти: п'ять винахідників з країн Південної Америки успішно забезпечили

патентну охорону своїх розробок ([Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності»](#)).

Програма IAP, яка офіційно стартувала в 2016 р, покликана полегшувати умови роботи винахідників, які мають перспективні розробки, але відчувають труднощі з одержанням патентів через брак фінансових коштів. Це публічно-приватне партнерство, діяльність якого координує ВОІВ, допомагає таким винахідникам отримати професійну підтримку патентних повірених, які надають їм юридичні послуги на безоплатній основі.

Здатність стимулювати, підтримувати і організовувати інноваційні процеси принципово важлива для країн з економікою, що розвивається і зміцнюється завдяки більш активній участі в економічній діяльності місцевих винахідників, які розробляють нові ідеї, які мають потенціал глобального застосування. Програма сприяння винахідникам грає неоціненну роль у перетворенні інноваційних ідей в комерційні активи.

***

20.06.2019

Золотников Я.

Экономика познания. Как и почему Швейцария стала одним из главных инноваторов мира

Ежегодно миллиарды швейцарских франков идут на финансирование исследований и разработок... ([ФОКУС](#)).

[Читати](#)

***

19.06.2019

РК стала второй в европейском рейтинге по уровню инновационного развития

Республика Корея вошла в топ европейского рейтинга по уровню инновационного развития ([KBS WORLD Radio](#)).

[Читати](#)

***

06.06.2019

Израильские стартапы удостоились многочисленных грантов

Израильские компании и исследователи получили 423 гранта от крупнейшей в Европе программы исследований и инноваций в 2018 г. ([MIGnews.com](#)).

[Читати](#)

***

04.06.2019

Около \$ 65 млн заработала Беларусь на продаже интеллектуальной собственности в 2018 году

Беларусь в 2018 г. на продаже интеллектуальной собственности заработала \$ 65 млн. Об этом сообщил журналистам председатель Государственного комитета по науке и технологиям А. Шумилин ([БЕЛТА](#)).

«Беларусь – высокотехнологичная страна, но пока на интеллектуальной собственности как на отдельном продукте мы зарабатываем, на мой взгляд, не очень много. Хотя цифры достаточно впечатляющие: за прошлый год на продаже интеллектуальной собственности, на патентах, лицензионных и других договорах заработали порядка \$ 65 млн. В начале пятилетки эта цифра была \$15-20 млн, то есть за 4 года мы практически утроили цифру», – сказал А. Шумилин.

В целом за последние 3 года в Беларуси в рамках государственных, отраслевых и региональных научно-технических программ разработано и доведено до стадии практического применения более 2 тыс. новшеств. В их числе 158 видов машин, оборудования, приборов и инструментов, 25 видов материалов и веществ, 132 технологических процесса, 63 сорта растений, 12 пород животных, 23 лекарственных средства.

Проблеми енергозбереження

20.06.2019

Україна може продовжувати ресурс атомних енергоблоків власними силами на понад 60 років

Україна може продовжувати ресурс атомних енергоблоків власними силами на понад 60 років. Це визначено програмою співробітництва між ВП «Науково-технічний центр» ДП «НАЕК «Енергоатом» та Інститутом ядерних досліджень НАН України в сфері радіаційного матеріалознавства на найближчі п'ять років.

[Докладніше див. додаток 21](#)

***

13.06.2019

Засідання Президії Національної академії наук України 12 червня 2019 року

Директор Інституту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» член-кореспондент НАН України В. Воеводін відзначив важливість та ефективність досліджень фахівців Академії, спрямованих на потреби ядерно-енергетичного комплексу України, а також вагомі результати

співробітництва установ НАН України з Державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом».

[Докладніше див. додаток 22](#)

***

Енергетичний аудит країни

Під час цьогорічної президентської виборчої кампанії та навіть у перші дні функціонування нової влади українське суспільство так і не отримало від можновладців критичного аналізу підсумків реформування енергетичного сектору країни, існуючих досягнень і зроблених помилок. Не відбулося переосмислення цілей і принципів формування конкурентних ринків енергоресурсів на засадах національного економічного прагматизму. Тому не дивно, що останнім часом з'явилися діаметрально протилежні візії енергетичного буття країни. Хоча проблема енергетичної безпеки країни була і залишається актуальною. Більш того, в умовах сучасної гібридної війни проблема стабільного енергозабезпечення постає чи не головним викликом для економічної та національної безпеки держави. Хоча корені існуючих проблем залягають глибоко у нещодавньому минулому новітньої історії країни ([Інститут економіки та прогнозування НАН України](#)).

Читайте більше у статті к. е. н., провідного наукового співробітника ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» В. Е. Ліра «[Енергетичний аудит країни](#)», надрукованій у газеті «Дзеркало тижня. Україна» 22 червня 2019 р.

***

14.06.2019

Водень для транспорту, опалення та освітлення

Сучасний світ переживає водневу енергетичну революцію, яка повністю змінить основи економіки країн. Водень вже знайшов своє застосування в багатьох сферах промисловості. Водневі авто їздять дорогами Європи, а в найближчому майбутньому і будинки будуть освітлюватися та зігріватися завдяки водневій енергетиці. На думку директора Інституту відновлюваної енергетики НАН України члена-кореспондента С. Кудрі та президента енергетичної асоціації «Українська Воднева Рада» О. Репкіна, потенціал відновлюваної енергетики України дає вітчизняному виробничому комплексу всі шанси стати одним зі світових постачальників зеленого водню.

[Докладніше див. додаток 23](#)

24.06.2019

11 млн людей у світі працюють саме у «чистій» енергетиці

Станом на кінець 2018 р. відновлювана енергетика дала робочі місця для 11 млн осіб по всьому світу. У 2017 р. таких фахівців було 10,3 мільйонів ([Держенергоефективності України](#)).

За даними Міжнародного агентства із відновлюваних джерел енергії (IRENA), найбільшу кількість працівників задіяно у таких секторах:

- 3,6 млн осіб – у сонячній енергетиці;
- 3,1 млн осіб – в біоенергетиці (при цьому, 2 млн людей – у сфері виробництва рідких біопалива);
- більше 2 млн людей – у гідроенергетиці;
- близько 1,2 млн осіб – у вітроенергетиці.

Така статистика в черговий раз доводить, що «зелена» енергетика – це не лише енергонезалежність та покращення екології, а й нові робочі місця. У наступні десятиліття у світі очікується подальше здешевлення та стрімкий розвиток «чистих» інновацій. Тому працювати у відновлюваній енергетиці буде перспективно.

До уваги усіх зацікавлених – дослідження IRENA: <https://cutt.ly/TbPGL7>.

***

21.06.2019

Федосенко Н.

До 2050 року майже 50 % світової електроенергії вироблятиметься вітровими і сонячними електростанціями – Bloomberg

Оприлюднений новий прогноз міжнародного енергетичного розвитку від Bloomberg New Energy Finance New Energy Outlook – 2019. За оцінками його авторів, до 2050 р. на основі сонця і вітру буде вироблятися 48 % світової електроенергії. При цьому, обсяги її споживання в світі до того ж строку зростуть на 62 %, а встановлена потужність електроенергетики потроїться.

[Докладніше див. додаток 33](#)

***

02.06.2019

Відновлювана енергетика стає найдешевшим джерелом електроенергії у багатьох частинах світу

За даними Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA), зниження технологічних витрат робить відновлювану енергетику все більш привабливою та доступною ([Держенергоефективності України](#)).

Так, у світі середня собівартість електроенергії, виробленої різними технологіями у відновлюваній енергетиці, скоротилася у 2018 р. порівняно із 2017 р, зокрема:

- на 26 % – сонячними концентраторами (CSP);
- на 14 % – електростанціями, що працюють на біомасі/біогазі;
- на 13 % – СЕС;
- на 13 % – наземними ВЕС;
- на 11 % – ГЕС.

Очікується продовження здешевлення «чистих» технологій до 2020 р. і пізніше. IRENA передбачає, що 83 % СЕС і 77 % наземних ВЕС, які планується ввести в експлуатацію у 2020 р., мають генерувати електроенергію за меншою ціною, ніж найдешевші нові станції на традиційних видах палива. Загалом, скорочення вартості технологій роблять відновлювані джерела енергії конкурентоспроможними, особливо у рамках процесу декарбонізації у світі.

Більше цікавих фактів дізнавайтеся із дослідження IRENA: <https://cutt.ly/rbAwNO>.

Зарубіжний досвід організації наукової діяльності

Угорщина

03.06.2019

В Угорщині – протест дослідників і студентів через плани уряду

В Угорщині кілька тисяч вчених і студентів провели акцію протесту проти плану уряду В. Орбана зі встановлення контролю над дослідницькою мережею Угорської академії наук. Про це повідомляє «Європейська правда» з посиланням на агентство [Associated Press \(Європейська правда\)](#).

Критики намірів уряду кажуть, що урядові плани загрожують академічній свободі і автономії наукових досліджень в Угорщині <...> Уряд, який провів кілька раундів безуспішних переговорів з академією, заявив, що своїми діями хоче поліпшити інновації в наукових дослідженнях і профінансувати державні дослідницькі проекти, які створюють «прямий економічний прибуток».

[Читати](#)

Республіка Білорусь

28.05.2019

В Беларусі будут разрабатываться единые приоритетные направления научной и инновационной деятельности

В Беларусі будут разрабатываться единые приоритетные направления научной, научно-технической и инновационной деятельности. Это

предусмотрено указом № 197, который подписал Президент Беларуси А. Лукашенко ([БЕЛТА](#)).

Согласно документу Государственный комитет по науке и технологиям и Национальная академия наук Беларуси совместно с заинтересованными будут разрабатывать единые приоритетные направления сроком на пять лет. Они станут основой для формирования государственной политики в сферах научной, научно-технической и инновационной деятельности. Утверждать единые приоритетные направления будет глава государства.

Отдельные нормы указа направлены на совершенствование системы планирования и реализации наиболее значимых научных и научно-технических проектов, а также деятельности НАН Беларуси.

Документом закрепляется внесение изменений в Устав Национальной академии наук Беларуси, уточняются ее задачи и функции по координации научных исследований и внедрению отечественных технологий в экономику, проведению социологических опросов и исследований. Совершенствуется процедура выборов действительных членов (академиков) и членов-корреспондентов НАН. Кроме того, Национальная академия наук определена в качестве организации, ответственной за выполнение обязательств, которые приняла Беларусь согласно Протоколу по охране окружающей среды к Договору об Антарктике.

Республіка Вірменія

17.06.2019

Аракелян Г., доктор философских наук

Наука – условие достойного будущего

Во всем цивилизованном мире наука считается безусловным приоритетом, необходимым условием развития государства, экономики, образования, общества, обеспечения безопасности, в нее вкладываются огромные деньги. Каковы же стратегические планы развития Армении, если в них не нашлось достойного места науке?

[Докладніше див. додаток 35](#)

Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Барановська І. В. Фактори модернізації економіки України [Текст] : монографія / І. В. Барановська ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ : Кондор, 2018. – 317 с.

У монографії розкрито особливості модернізації як процесу об'єктивно обумовленої трансформації суспільства, узагальнено концептуальні засади та підходи до побудови моделей модернізації. За результатами досліджень виокремлено основні групи факторів модернізації економіки та обґрунтовано доцільність врахуванням їх взаємодоповнюючого впливу при формуванні

модернізаційної моделі реформування національної економіки відповідно до критеріїв розумного, сталого та інклюзивного зростання. Визначення особливостей чинників модернізаційних процесів дозволило визначити основні напрями створення умов для модернізації національної економіки, розробити підходи до формування політики модернізації економіки та пропозиції щодо механізму її реалізації.

Для фахівців у сфері економіки та державного управління, науковців, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, а також широкого кола читачів, які цікавляться питаннями економічного розвитку України.

Шифр зберігання: ВА831544

***

Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика [Текст] : монографія / [Біловодська О. А. та ін.] ; за заг. ред. Н. С. Ілляшенко. – Суми : Триторія, 2018. – 477, [6] с.

Досліджуються актуальні проблеми управління стратегіями випереджаючого інноваційного розвитку господарюючих суб'єктів різних рівнів. Викладено методологічні і теоретико-методичні розробки авторів, що у сукупності формують основи організаційно-економічного механізму цілеспрямованого і ефективного управління розробленням та впровадженням стратегій інноваційного розвитку підприємств та установ в руслі концепції інноваційного випередження.

Для фахівців у галузі інноваційного менеджменту, викладачів, співробітників, аспірантів та студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Шифр зберігання: ВА831524

***

Завербний А. С. Комплементарність енергетичної та економічної політики України в умовах євроінтеграції [Текст] : монографія / А. С. Завербний ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. – 307 с.

Розглянуто методологічні засади становлення енергетичної політики України в умовах євроінтеграції, розкрито її сутність і значення, місце в управлінні енергетикою та висвітлено характерні особливості. Наведено концепцію стратегічного розвитку енергозабезпечення України в умовах інтеграції з Європейським Союзом. Викладено принципи створення умов для ефективного енергозабезпечення економіки України. Сформовано систему взаємодії енергетичної інфраструктури з іншими елементами критичної інфраструктури, удосконалено систему формування енергетичного балансу України із використанням відновлюваних джерел енергії.

Для науковців, фахівців-аналітиків, управлінців, представників державних органів, фінансово-кредитних установ, інших зацікавлених осіб.

Шифр зберігання: ВС65620

***

Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції
[Текст] : монографія / [Ілляшенко С. М. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ілляшенка С. М., канд. екон. наук, доц. Біловодської О. А. – Суми : Триторія, 2018. – 380 с.

У монографії висвітлено теоретико-методологічні та прикладні засади управління на макро- та мікрорівнях процесами інноваційного розвитку суб'єктів господарської діяльності. Досліджуються наукові підходи щодо формування і економічного обґрунтування методологічних і теоретико-методичних засад щодо розроблення і функціонування організаційно-економічного механізму комерціалізації інноваційної продукції вітчизняними суб'єктами господарювання різних галузей економіки. Монографія буде корисною для фахівців і науковців у галузі інноваційного менеджменту, маркетингу, логістики та спеціалістів відділів маркетингу і збуту, логістики підприємств промислового комплексу, організацій та установ, пов'язаних із господарчою сферою, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів – усіх, хто цікавиться поглибленим вивченням актуальних питань економічного розвитку сучасних підприємств у контексті їх інноваційно спрямованого управління та комерціалізації інноваційної продукції.

Шифр зберігання: ВА831534

***

Інформація та знання в системі управління інноваційним розвитком
[Текст] : [колект.] монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. Шипуліної Ю. С. ; [Сум. держ. ун-т]. – Суми : Триторія, 2018. – 331 с.

Досліджуються проблеми ефективного управління продукуванням і комерціалізацією знань на різних рівнях узагальнення: підприємства чи установи, регіону, галузі, держави у цілому. Викладено методологічні і теоретико-методичні підходи до формування засад організаційно-економічного механізму управління знаннями господарюючих суб'єктів різних рівнів та галузей економіки.

Для фахівців у галузі менеджменту і маркетингу знань, викладачів, співробітників, аспірантів та студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Шифр зберігання: ВА831486

***

Папакін Г. Павло Скоропадський та Українська академія наук [Текст] : [монографія] / Георгій Папакін ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Археогр. коміс. – Київ : Українські пропілеї, 2018. – 334, [17] с.

Монографія є першим комплексним дослідженням стосунків Гетьмана всієї України Павла Скоропадського з наукою та науковцями в дореволюційний час, його ролі у створенні Української академії наук у Києві 1918 року, опікуванні розвитком української науки в еміграції. Всебічно розкривається політичне тло української «академічної революції», концепція побудови та діяльності Української академії наук, народженої за виняткових обставин розпаду Російської імперії, виникнення на її території національних держав, серед яких Україні першій удалося успішно подолати шлях до власної Академії.

Основна увага спрямована на розкриття планів та дій глави Української Держави в цій сфері, ступеня його заангажованості в діяльність батьків-засновників УАН М. Василенка та В. Вернадського, постійну підтримку намічених ними напрямів академічного будівництва. Проаналізовано комплекс затверджених гетьманом державних актів, якими була створена Українська академія наук, обставини формування першого складу дійсних членів Академії, призначення її керівника, імовірність існування альтернативних кандидатур першого в історії Голови-президента УАН.

Для науковців, студентів, усіх, хто цікавиться історією України, Національної академії наук, організації наукового життя в Україні ХХ ст.

Шифр зберігання: ВА831372

***

Сорока Н. Є. Авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві: європейський досвід [Текст] : монографія / Наталія Сорока. – Харків : Право, 2019. – 332 с.

Монографія присвячена дослідженню особливостей правового регулювання авторського права і суміжних прав у Європейському Союзі в особливих умовах інформаційного суспільства, що видається вельми актуальним у контексті увідповіднення національного законодавства у сфері інтелектуальної власності нормам права ЄС у рамках Угоди про асоціацію, а також зважаючи на процес формування Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Монографія є однією з перших спроб системного аналізу практики Суду ЄС у сфері авторського права і суміжних прав. Основу дослідження становлять понад шістьдесят рішень Суду ЄС, об'єднаних у тематичні розділи щодо критеріїв охороноздатності, основних видів використання твору, винятків і обмежень з авторського права, концепції справедливої винагороди. Окремий розділ присвячено важливим питанням використання творів в онлайн середовищі та співвідношення авторського права і фундаментальних прав і свобод.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, працівників органів державної влади, суддів, патентних повірених, адвокатів, фахівців у сфері інтелектуальної власності та широкого кола читачів, котрі цікавляться питаннями авторського права і суміжних прав.

Шифр зберігання: ВА831759

***

Шульга М. О. Збій соціальної матриці [Текст] : [монографія] / Микола Шульга ; НАН України, Ін-т соціології. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2018. – 282 с.

У монографії розглядається соціальна матриця як парадигма буття соціуму. Проаналізовано вплив на її функціонування соціальних інтересів, соціальної відповідальності, соціальної напруженості, громадянської депривації, способу і стилів життя. Розглянуто проблеми становлення демократії, інтеграції і модернізації суспільства тощо. Через всі розділи проходить тема причин збою соціальної матриці.

Книга адресована науковцям, викладачам, аспірантам і студентам вищих навчальних закладів, політикам і державним службовцям, всім, хто цікавиться проблемами сучасної соціальної ситуації в Україні.

Шифр зберігання: ВА830810

ДОДАТКИ

Додаток 1

12.06.2019

Україна планує продовжити співпрацю з США у сфері науки та технологій – рішення КМУ

Україна має намір продовжити співпрацю зі Сполученими Штатами Америки у сфері науки та технологій. Це дозволить вченим обох країн працювати над спільними двосторонніми дослідженнями, брати участь у міжнародних конкурсах та програмах. Проект Угоди про продовження міждержавного співробітництва було ухвалено 12 червня 2019 р. під час засідання Уряду ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Угода про співробітництво у сфері науки та технологій між Україною та США була підписана у грудні 2006 р. Вона створила правове підґрунтя для співпраці вишів, науково-дослідних центрів, а також окремих вчених у науково-технічній сфері. Базовий текст документа передбачає, що для продовження співпраці на наступні 5 років партнери мають надати офіційні письмові згоди.

Наразі українська сторона ініціювала продовження співпраці і має отримати відповідь від американських партнерів.

У межах угоди про співробітництво України та США вчені можуть отримати кошти для реалізації та впровадження своїх ідей. Так, щороку проходить конкурс українсько-американських науково-дослідних проєктів, реалізація яких триває протягом 2 років. Торік, наприклад, він проходив за такими пріоритетними галузями:

- аграрні науки (хвороби рослин, які загрожують безпеці продовольства або мають високі економічні наслідки);
- альтернативна енергетика (включно з фотовольтарикою та біопаливом).

За 7 років двостороннього співробітництва опрацьовано 25 проєктів. З них 17 повністю реалізовано, 4 – проходять другий етап впровадження, ще 4 – отримують фінансування в межах цього річного конкурсу.

([вгору](#))

Додаток 2

13.06.2019

Засідання Президії Національної академії наук України 12 червня 2019 року

12 червня 2019 р. під головуванням Президента Національної академії наук України академіка Б. Патона відбулося чергове засідання Президії НАН України ([Національна академія наук України](#)).

«Про виконання науково-технічних проєктів установ НАН України у 2018 році» учасників зібрання поінформував перший віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік А. Наумовець.

У ході виконання у 2018 р. науково-технічних проєктів установ НАН України отримано вагомі результати, які сприяють впровадженню в економічну і соціальну сферу прикладних розробок установ НАН України.

Протягом 2018 р. 39 установ НАН України виконували 43 науково-технічних проєкти. Згідно з умовами конкурсу до реалізації кожного проєкту було залучено організацію-партнера, серед яких, зокрема, Київська міська клінічна лікарня № 3, Національний авіаційний університет МОН України, Управління магістральних газопроводів «Львівтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз», ПАТ «Нафтогазвидобування», Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне» імені М. К. Янгеля», Київська міська рада, Pegasus Environmental and Nuclear Services, Inc., США.

Серед отриманих результатів можна відзначити такі.

Встановлено закономірності формування поверхневих адсорбційних електронних станів для нанопорошкових окисних матеріалів та структур типу «ядро-оболонка» на їх основі. Виявлено характер і закономірності люмінесцентного світіння нанопорошкових матеріалів у газах за різних рівнів збудження. Вдосконалено конструкцію та елементну базу газосенсорної системи. Створено алгоритм для програми розпізнавання

газових компонент та їх сумішей. Проведено апробацію у виробничих умовах ПАТ «ІСКРА» багатоканальної газосенсорної системи та встановлено її дієздатність для визначення складу газових компонент у джерелах світла та моніторингу виробничого середовища.

Створено лабораторне обладнання для виробництва залізорудних концентратів із високодисперсної залізорудної сировини. Досліджено закономірності фазових перетворень високодисперсних залізних руд у газовому та водному середовищі (під дією НВЧ-випромінювання) та визначено оптимальні режими таких перетворень. Результати цих досліджень плануються до впровадження в ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Розроблено концепцію мобільного рейкозварювального комплексу для контактного стикового зварювання (КСЗ) довгомірних рейкових плітей методом натягу з одночасним введенням їх у розрахунковий температурний інтервал закріплення. Підготовлено технічне завдання на проектування зварювальної машини. Розраховано корпусні елементи та енергосилові параметри мобільного рейкозварювального комплексу (розрахунки геометричних, кінематичних, динамічних, енергетичних параметрів, розрахунки на міцність та жорсткість при статичних і динамічних навантаженнях зварювальної машини). Розроблено гідравлічну схему зварювальної машини, конструкторську документацію для виготовлення циліндрів стискання, циліндрів оплавлення та осідання, системи гратознімача та блока гідравлічної апаратури, підібрано комплектуючі гідравлічної апаратури; підготовлено конструкторську документацію вузлів деталей корпусу зварювальної машини мобільного комплексу для контактного стикового зварювання довгомірних рейкових плітей методом натягу й алгоритм керування процесом КСЗ рейок із натягом з одночасним введенням їх у розрахунковий температурний інтервал закріплення. Результати роботи планується впровадити на ПАТ «Укрзалізниця» при спорудженні та ремонті залізничних колій у 2020-2021 рр.

Удосконалено принципові електричні схеми та програми роботи мікропроцесора, а з використанням сучасної елементної бази виготовлено нову апаратуру типу вимірювач поляризаційного потенціалу (ВПП) з автоматичним записом вимірів і координат у електронну пам'ять. Натурні випробування на трасах підземних трубопроводів підтвердили технічні характеристики виготовленої апаратури ВПП та її придатність для діагностичних обстежень, контролю стану електрохімічного захисту і пошуку дефектів ізоляції та місць корозії для запобігання пошкодженням підземних трубопроводів, металевих споруд в електропровідному середовищі. Апаратуру ВПП використано під час діагностичних обстежень ділянок магістральних газопроводів УМГ «Львівтрансгаз». Отримані результати буде впроваджено в організаціях трубопровідного транспорту газу і нафти НАК «Нафтогаз України», продуктів хімічної промисловості,

водопровідних і газопостачальних мереж й на підприємствах неруйнівного контролю та технічної діагностики в Україні і за кордоном.

Створено технологію виготовлення нового класу правильного інструменту з CVD-алмазу, що дає можливість одержати вироби, в яких строго однакові робочі елементи, а отже, й однакова (оптимальна) площа контакту з робочою поверхнею абразивного круга, завдяки чому підвищується якість правки і загальний термін служби правильного елемента. Вперше в Україні створено правильні інструменти різних форм і діаметрів на структурованих металічних зв'язках, оснащені елементами з CVD-алмазу й адаптовані до технологічних ланцюгів виготовлення високоточних зубчастих коліс для редукторів із підвищеними експлуатаційними характеристиками. Це дає можливість імпортозаміщення на машинобудівних підприємствах України, а також виходу на зовнішні ринки і залучення валютних коштів в НАН України. Основні результати досліджень планується впровадити на ПАТ «Мотор-Січ» та Харківському підшипниковому заводі.

Досліджено вплив різних технологій на структуру, фазовий склад і механічні властивості ендопротезів кульшового суглоба. Показано, що за допомогою технологій 3D-друку (лазером, променем) можна отримувати високоякісні ендопротези кульшового суглоба. Відпрацьовано технології одержання порошків для 3D-друку з новітнього біологічно і механічно сумісного титанового сплаву і біоактивної кераміки. Методом плазмового оплавлення електрода, що обертається, можна одержувати порошки з титанових сплавів для 3D-друку. Відпрацьована методика отримання порошків гідроксиапатиту (ГАП) з розміром частинок 40-63 мкм та 63-80 мкм для напилення на ендопротези. Отримані порошки ГАП, леговані сріблом, для покриттів з антибактеріальними властивостями. Основні результати досліджень плануються до впровадження партнером ТОВ «ТИТАН-МЕД» при організації виробництва вітчизняних сучасних конкурентоспроможних на світовому рівні ендопротезів кульшового суглоба.

Розроблено нові типи сенсорів із тепловими шунтами та теплометричною корекцією з використанням сучасного метрологічного забезпечення відтворення й передавання одиниці вимірювання теплового потоку, що дозволило розширити на порядок нижню межу діапазону вимірювання густини теплового потоку до 1 Вт/м² та знизити похибки вимірювання до $\pm 1,5 \dots 3$ %. Створено систему моніторингу теплового опору огорожувальних конструкцій будівель і програмний пакет реєстрації та опрацювання вимірювальної інформації, які відповідають вимогам ISO 9869:2014. Подано заявку на винахід «Прилад для вимірювання теплового опору огорожувальних конструкцій». Результати плануються до впровадження в лабораторії будівельних огорожувальних конструкцій та матеріалів ДП «УКРМЕТРТЕСТСТАНДАРТ» і ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій».

Вирощено дослідні зразки алмазних монокристалів та досліджено їхні спектри ІЧ-поглинання. Виконано шліфування відібраних монокристалів й отримано зразки алмазних пластин діаметром 3-5 мм і товщиною 0,5-0,8 мм. Методом магнетронного розпилення на алмазні пластини нанесено контактні покриття діаметром 2 мм, що складаються з адгезійного шару титану, електропровідного шару міді та захисного шару срібла. Досліджено рухливість носіїв заряду у відібраних зразках, що засвідчило їх придатність для використання в детекторах. Виконано аналіз схемо-технічних рішень у медичних детекторах. Виготовлено жорсткий радіопрозорий корпус детектора, обладнаний довгими зарядокомпенсувальними виводами. Для підсилення струмових імпульсів від алмазного детектора-дозиметра модернізовано попередній підсилювач на основі мікросхем, що використовують технологію InGaP НВТ. У корпус детектора вмонтовано алмазні пластини з контактними покриттями, розробленими під час виконання проекту. Створений детектор випробувано на опромінення альфа-частинками. Результати показали впевнене детектування іонізуючих подій, викликаних альфа-частинками з реєстрацією наведених імпульсів із амплітудою 70-200 mV і тривалістю 3-5 наносекунд. На основі проведених експериментів із використанням стимулятора Fluka змодельовано відгук детектора на дію гамма-частинок. Це засвідчило, що розроблений прилад можна використовувати як детектор-дозиметр для променевої терапії та хірургії. Основні результати досліджень представлено в розробленому патенті на корисну модель і плануються до впровадження в НВК «Спектр».

Створено нову методологію виявлення, локалізації та ідентифікації джерел іонізуючого випромінювання. Зокрема, новий метод аналізу радіаційних полів низької інтенсивності, ефективні алгоритми, які забезпечують підвищену ймовірність виявлення джерела іонізуючого випромінювання в режимі реального часу з борта літального апарата й оптимальні алгоритми ідентифікації типу джерела іонізуючого випромінювання в режимі реального часу. Розроблено макет системи автоматизованого оперативного дистанційного контролю та спостереження на базі літального апарата для швидкого реагування й ефективного контролю за радіаційною обстановкою на територіях радіаційного впливу від різних природних і техногенних джерел іонізуючого випромінювання та проведено тестування програмно-технічного каналу сканування радіаційного випромінювання, що є наразі актуальним завданням. Основні результати досліджень впроваджено на базі Корпорації «Українські атомні прилади і системи» (м. Київ).

Розроблено нову ВЕБ-орієнтовану архітектуру програмного забезпечення системи «Рада-IV», яка не вимагає додаткової інсталяції спеціального програмного забезпечення на комп'ютерах функціональних АРМів, оскільки для такого програмного забезпечення використовується типовий браузер операційної системи. Укомплектовано діючий макет системи «Рада-IVВЕБ» з оновленою архітектурою, включаючи діючі

програмні застосування. Основні результати науково-технічного проекту представлено для впровадження в Київській міській раді. Результати роботи може бути покладено в основу впровадження нової версії системи «Рада-IV» у Верховній Раді України й органах місцевого самоврядування.

Створено проект технічних умов виробництва лікарського препарату «Альфа-Когнітин», макети упаковки, проект інструкції до застосування згідно з ДСТУ та технологічну схему виробництва. Відпрацьовано пілотну технологію отримання капсульованої форми препарату і проведено підготовку до її сертифікації для подальшого напрацювання дослідної партії. Розроблено рецептуру дієтичної добавки «Альфа-Когнітин», що може використовуватись як додаткове джерело вітамінів С, групи В та холіну з метою зниження рівня гомоцистеїну, нормалізації функціонального стану серцево-судинної системи і покращення когнітивних функцій. Подано заявку на корисну модель. Планується впровадити дієтичну добавку «Альфа-Когнітин» у масове виробництво за участі компанії ТОВ «Нутрімед» (м.Київ).

Здійснено оптимізацію повного циклу технологічних процесів синтезу стандартизованого препарату «Фероплат» з урахуванням вимог до сучасного обладнання та здійснено їх експериментальне відпрацювання на виробничій лінії. Підготовлено «Тимчасовий технологічний регламент на виробництво магнітної рідини, що містить цисплатин» і одержано його державну реєстрацію. В умовах експериментального виробництва виготовлено дослідну партію протипухлинного препарату «Фероплат», а контрольний аналіз намагніченості насичення, розміру стабілізованих композитних частинок, динамічної в'язкості, густини та часу седиментації підтвердив відповідність регламенту фізико-хімічних властивостей і параметрів технологічної продукції. Експериментальну партію протипухлинного препарату «Фероплат» передано для використання Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології імені Р.Є. Кавецького НАН України.

Оптимізовано метод синтезу нової координаційної сполуки тетрахлоркупрат (II)- біс-гідро-4-(3)-фенілпропілпіридинат як одного з основних компонентів хімічного індикаторного проявника витоків амоніаку. Розроблено технологію та виготовлено дослідну партію хімічного індикаторного проявника. Зареєстровано у відповідних державних службах і погоджено з виробником та замовником продукції технічні умови на цю нову координаційну сполуку.

Узагальнено основні світові тенденції розвитку транспорту п'ятого покоління.

На основі здійснених узагальнень розроблено класифікацію видів транспорту п'ятого покоління за такими основними характеристиками, як швидкість, екологічність, енергоощадність, інноваційний підхід до конструювання, які є основними ознаками транспорту наступного технологічного укладу.

Вироблено та науково обґрунтовано головні концептуальні засади створення високошвидкісного наземного транспорту на основі науково-технічного аналізу нинішніх і перспективних напрямів розроблення транспорту п'ятого покоління. Підготовлено рекомендації для наступних науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, необхідних для створення макетних та експериментальних зразків.

У 2019 р. до участі у конкурсі науково-технічних проектів установ НАН України подано 77 запитів. Розпорядженням Президії НАН України від 07.03.2019 № 157 затверджено перелік із 42 науково-технічних проектів установ НАН України, які реалізовуватимуться в 2019 р., а їх обсяг фінансування становитиме 21035,0 тис. грн.

([вгору](#))

Додаток 3

13.06.2019

Про конкурс на здобуття Золотої медалі імені В. І. Вернадського Національної академії наук України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття Золотої медалі імені В. І. Вернадського Національної академії наук України ([Національна академія наук України](#)).

З метою відзначення вчених за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та соціогуманітарних наук, на честь першого президента Української академії наук – видатного вченого, академіка Володимира Івановича Вернадського, а також з нагоди 85-річчя створення Академії Національною академією наук України було засновано Золоту медаль імені В. І. Вернадського.

Щорічно до дня народження академіка В. І. Вернадського (12 березня) присуджуються дві золоті медалі – одна вітчизняному і одна зарубіжному вченому.

***

1. Медаль присуджується лише окремим особам персонально як за окремі наукові досягнення, так і за сукупність наукових праць.

Одна і та ж особа не може бути нагороджена медаллю більше одного разу.

2. Медаль не присуджується посмертно, окрім випадку, коли лауреат помер після прийняття рішення про його нагородження.

3. У конкурсі на здобуття Золотої медалі імені В.І.Вернадського можуть брати участь:

а) дійсні члени і члени-кореспонденти НАН України незалежно від місця їх постійної роботи;

б) зарубіжні вчені;

в) окремі особи, які працюють у наукових установах, вищих навчальних закладах, на підприємствах і в організаціях, розташованих на території України.

4. Право висунення робіт на здобуття Золотої медалі імені В.І.Вернадського надається:

а) дійсним членам, членам-кореспондентам та іноземним членам НАН України;

б) науковим установам, вищим навчальним закладам та науковим радам НАН України;

в) науковим та науково-технічним товариствам, іншим громадським об'єднанням учених;

г) науково-технічним (технічним) радам міністерств, відомств, науково-виробничих об'єднань, конструкторських бюро, промислових підприємств.

5. Право представлення кандидатур на здобуття медалі надається відділенням НАН України.

6. Організації або окремі особи, що висунули кандидата для присудження медалі, до 12 листопада 2019 р. подають свої пропозиції разом з мотивуванням до відповідного відділення НАН України, в тому числі розгорнуту інформацію про номінанта та його наукові досягнення і здобутки (до 3 сторінок). Мотивоване подання повинне містити:

6.1. Наукову характеристику робіт з висвітленням їх значення для розвитку науки, народного господарства, суспільства (надання опублікованих праць, матеріалів відкриттів та винаходів не обов'язкове).

6.2. Відомості про автора (прізвище, ім'я, по батькові, повна дата народження, перелік основних наукових праць, відкриттів, винаходів, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада, домашня адреса), а також кольорове персональне фото 9 x 12 у електронному та паперовому вигляді.

7. Усі матеріали подаються у двох примірниках за адресою:

01601, Київ, вул. Володимирська, 54, Президія Національної академії наук України (телефони для довідок: (044) 239-64-24; (044) 239-64-63).
([вгору](#))

Додаток 4

13.06.2019

Про конкурс на здобуття премій імені видатних учених України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття премій імені видатних учених України ([Національна академія наук України](#)).

З метою відзначення вчених, які опублікували найкращі наукові праці, здійснили винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і економіки України, Національна академія наук України присуджує премії імені видатних учених України.

***

1. У конкурсі на здобуття премій імені видатних учених можуть брати участь:

а) дійсні члени і члени-кореспонденти НАН України незалежно від місця їх постійної роботи;

б) окремі особи, які працюють у наукових установах, вищих навчальних закладах, на підприємствах і в організаціях, розташованих на території України;

в) колективи авторів, які виконали запропоновану на здобуття премії роботу, якщо більшість авторів працює в установах, передбачених підпунктом “б” цього пункту.

2. Право висунути роботи на здобуття іменних премій надається:

а) дійсним членам і членам-кореспондентам НАН України;

б) науковим установам, вищим навчальним закладам, дослідним лабораторіям і станціям, конструкторським бюро;

в) науково-технічним радам міністерств і відомств України;

г) науковим радам з проблем науки;

д) технічним радам промислових підприємств;

є) науковим та інженерно-технічним асоціаціям і товариствам.

3. Колектив, висунений на здобуття іменної премії, повинен включати лише основних авторів, чий внесок був найвагомим. Загальне число авторів не повинно перевищувати трьох осіб. До складу авторського колективу не включаються особи, які вже були раніше удостоєні цієї іменної премії.

4. На здобуття іменних премій можуть бути висунені:

• наукові праці лише після того, як мине не менше 6 місяців, але не більше 5 років після їх опублікування;

• винаходи й відкриття – після їх впровадження у народне господарство.

5. Граничний термін подання роботи на конкурс – 1 листопада 2019 р.

6. Організації та окремі особи, які висунули наукову працю на здобуття іменної премії, подають її до відповідного відділення НАН України на бланку організації з написом “На здобуття премії імені ...”:

а) опубліковану працю (серію праць) або матеріали про наукове відкриття (винахід);

б) анотацію, що включає наукову характеристику праці та висновки щодо її значення для розвитку науки і народного господарства (українською мовою);

в) копії авторських свідоцтв та посвідчень про відкриття;

г) у відповідних випадках документи про впровадження роботи у народне господарство (копії постанов, наказів, актів та довідок про техніко-економічні показники впровадження);

д) акти випробувань (для нових конструкцій машин, технологічних процесів тощо);

є) відгуки наукової громадськості, преси про роботу;

ж) детальну довідку у **відсотково-цифровій формі** про творчий внесок кожного члена авторського колективу у висунену на конкурс роботу. Довідка складається окремо на кожного автора і підписується керівником установи за місцем роботи автора та скріплюється гербовою печаткою;

з) біографічні відомості про автора (авторів) (прізвище, ім'я, по батькові, рік та місяць народження, спеціальність, почесне звання, вчений ступінь, вчене звання, посада, службова та домашня адреси, службовий та домашній телефони; ідентифікаційний код автора) у 2 примірниках, підписані ним, а їх відповідність засвідчена керівництвом і гербовою печаткою установи за місцем роботи, а також кольорове персональне фото 9 x 12 у паперовому та електронному вигляді.

Усі матеріали подаються у **двох ідентично оформлених примірниках** на адресу: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 54, Президія Національної академії наук України (телефони для довідок: (044) 239-64-24; (044) 239-64-63).

На конкурс не приймаються роботи, які були удостоєні Державної премії України, іменних премій Російської АН, НАН України і галузевих академій країн СНД або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами.

Не приймаються на конкурс і збірники наукових праць більш ніж трьох авторів.

Детальніше читайте на [порталі НАН України](#).

([вгору](#))

13.06.2019

Про конкурс на здобуття премій для студентів вищих навчальних закладів і молодих учених, що присуджуються Національною академією наук України у 2019 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття премій для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи ([Наукова молодь НАН України](#)).

За роботи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук Президія НАН України щороку (в лютому) присуджує чотирнадцять премій для молодих учених і чотирнадцять премій для студентів вищих навчальних закладів. Премії присуджуються окремим авторам або колективу авторів за кращі наукові роботи, а також за серії наукових робіт з єдиної тематики, за відкриття та винаходи. Колектив, висунутий на присудження премії, повинен включати лише основних авторів, чий внесок був найвагомішим, і складатися не більш як з трьох осіб. Особам, удостоєним премій, на загальних зборах відповідного відділення Національної академії наук України вручаються дипломи встановленого зразка.

На конкурс не приймаються роботи, які раніше були удостоєні премій НАН України, галузевих академій або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами.

Не приймаються на конкурс також збірники наукових робіт різних авторів.

***

1. В конкурсі можуть брати участь наукові співробітники, викладачі, стажери-дослідники, аспіранти науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів віком до 35 років включно, студенти ВНЗ, а також аспіранти та студенти зарубіжних країн, які навчаються в наукових установах та ВНЗ України.

2. Право висувати кандидатів на здобуття премій надається: ученим радам наукових установ і вищих навчальних закладів, колегіям (президіям) міністерств і відомств України, технічним радам промислових підприємств, конструкторських бюро, радам наукових і науково-технічних товариств, що підтверджується витягом з протоколу засідання вченої ради установи або відповідного органу підприємства, організації чи відомства.

Роботи, виконані молодими вченими, приймаються Національною академією наук України на конкурс за поданням відповідних міністерств, відомств, організацій та рад.

3. Граничний термін подання роботи на конкурс – 15 грудня 2019 р.

4. Організація, яка висунула роботу на присудження премії молодим ученим та студентам, подає її до Президії НАН України (01601, м. Київ, вул. Володимирська, 54, телефони для довідок (044) 239-64-24; (044) 239-64-63) в оформленому *належним чином вигляді* з написом “На здобуття премій НАН

України для молодих учених (студентів)”, а також зазначенням відділення НАН України відповідно до тематики роботи:

а) офіційний лист установи щодо направлення рекомендованої для участі у конкурсі роботи (на бланку) в 2-х примірниках, скріплений гербовою печаткою установи;

б) обґрунтоване подання, що включає назву, наукову характеристику роботи й коротку анотацію;

в) опубліковану наукову роботу (серію робіт), матеріали наукового дослідження або винаходу у 2-х ідентично оформлених примірниках – на конкурс молодих учених;

г) наукову роботу, матеріали наукового дослідження або винаходу в 1 примірнику – на конкурс студентів;

д) конкретну довідку **у відсотково-цифровій формі (%)** про творчий внесок кожного члена авторського колективу, який складається з двох чи трьох осіб, у роботу, висунуту на конкурс;

е) довідку про те, що робота, яка подається на конкурс, не була раніше удостоєна премій НАН України, країн СНД та ін.;

ж) не менше двох рецензій сторонніх організацій (із зазначенням їхньої офіційної адреси);

з) відомості про автора у 2 примірниках: прізвище, ім'я, по батькові, повна дата народження, місце роботи, науковий ступінь і посада (для студентів – ВНЗ, факультет, курс у розгорнутому вигляді), домашня та електронна адреси, номер телефону (службовий, домашній і мобільний), ксерокопія довідки на кожного автора про надання ідентифікаційного коду.

Всі матеріали, які подаються на конкурс, повинні бути відповідно оформлені: роботи (неопубліковані) підписані авторами, довідки і рекомендації – керівниками установ (ВНЗ) та скріплені печаткою даної установи.

Сторінковий обсяг кожного супровідного документа не регламентується.

5. Роботи, **оформлені неналежним чином**, до участі в конкурсі не допускаються.

6. Роботи, за які не присуджено премії, не зберігаються в НАН України і за бажанням можуть бути повернені відповідними відділеннями їх авторам.

([вгору](#))

Додаток 6

07.06.2019

Міжнародний семінар «SMURBS»

3–4 червня 2019 р. у приміщенні Великого конференц-залу НАН України відбувся міжнародний семінар в рамках проекту програми Горизонт 2020 ERA-PLANET, SMURBS. Цей проект (2018-2020) виконується з метою створення європейського дослідницького простору в галузі застосування космічних інформаційних технологій для моніторингу досягнення цілей

сталого розвитку. Український внесок у проект забезпечується відповідною цільовою програмою НАН України, координатором якої виступає Інститут космічних досліджень НАН України та ДКА України ([Національна академія наук України](#)).

Такий захід проводився в Україні вперше. У ньому взяли участь 18 експертів 12 європейських наукових центрів з 9 країн, зокрема Греції, Іспанії, Швейцарії, Швеції, Італії, Румунії, Чехії, Словенії, Фінляндії. Серед питань, що обговорювалися, значну увагу приділено тематиці створення «розумних міст», зокрема пілотному проекту KyivSmartcity.

Європейськими партнерами було представлено ініціативу GEO-CRADLE, пов'язану з розвитком можливостей спостереження за Землею і співпрацею флагманських проектів та ініціатив ЄС з GEO (Міжурядова організація з космічних спостережень Землі). У рамках заходу відбулося обговорення участі України у системі GEOSS та у програмі Copernicus, а також організації національного комітету GEO. Українськими учасниками представлено напрацювання, результати і продукти, які можуть бути запроваджені в розумному місті. Зокрема, Інститутом космічних досліджень НАН України було представлено презентації продуктів Urban Atlas для Києва та системи моніторингу якості повітря на основі супутникових даних. Відбулося обговорення відповідних потреб користувачів та їхніх напрацювань.

У заході взяли участь 25 представників 15 органів державної влади, громадських організацій та інститутів України, зокрема, Державного космічного агентства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Головного управління статистики у м. Києві, Київської міської державної адміністрації, Білоцерківської міської ради, Українського гідрометеорологічного центру ДСНС України, Центральної геофізичної обсерваторії ім. Б. Срезневського, Головної астрономічної обсерваторії НАН України, Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС України та НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, ініціативи Kyiv Smart City, Громадської організації «Асоціація Ноосфера», Noosphere Engineering School, організації «ГеоДизайн» та ін.

([вгору](#))

Додаток 7

14.06.2019

IV Міжнародна науково-практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»

5-7 червня 2019 р. в спортивно-оздоровчому таборі «Гарт» Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (с. Світязь, Волинська область) відбулася IV Міжнародна науково-практична

конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ» ([Національна академія наук України](#)).

Такі заходи відбуваються щорічно з ініціативи Відділення економіки НАН України в рамках «Економічних дискусій на Світязі».

Головним організатором конференції вже традиційно виступив Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України (м. Львів), а основним співорганізатором – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк).

Метою конференції було обговорення сучасних проблем територіального розвитку та реалізації регіональної політики в Україні, вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України в контексті сучасних реформ та євроінтеграційних процесів.

У своїх доповідях і виступах учасники заходу приділили особливу увагу сучасним викликам для розвитку регіонів України, а також проблемам формування й розвитку об'єднаних територіальних громад у контексті процесів децентралізації.

Участь у конференції взяли близько 40 науковців та практиків із різних регіонів України (Києва, Одеси, Львова, Луцька), представники органів місцевого самоврядування Львівської та Волинської областей, а також іноземні вчені з Республіки Польща (Варшави, Кракова, Білостоку, Ярослава).

Серед учасників конференції були також присутні: віцепрезидент Національної академії наук України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України академік С. І. Пирожков, академік-секретар Відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Е. М. Лібанова, директор Інституту економіки промисловості НАН України академік О. І. Амоша, директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України академік Б. В. Буркинський, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України член-кореспондент НАН України В. А. Устименко, заступник директора з наукової роботи Інституту економіки промисловості НАН України член-кореспондент НАН України Ю. С. Залознава.

Детальніше про конференцію читайте на [сайті Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України](#).

([вгору](#))

03.06.2019

Мінекономрозвитку розпочинає програму науково-дослідної співпраці з провідними університетами України

3 червня Перший віце-прем'єр-міністр С. Кубів зустрівся з ректорами провідних університетів України для обговорення програми взаємодії Міністерства економічного розвитку і торгівлі та закладами вищої освіти України ([Міністерство економічного розвитку і торгівлі України](#)).

Мета проекту – створити майданчик для взаємодії між Мінекономрозвитку та провідними університетами України для розвитку наукової роботи у сфері економіки та державних фінансів, створення кадрового резерву Міністерства, а також створення можливостей здобуття досвіду для студентів.

У своєму виступі С. Кубів відзначив важливість залучення майбутніх професіоналів до процесів формування політик та аналітичної роботи у сфері економіки.

«У сучасному світі інформаційних технологій обсяги знань дуже швидко зростають і часто ми встигаємо за цими змінами. Разом з тим, молодь є носіями нових знань та навичок. Ми вже пересвідчилися в нестандартності мислення молодого покоління, коли вперше за підтримки ЮНІСЕФ підготували та провели за участі студентів консенсус-прогноз макроекономічного становища в країні, а тому хотіли б продовжити співпрацю з українськими університетами. Мінекономрозвитку потрібно мати постійну можливість отримувати креативні ідеї молоді в процесі підготовки державних рішень, так само як і надавати можливість молоді отримувати практичний досвід використання тих знань, які вони опановують в процесі навчання на практиці», – прокоментував С. Кубів.

Згідно з умовами програми, Мінекономрозвитку щовесни буде ініціювати та спрямовувати запрошення університетам, а також оголошуватиме набір студентів для участі у проекті. Список тем для дослідження щоразу публікуватиметься на сайті та у соціальних мережах Міністерства. Теми досліджень будуть розділені на 3 рівні складності: 1 рівень – робота з джерелами, аналіз літератури та даних, 2 – аналіз економічної політики, 3 – прогнозування. Після цього представники університетів обиратимуть курси студентів, що будуть залучені до програми, а також список тем робіт, які вони зобов'язуватимуться підготувати у встановлені терміни.

Роботи виконуватимуться як окремими студентами, так і групами студентів, разом із викладачем, аспірантом, у форматі курсових, дипломних робіт, інших наукових досліджень. З боку Мінекономрозвитку для зворотного зв'язку будуть визначені ментори, що взаємодіятимуть з університетами для консультацій.

Раз на 6 місяців студенти презентуватимуть свою роботу спеціально створеній для захисту робіт комісії Мінекономрозвитку, до якої можуть бути запрошені представники бізнесу та державних інституцій. Результати досліджень публікуватимуться на сайті Міністерства. Переможці програми отримуватимуть спеціальні сертифікати. Найкращі студенти-учасники отримують можливість стажуватись в Мінекономрозвитку.

До участі в проекті будуть запрошені студенти будь-якого року навчання економічних та фінансових спеціальностей, які демонструють успіхи в навчанні, зацікавлені брати участь у формуванні державної політики під час стажування в Мінекономрозвитку. Партнерами проекту виступатимуть університети, які мають кафедри економіки, торгівлі, фінансів, які готують спеціалістів у сфері економіки, за спеціальностями міжнародної економіки та торгівлі, фінансів, банківської справи, економічної кібернетики, економічної теорії.

Очікується, що в рамках програми студенти отримуватимуть практичний досвід, можливість проходження стажування в Мінекономрозвитку, актуальні дані, що можуть бути використані під час підготовки наукових робіт та публікацій. Вони будуть долучені до обговорень і робочих нарад у Міністерстві як рівноцінні експерти в питаннях економічного гатунку. Університети зможуть отримати доступ до баз наукових знань, можливість організації практики для студентів, а також підвищити свій імідж.

У свою чергу, Мінекономрозвитку отримує ґрунтовні та систематизовані дослідження на актуальні теми, що можуть бути використані при формуванні економічної політики держави, потенційно нових підготовлених та мотивованих кадрів з середовища молодих спеціалістів.

За підсумками зустрічі між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та провідними закладами вищої освіти України був підписаний Меморандум про співробітництво за проектом «Синергія знань, досвіду та креативності заради майбутнього».

([вгору](#))

Додаток 9

13.06.2019

Оксфорд – у Харкові

У Харкові в Інституті сцинтиляційних матеріалів (ІСМА) НАН України, в якому науковці проводять дослідження світового рівня, незабаром навчатимуть студентів ([Національна академія наук України](#)).

В Україні незабаром розпочне діяти європейська модель підготовки магістрів. Пілотний проект створений на базі Київського академічного університету. Участь у цьому проекті братимуть і харків'яни.

Вперше за межами Києва сучасних фахівців у галузі матеріалознавства готуватимуть в ІСМА НАН України. Нова модель передбачає, що крім вивчення спеціальних курсів з базових напрямів, у магістратурі майбутні фахівці активно братимуть участь у сучасних наукових розробках, які мають прикладне значення.

Новизна цієї моделі в тому, що над розробкою нових матеріалів професори зі студентами працюватимуть разом в одному науковому колективі. А спільно із закордонними науковцями – у найпрестижніших університетах Європи, магістри навчатимуться за новою європейською моделлю, програму якої наразі розробляють вчені та доктори наук. І не лише в Україні. Майбутні випускники у подальшому матимуть можливість отримати дипломи не лише Київського академічного університету, але й дипломи закордонних університетів, з якими зараз ведуться перемовини.

Пілотний проект НАН України з європейської моделі навчання магістрів підтримало Міністерство освіти і науки України.

Специфіка цієї моделі в тому, що формується раціональне поєднання лекційних курсів, практичних і лабораторних занять з науковою роботою над сучасними проектами під керівництвом провідних вчених ІСМА НАН України. Всі заняття проводитимуться на базі сучасних досліджень та наукових результатів, що тільки-но вийшли з-під пера вчених. А лабораторні заняття – це практична робота на діючому обладнанні, на якому виробляється сучасна продукція, яка має попит за кордоном. Тобто практична частина навчання буде сформована таким чином, що студент братиме участь у реальних проектах, які вирішуватимуть окремі науково-технічні завдання. Таким чином формуватиметься базова частина фундаментальної підготовки, по закінченню якої випускатимуть магістра, який здатний на сучасному рівні працювати як на виробництві, так і в науці. Або продовжити навчання в аспірантурі.

Саме так навчають майбутніх фахівців у найвідоміших університетах світу – Гарварді, Оксфорді, Массачусетському технологічному університеті і багатьох інших.

У листопаді минулого року розпорядженням Президії Академії наук за Київським академічним університетом закріплено дев'ять кафедр, що діють на базі різних інститутів НАН України. Кафедра матеріалознавства формується зараз у Харкові на базі Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України.

Два університети – Ганноверський університет імені Лейбніца та університет Вюрцбурга, що у Баварії, в якому працювали та виростили 14 Нобелівських лауреатів, запропонували спільну підготовку магістрів, аспірантів та наукові дослідження. Випускники мають отримати два дипломи – український і європейський.

Відбір відбуватиметься на базі бакалаврату університетів, яких у Харкові близько 30. Також буде укладено договори з університетами не лише Харкова, а й інших міст. Розпочато співробітництво з Малою академією наук України для того, щоб залучати обдаровану молодь на освітні напрями матеріалознавства ще зі школи. Щорічний набір заплановано в межах 20 – 25 осіб. Навчання для магістрів безкоштовне – за рахунок держави.

Матеріалознавство не випадково стало основою нової спеціальності. Сьогодні активно використовується понад 100 елементів таблиці Менделєєва. Однак в усьому світі вже давно не застосовують елементи у чистому вигляді, в основному – структури, сплави, композити та нові матеріали, яким властиві наперед завдані функції. Сьогодні такі матеріали – основа сучасного виробництва.

Отже завдання матеріалознавців, яких буде готувати нова установа, – створювати такі сучасні технології, що дозволяють підвищити надійність самих матеріалів, суттєво розширити їхні функціональні можливості та практичне застосування. Ці технології і надалі відкриватимуть нові можливості для життя і діяльності людства.

([вгору](#))

Додаток 10

14.06.2019

Результати проведення конкурсу проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні»

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 334 затверджено перелік проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні», що будуть виконуватися у 2019 р. ([Національна академія наук України](#)).

**Інформація про результати конкурсу проектів
цільової програми наукових досліджень НАН України
«Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні»**

На виконання розпорядження Президії НАН України від 27.02.2019 № 130 «Про затвердження концепції, складу наукової ради, положення про наукову раду цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні» та оголошення конкурсу проектів цієї програми на 2019 рік» Науковою радою програми відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання.

На конкурс було подано 9 запитів. За результатами конкурсного відбору 6 проектів рекомендовано до виконання, 3 проекти відхилені.

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 334 затверджено перелік проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Суспільний ідеал і політичні інтереси в Україні», що будуть виконуватися у 2019 році.

За розділом програми «Теоретичне осмислення і концептуалізація категорій "суспільний ідеал" і "політичний інтерес"»:

– «Суспільний ідеал» і «політичний інтерес»: теоретичне осмислення і практика країн світу» (установа-виконавець – ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»);

– «"Ідея Європи" в суспільному дискурсі сучасної України» (установа-виконавець – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України).

За розділом програми «Суспільні прагнення і соціальна та політична дійсність»:

– «Суспільні ідеали та уявні проєкції українського майбутнього у репрезентації діючих генерацій інтелектуалів ХХ – початку ХХІ ст.» (установа-виконавець – Інститут історії України НАН України).

За розділом програми «Політичний менеджмент в Україні»:

– «Вибірчий процес 2019 року в Україні у світлі суспільних очікувань» (установа-виконавець – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України).

За розділом програми «Перспективи підпорядкування політичного процесу суспільним інтересам»:

– «Національна правова система в умовах глобалізації: вектор удосконалення» (установа-виконавець – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України);

– «Національна ідентичність як важливий чинник формування громадянського суспільства» (установа-виконавець – Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України).

([вгору](#))

12.06.2019

Результати конкурсу проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики»

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 335 затверджено перелік проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики», що будуть виконуватися у 2019 р. ([Національна академія наук України](#)).

Інформація

про результати конкурсу дослідницьких проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики»

На виконання розпорядження Президії НАН України від 27.02.2019 № 129 «Про затвердження концепції, складу наукової ради, положення про наукову раду цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики» та оголошення конкурсу проектів цієї програми на 2019 рік» Науковою радою програми відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання.

На конкурс було подано 16 запитів. За результатами конкурсного відбору 7 проектів рекомендовано до виконання, 9 проектів відхилені.

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 335 затверджено перелік проектів цільової програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики», що будуть виконуватися у 2019 р.

За розділом програми «Дослідження кордонів та прикордоння в системі сучасного соціогуманітарного знання»:

– «Соціогуманітарні чинники просторового розвитку України: ціннісно-сміслові засади національної стратегії» (установа-виконавець – Інститут філософії ім. Г. С.Сковороди НАН України).

За розділом програми «Особливості соціокультурної ідентифікації в умовах трансформаційної динаміки та геополітичних криз»:

– «Геополітичні та етноісторичні чинники ментальних трансформацій українських порубіжних соціумів: субкультурна варіативність у формуванні національної стратегії» (установа-виконавець – Інститут історії України НАН України);

– «Етнорелігійні та конфесійні меншини східного походження в соціокультурному просторі України» (установа-виконавець – Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України).

За розділом програми «Пограничний соціум як соціокультурний феномен»:

– «Польсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення» (установа-виконавець – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України);

– «Українсько-російський фронтір XVI–XVIII ст. як контактнo-конфліктна зона: протистояння за простір, формування нових українських регіонів та моделей взаємсприйняття українців і росіян» (установа-виконавець – Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України).

За розділом програми «Соціокультурний простір України в контексті стратегії національної безпеки»:

– «Інтерпретації російсько-українського конфлікту та євроатлантичної орієнтації України в західних наукових і експертно-аналітичних працях» (установа-виконавець – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України);

– «Міжнародно-правові засади миротворчої діяльності міжнародних регіональних організацій у контексті відновлення територіальної цілісності України» (Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України).

([вгору](#))

Додаток 12

11.06.2019

Результати проведення конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 333 затверджено перелік дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук, що будуть виконуватися у 2019 р. ([Національна академія наук України](#)).

Інформація про результати конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук

На виконання розпорядження Президії НАН України від 25.02.2019 № 117 «Про проведення конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук у 2019 р.» Науковою радою конкурсу відповідно до Положення про порядок конкурсного відбору та

звітності за науковими проектами установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.01.2019 № 28, здійснено конкурсний відбір проектів, визначено перелік проектів, рекомендованих до виконання.

У конкурсі взяли участь 4 проекти. З них 3 проекти рекомендовані до виконання, 1 проект відхилений.

Розпорядженням Президії НАН України від 31.05.2019 № 333 затверджено перелік дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук, що будуть виконуватися у 2019 році за КПКВК 6541230:

№ п/п	Назва проекту	Установа-виконавець
1	Євроатлантичний вектор розвитку: сприйняття українським суспільством	Інститут соціології НАН України
2	Правове забезпечення євроатлантичного курсу України	Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України
3	Шляхи і напрями забезпечення євроатлантичного вектора розвитку України	ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

([вгору](#))

Додаток 13

06.06.2019

Кращі науковці отримали Державні премії та премії Президента України

Понад 200 кращих українських вчених отримали Державні премії в галузі науки і техніки та премії Президента України для молодих учених 2018 року за передові дослідження та відкриття у медицині, астрономії, фізиці, енергетиці, оборонці, екології, агропромисловості тощо. Нагородження лауреатів відбулося 5 червня 2019 року в Києві за участі Міністра освіти і науки Лілії Гриневич та президента НАН України академіка Бориса Патона ([Наукова молодь НАН України](#)).

Було вручено 15 Державних премій у галузі науки і техніки. Їх отримали 118 науковців. Розмір премії – 300 тис грн кожна.

Лауреатами 40 премій Президента стали 87 молодих вчених. Кожна премія становить 40 тис гривень.

Цього року Державну премію в галузі науки і техніки було вручено вже 50-й раз – її заснували ще 1969 р.

Відповідно до Указу, нагороджено, серед інших, 8 поданих Комітетом з Державних премій України в галузі науки і техніки робіт, у виконанні яких брали участь 31 учений із 14 наукових установ НАН України, а саме: Інституту математики, Інституту прикладних проблем механіки і математики імені Я. С. Підстригача, Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова, Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна, Радіоастрономічного інституту, Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона, Інституту проблем машинобудування імені А. М. Підгорного, Інституту електродинаміки, Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут», Інституту загальної та неорганічної хімії імені В. І. Вернадського, Інституту хімії поверхні імені О. О. Чуйка, Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії імені В. П. Кухаря, Інституту мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного, Інституту біології клітини НАН України.

Серед робіт, представлених вченими Академії, такі: «Якісні методи дослідження моделей математичної фізики», «Методи та новітні підходи до проектування, управління і застосування високопродуктивних ІТ-інфраструктур», «Радіовипромінювання Всесвіту на декаметрових хвилях», «Розробка і впровадження конденсаторів парових турбін атомних електростанцій», «Електротехнологічний комплекс виробництва кабельних систем надвисоких напруг», «Хімічний дизайн наноструктурованих матеріалів», «Новітні технології діагностики і лікування бойової вогнепальної травми та її наслідків», «Біологічні активні речовини мікробного синтезу в новітніх біотехнологіях і сучасному аграрному виробництві».

Премію Президента України для молодих учених заснували 2000-го, її вручають науковцям до 35 років (до 40 – для докторів наук або тих, хто навчається в докторантурі). Найбільше премій цього року отримали роботи математичного (11), фізико-технічного (6), хімічного (6) та суспільно-гуманітарного (6) напрямів.

Зокрема, премію Президента України для молодих учених отримали 35 співробітників наукових установ НАН України у 19-ти роботах. Премії присуджено науковцям Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору, Інституту прикладних проблем механіки і математики імені Я. С. Підстригача, Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова, Інституту фізики, Головної астрономічної обсерваторії, Інституту фізики гірничих процесів, Інституту проблем міцності імені Г. С. Писаренка, Інституту чорної металургії імені З. І. Некрасова, Інституту сцинтиляційних матеріалів, Інституту електродинаміки, Інституту проблем моделювання в енергетиці імені Г. Є. Пухова, Інституту геохімії навколишнього середовища, Інституту фізичної хімії імені Л. В. Писаржевського, Інституту загальної та неорганічної хімії імені В. І. Вернадського, Фізико-хімічного інституту імені О. М. Богатського, Інституту хімії поверхні імені О. О. Чуйка, Інституту молекулярної біології і генетики, Інституту харчової біотехнології та геноміки, Інституту економіки природокористування та сталого розвитку НАН України.

Докладніша інформація – за посиланнями:

<https://www.president.gov.ua/documents/4192018-25730>

<https://www.president.gov.ua/documents/1102019-26430>

<https://bit.ly/2XrMIio>

([вгору](#))

Додаток 14

07.06.2019

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій вручив нагороди найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2018 рік

А. Парубій закликав привітати у Парламенті молодих українських науковців – «наукову надію України!» «З метою сприяння інноваційному розвитку вітчизняної науки і техніки, підвищенню престижу наукового працівника та його ролі у суспільстві Верховна Рада України з 1 січня 2008 року заснувала Премію найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок», – зазначив він, нагадавши, що з 2008 р. по 2018 р. Верховною Радою України щорічно встановлювалося 20 таких Премій у розмірі 20 тис. грн кожна, на здобуття цієї Премії за 2018 р. було висунуто 56 робіт 77 науковцями з 16 областей України і міста Києва ([Офіційний веб-портал Верховної Ради України](#)).

За результатами проведеного конкурсу у 2018 р. присуджено 20 Премій Верховної Ради України молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок. Загалом – 31 науковцю, з яких 2 доктори наук, 26 кандидатів наук і 3 науковця без наукового ступеня. За гендерним розподілом – це 16 жінок і 15 чоловіків.

<...> А. Парубій подякував молодим ученим, які «не дивлячись на порівняно невисокі зарплати, значні соціальні проблеми, подекуди застарілу дослідницьку інфраструктуру, вкрай обмежені ресурси для проведення досліджень повсякденно самовіддано й ефективно працюють на славу Україні». «Дякуємо молодим ученим за активну позицію і сподіваємось на ваші невичерпну енергію та творчий потенціал, ваші уміння та знання для розв'язання актуальних завдань, які стоять перед вітчизняною наукою та державою», – сказав Голова Парламенту.

Голова Верховної Ради України також повідомив, що у цьому році суттєво підтримала молодих вчених – прийняла зміни до відзнак молодих вчених – премій та стипендій, які вдосконалили процедури висування, відбору і нагородження лауреатів премії та стипендії Верховної Ради України. А головне – майже у шість разів було збільшено розмір грошової винагороди, також збільшено наполовину кількість премій молодим вченим, підвищено вік претендентів – докторів наук. «Запевняю – ми й надалі будемо приділяти особливу увагу інтелектуальній еліті нації, еліті якою ви і є. Вітаємо всіх лауреатів премій Верховної Ради України та бажаємо вам міцного здоров'я, мирного неба, натхнення, успіхів, благополуччя та плідної роботи в ім'я України!» – наголосив Голова Парламенту України.

([вгору](#))

Додаток 15

05.06.2019

Інформація про розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти 05 червня 2019 року

5 червня 2019 р. відбулося розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти ([Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти](#)).

<...> Під час засідання Комітету було розглянуто питання про виконання заходів щодо врахування рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (Рішення Рахункової палати від 11 вересня 2018 р. № 23-5).

Заслухавши і обговоривши інформацію про виконання заходів щодо врахування рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу

з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (Рішення Рахункової палати від 11 вересня 2018 р. № 23-5), Комітет з питань науки і освіти відзначає таке.

За дорученням Голови Верховної Ради України А. Парубія до Комітету з питань науки і освіти надійшло на розгляд Рішення Рахункової палати від 11 вересня 2018 р. № 23-5 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Зазначене Рішення містить відповідні рекомендації Рахункової палати Кабінету Міністрів України та Міністерству освіти і науки України.

Комітет з питань науки і освіти на виконання вказаного доручення Голови Верховної Ради України направив до Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України звернення щодо надання інформації про вжиті заходи за результатами згаданого аудиту Рахунковою палатою.

Прем'єр-міністр України В. Гройсман доручив (доручення № 39572/6/1-18 від 11.12.2018) Міністерству освіти і науки України, Міністерству фінансів України, Міністерству закордонних справ України відповідно до компетенції розглянути звернення Комітету та про вжиті заходи в установленій строк поінформувати Комітет і Кабінет Міністрів України.

Разом з тим, Комітет отримав відповідь лише від МОН України.

Міністерство освіти і науки України листом від 12.12.2019 № 1/10-3884 повідомило Комітет, що поінформувало Рахункову палату про виконання частини рекомендацій щодо вказаного аудиту та наказом від 03.12.2018 № 1332 затвердило План заходів Міністерства освіти і науки України щодо врахування рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (далі – План заходів).

З часу прийняття зазначеного наказу Міністерства освіти і науки України пройшло пів року, окремі положення Плану заходів виконанні, разом з тим, деякі зауваження Рахункової палати потребують ще врахування або додаткового роз'яснення, низка проектів нормативних актів перебуває на погодженні.

З урахуванням проведеного обговорення народні депутати України – члени Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти одностайно прийняли рішення:

1. Інформацію про виконання заходів щодо рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (Рішення Рахункової палати від 11 вересня 2018 р. № 23-5) взяти до відома, відзначивши актуальність вирішення порушених Рахунковою палатою питань для розвитку наукової сфери України та

забезпечення здійснення нею ефективного міжнародного науково-технічного співробітництва.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України забезпечити пришвидшення погодження та прийняття проектів нормативних актів, розроблених в рамках виконання заходів з рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

3. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України забезпечити повноцінне виконання Плану заходів щодо врахування рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» та протягом січня 2020 року надати до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та Рахункової палати звіт про стан їх виконання у 2019 р.

4. Рекомендувати Рахунковій палаті провести аналіз стану виконання у 2018-2019 рр. рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва і за Рамковою програмою Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» та за його результатами прийняти відповідне рішення.

([вгору](#))

Додаток 16

19.06.2019

Проводити дослідження для освітніх та наукових цілей стане легше, – Уряд затвердив Порядок використання прекурсорів

Уряд спростив процедуру використання прекурсорів – хімічних речовин та реагентів – для навчання і досліджень у закладах освіти та наукових установах. Відповідне рішення Кабінет Міністрів України прийняв 19 червня 2019 р. ([Урядовий портал](#)).

Проект змін до порядку використання прекурсорів готували спільно з молодими вченими, які й звернули увагу на проблему з використанням цих речовин та реагентів у освітніх та наукових цілях.

«Цей процес був дуже зарегульованим, він обмежував можливості наших освітян та науковців. Як наслідок – ми отримали суттєве зменшення дослідів під час викладання природничих дисциплін чи проведення досліджень з хімії, біології тощо. Звісно, це тільки погіршило ситуацію, яку ми зараз маємо з природничою освітою», – пояснила Міністр освіти і науки Л. Гриневич.

За її словами, досліди з використанням прекурсорів – невід’ємна частина для вивчення основних курсів з органічної, неорганічної, аналітичної та фізичної хімії, а також хімії високомолекулярних сполук.

«Ви не виконаєте низку базових практикумів без кислот, розчинників, оцтового ангідриду тощо», – наголосила Міністр.

До цього усі обов’язки з обліку, зберігання та видачі прекурсорів були виключно на керівникові закладу освіти чи наукової установи. Щоб провести класичне демонстраційне дослідження чи лабораторну роботу, викладачу треба було в день проведення звернутися до керівника закладу (факультету) та оформити низку документів за його підписом. Після цього – пройти кількаетапну процедуру отримання прекурсорів.

Через це досліди або взагалі не проводили, або свідомо порушували правила використання прекурсорів. Зайві обмеження також негативно впливали на можливості міжнародної співпраці наших науковців, отримання грантів тощо.

Тепер же в Порядок використання прекурсорів внесено такі зміни:

- Спрощується система обліку, зберігання та видачі прекурсорів: ці функції замість керівника закладу покладаються на визначену матеріально відповідальну особу та комісію з контролю за обігом прекурсорів.

- Для забезпечення контролю за обігом прекурсорів у закладі освіти, науковій установі створюється спеціальна комісія з трьох осіб на чолі з заступником керівника закладу, наукової установи або керівника підрозділу.

- Надається можливість зберігати прекурсори в лабораторіях та спеціалізованих приміщеннях закладів освіти, наукових установ в обсягах семестрової/піврічної потреби в них. Це має бути окреме приміщення, обладнане відповідно до вимог МВС.

- Керівники підрозділів зможуть формувати замовлення на прекурсори на підставі семестрової/піврічної потреби в них. На основі цих замовлень матеріально відповідальна особа видаватиме прекурсори для проведення демонстраційних, лабораторних і практичних робіт.

Водночас у документі враховано всі вимоги щодо контролю за обігом прекурсорів відповідно до Закону «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів».

Довідково. Прекурсор (лат. praecursor чи англ. precursor — попередник) — хімічна речовина, вихідний компонент (реагент) або учасник проміжних реакцій при синтезі будь-якої речовини. Тобто з одного прекурсору за участі інших прекурсорів утворюється нова речовина.

(вгору)

07.06.2019

Як мають змінитися системи фінансування та незалежної експертизи, а також пріоритети досліджень – у МОН стартували 3 робочі групи щодо подальшої реформи науки

У МОН почали працювати одразу кілька робочих груп, які готуватимуть пропозиції та рішення для подальших змін у науковій сфері. Зокрема, йдеться про впровадження Плану заходів щодо реформування вітчизняної наукової сфери, затвердженого розпорядженням Уряду ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Так, 6 червня 2019 р. відбулося перше засідання робочої групи з підготовки пропозицій щодо засад функціонування в Україні системи незалежної експертизи державних цільових наукових та науково-технічних програм та наукових проєктів. До нього долучилися представники НАН, національних галузевих академій наук, Наукового комітету Нацради з питань розвитку науки і технологій, наукових установ та закладів вищої освіти.

Відкриваючи засідання, заступник Міністра освіти і науки М. Стріха зазначив, що нормативна база, яка регулює питання проведення наукової та науково-технічної експертизи в Україні, була прийнята понад 15 років тому. А отже – потребує перегляду відповідно до ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» та враховуючи інтеграцію української науки в світовий та європейський дослідницький простір.

Гендиректор директорату науки МОН Д. Чеберкус окреслив ключові питання в сфері наукової та науково-технічної експертизи, на які в науковій спільноті немає однозначних відповідей.

Зокрема, йшлося про:

- визначення статусу «державної експертизи»;
- необхідність перегляду загальних вимог, що дає право особам бути експертом та проводити наукову та науково-технічну експертизу;
- доцільність залучення іноземних експертів до проведення наукової та науково-технічної експертизи в Україні та випадків, коли таке залучення є необхідним;
- захист інформації та загалом захист національних інтересів у разі залучення іноземних експертів для оцінки проєктів з виконання наукових досліджень та розробок;
- умови та випадки здійснення виплати винагороди експертам та компенсації ними витрат, пов'язаних із виконанням експертних функцій;
- межі відповідальності експертів за результати проведеної експертизи та осіб, що приймали управлінські рішення на основі хибних експертних висновків.

Саме на ці та інші питання має дати відповіді робоча група, сформувавши єдине бачення змін. Узгоджені пропозиції мають бути подані

до 31 липня, після чого вони будуть опрацьовані Міністерством та впроваджені у відповідні нормативно-правові акти.

6 червня також пройшло перше засідання робочої групи з проведення огляду витрат державного бюджету у сфері освіти і науки в частині проведення наукових досліджень закладами вищої освіти та науковими установами, що належать до сфери управління МОН.

Така комплексна оцінка має показати ефективність розподілення державних ресурсів на науку та допоможе виявити неефективні або неактуальні видатки чи, навпаки, встановити обмеженість повноважень МОН щодо впливу на розвиток наукової сфери через інструменти фінансової підтримки науки.

Вперше огляди видатків були проведені торік в пілотному режимі на базі 5 міністерств.

Цього року Кабінет Міністрів схвалив розпорядження «Про проведення у 2019 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах», чим продовжив цю практику. Робоча група, до складу якої ввійшли представники МОН та Мінфіну, а також незалежні експерти, створена на виконання зазначеного розпорядження.

На першому засіданні Д. Чеберкус представив інформацію про стан використання Міністерством освіти і науки бюджетних коштів на наукову та науково-технічну діяльність.

Також члени робочої групи обговорили проект плану-графіка проведення огляду витрат, який був підготовлений Мінфіном, та визначили завдання, які треба виконати для досягнення цілі.

Результатом роботи групи має бути звіт про огляд витрат у зазначеній сфері, який до 1 грудня 2019 р. необхідно подати на розгляд до Кабінету Міністрів. За підсумками огляду Уряд прийматиме рішення, що є підставою для внесення пропозицій до Бюджетної декларації та проекту державного бюджету на плановий період.

Ще одним кроком у реформуванні української наукової сфери є перегляд переліку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. 7 червня в МОН відбулось засідання робочої групи з підготовки пропозицій щодо перегляду цього переліку, а також механізму їх реалізації.

М. Стріха, розпочинаючи дискусію, підкреслив, що сфера наукової та науково-технічної діяльності в країні історично функціонує під впливом ряду політик, які забезпечували незмінність загальних правил «гри» для всіх учасників наукового процесу.

Одна із цих політик визначає пріоритетні напрями розвитку науки і техніки, на яких держава концентрує державну підтримку (у будь-яких формах) та начебто має забезпечувати пріоритетний розвиток науки за цими напрямами.

Разом з тим, сьогодні система пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки є неефективною та незбалансованою. Сам спосіб їх визначення обумовив поглиблення дисбалансів, надмірна кількість та строкатість,

концентрація ресурсів держави на реалізації досліджень та розробок, результатом виконання яких є наукова продукція, декларується як така, що має фундаментальний характер та не спрямована на отримання практичного результату. Але, зваживши на рівень публікацій у провідних наукових виданнях, очевидним стає, що й з «фундаментальністю» також не все добре.

Отже задачею робочої групи стане розроблення нової системи пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, які базуватимуться на проголошених ООН Цілях сталого розвитку, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку суспільства, а сфера науки та інновацій має стати рушієм ефективних змін та розвитку в напрямі дослідження кожної з 17 цілей.

Зазначений підхід відповідає останнім світовим тенденціям державного програмування розвитку наукової сфери та її орієнтації на конкретну користь для суспільства. Саме тому робочою групою обговорено та підтримано ідею об'єднання у єдиний перелік пріоритетів розвитку науки та інновацій.

В основу переліку буде покладено результати форсайтного дослідження, яке наразі проводиться УкрІНТЕІ. Результати цього дослідження будуть представлені на початку осені, а пропозиції робочої групи стануть основою для початку процедур публічних консультацій, які мають бути завершені до кінця року.

([вгору](#))

Додаток 18

20.06.2019

Меморандум про співпрацю Національної академії наук України та Міністерства культури України в дії: стартував пілотний проект з електронного обліку об'єктів культурної спадщини

18 червня 2019 р. у прес-центрі Міністерства культури України відбулася презентація пілотного проекту – електронного обліку об'єктів культурної спадщини «Державний реєстр нерухомих пам'яток України» ([Національна академія наук України](#)).

Міністерство культури України у співпраці з Національною академією наук України оголосило про запуск пілотного проекту – електронного обліку об'єктів культурної спадщини «Державний реєстр нерухомих пам'яток України», реалізація якого здійснюється відповідно до [розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року №374-р «Про реалізацію пілотного проекту впровадження електронного обліку об'єктів культурної спадщини»](#). Пілотний проект реалізуватиметься на базі Вінницької області з метою практичного напрацювання необхідних і важливих аспектів наповнення та функціонування електронної платформи. Потім його планується впроваджувати на загальнонаціональному рівні. Ключовими спікерами презентації цього проекту електронного обліку об'єктів культурної спадщини, що відбулася 18 червня 2019 р. у прес-центрі Міністерства

культури України, стали Міністр культури України Євген Нищук, віцепрезидент Національної академії наук України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України академік Сергій Пирожков, почесний директор Інституту географії НАН України академік Леонід Руденко, заступник начальника управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації (ОДА) Валентина Троян, заступник голови управління охорони культурної спадщини – начальник відділу формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини Міністерства культури України Юлія Нечипоренко.

Міністр культури України Є. Нищук у своєму вступному слові наголосив, що збереження культурної спадщини утворює спадкоємність національних цінностей і традицій. Впровадження згаданого пілотного проекту є черговим важливим кроком на шляху не лише збереження та примноження культурної спадщини, а й її широкого представлення на сучасному інформаційному рівні.

«Пілотний проект дає нам можливість на практиці опрацювати низку важливих аспектів наповнення та функціонування такого сучасного ресурсу. Я радий, що ми рухаємося в європейському та світовому вимірі, власне, у колі тих питань, які відтворюють унікальність і багату культуру нашого народу. Ми – молода держава, але з тисячолітньою історією, і ті пам'ятки, які в нас є, дають нам великі сенси й усвідомлення свого славного історичного коріння», – зазначив урядовець.

Є. Нищук подякував Національній академії наук України й Інституту географії НАН України за консолідацію зусиль і наукову підтримку розбудови національної інфраструктури геопросторових даних у царині культурної спадщини. Ця робота стала важливим кроком у розвитку двостороннього співробітництва, окресленого [Меморандумом про співпрацю між Національною академією наук України та Міністерством культури України, підписаним 27 червня 2018 року Президентом НАН України академіком Борисом Патonom і Міністром культури України Євгеном Нищуком.](#)

Важливість і актуальність пілотного проекту відзначив і віцепрезидент НАН України академік С. Пирожков. Він зауважив, що у багатовіковій історії України історико-культурна спадщина є духовним, економічним і соціальним капіталом надзвичайно високої цінності, головною складовою національної самоповаги та відповідного представлення нашої країни на міжнародному рівні. Але зберегти й примножити культурну спадщину без її сучасного широкого інформаційного представлення майже неможливо.

Почесний директор Інституту географії НАН України академік Л. Руденко наголосив, що Міністерство культури України є першим серед українських міністерств, яке розпочало електронну реєстрацію всіх об'єктів культурної спадщини. *«Мінкультури робить пілотний проект, який дасть нам змогу побачити кінцевий результат, перший за важливістю у нашій державі, адже вся культурна спадщина підлягає не лише реєстрації, а*

й охороні та реставрації», – сказав учений. За його словами, цей проект послугує демонстрацією плідної співпраці науки, управління, бізнесу та громадськості. Одним із результатів такої співпраці має стати й атлас «Населення України та його культурна і природна спадщина» – фундаментальний комплексний електронний картографічний твір науково-довідкового характеру, розроблення якого започаткував Інститут географії НАН України.

Як запевнила заступник начальника управління культури і мистецтв Вінницької ОДА В. Троян, громада розуміє відповідальність і серйозність реалізації цього проекту. Вона подякувала за надану небайдужим громадянам та громадським організаціям можливість швидко і своєчасно отримувати інформацію через реєстр, а також висловила сподівання, що електронний реєстр полегшить роботу з перешкоджання руйнуванню об'єктів культурної спадщини.

Заступник голови управління охорони культурної спадщини – начальник відділу формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини Міністерства культури України Ю. Нечипоренко у своїй презентації повідомила, що питання цифровізації культурної спадщини неодноразово порушувалося на різних рівнях, ухвалювалися відповідні рішення, проте успіху так і не було досягнуто. Нинішня діяльність Міністерства культури України у цьому напрямі перебуває під пильною увагою громадськості й часто викликає невдоволення у зв'язку з тривалістю цього процесу. Водночас, формування національної інфраструктури даних культурної спадщини є вкрай складним процесом бодай з огляду на те, що щодо більшості об'єктів культурної спадщини немає геопросторових координат і докладних відомостей про їхні сутнісні характеристики, не відображено реальний стан пам'яток та інформацію про моніторингові й реставраційні процеси, відсутні уніфіковані стандарти обліку. Вкрай важливим є також забезпечення можливості обміну даними про культурну

спадщину між суб'єктами різних рівнів (це стосується, в тому числі, закордонних інформаційних систем) відповідно до встановлених міжнародних стандартів.

На завершення спікери презентації проекту відповіли на низку запитань від представників засобів масової інформації.

Як підкреслили учасники заходу, впровадження пілотного проекту з електронного обліку об'єктів культурної спадщини є не початком цифровізації культурної спадщини, а черговим кроком, який Міністерство культури України і Національна академія наук України роблять у цьому напрямку, апробацією значних напрацювань, здійснених у минулі роки.

***

Додаткові корисні посилання:

<https://cutt.ly/6QrsPa> (Міністерство культури України);

<https://cutt.ly/6QrjSt> (інформаційне агентство «Укрінформ»).

([вгору](#))

Додаток 19

04.06.2019

200 вишів та наукових установ уже мають доступ до Scopus та Web of Science за кошти бюджету

МОН уже забезпечило підключення понад 200 вишів та наукових установ до баз даних Scopus та Web of Science за кошти бюджету. Про це повідомив очільник директорату науки МОН Д. Чеберкус під час Міжнародної конференції з наукометрії та бібліометрії SBC Kyiv 2019, що відбулася 4 червня 2019 р., в приміщенні Міністерства ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«16 травня цього року ми завершили всі процедури, щоб кожен український державний чи комунальний виш або наукова установа могли підключитися до визнаних міжнародних наукових баз даних Scopus та Web of Science. Передплата надається за кошти держбюджету для всіх закладів – незалежно від відомчого підпорядкування. Уже 20 травня ДНТБ почало прийом заявок на підключення, а сам доступ був відкритий з 1 червня. Наразі подали заявки та отримали доступ до баз понад 200 закладів», – зазначив Д. Чеберкус.

Він зауважив, що ця кількість – близько 30 % від очікуваної, тому закликав університети та наукові установи активніше подавати заявки.

«Ми плануємо до кінця червня завершити підключення більшості закладів до баз даних.

Хочу нагадати, що передплата забезпечується на рік з можливим продовженням цього терміну», – сказав керівник директорату.

Водночас Д. Чеберкус наголосив, що більше половини вже підключених зараз закладів – це наукові установи, переважно підпорядковані НАН та галузевим академіям наук.

«Гадаю, це є важливим підтвердженням правильності нашої політики. Адже спочатку, в 2017-2018 роках ми забезпечили коштом бюджету доступ до баз лише для низки закладів, підпорядкованих МОН. І зараз, коли можливість підключення відкрита для всіх відомств, ми бачимо досить позитивну динаміку підключення установ Національної та галузевих академій наук. Не так активно, але подають заявки заклади, підпорядковані іншим міністерствам», – пояснив він.

([вгору](#))

Додаток 20

21.06.2019

Україна та Латвія будуть разом розвивати інновації та винахідництво

21 червня, Перший віце-прем'єр-міністр України – Міністр економічного розвитку і торгівлі України С. Кубів підписав Меморандум про співробітництво з Міністерством юстиції Латвійської Республіки, який сприятиме налагодженню співпраці та обміну досвідом щодо реформи у сфері інтелектуальної власності ([Урядовий портал](#)).

«Підтримка інноваційного і технологічного розвитку – запорука економічного зростання, тож 3 роки Мінекономрозвитку активно працює над реформами у цій сфері. Цими днями ми розпочали якісно новий процес – створення Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності, щоб забезпечити комплексний підхід та координацію. У цьому нам допомагають експерти Всесвітньої організації інтелектуальної власності, тож досвід латвійських колег стане дуже корисним у цьому напрямку», – підкреслив С. Кубів.

Перший віце-прем'єр-міністр України додав, що Україна і Латвія можуть суттєво посилити науково-технічне співробітництво у сфері інтелектуальної власності як на двосторонньому рівні, так і у рамках Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

«Україна – це Європа, тож ми ініціювали перед Всесвітньою організацією інтелектуальної власності процес переведення України до регіональної групи Центральної Європи та Балтії з групи, де перебувають країни Азії», – наголосив С. Кубів.

Перший віце-прем'єр-міністр України підкреслив, що більш тісна співпраця між Україною та Латвією має зосередитися на продовженні вже розпочатих реформ.

«Пропоную розробити план заходів щодо реалізації двостороннього співробітництва в рамках цього Меморандуму на наступні два роки, а також налагодити двосторонній обмін патентною документацією. Цим створимо кращі умови для комерціалізації винаходів наших новаторів та винахідників та відповідно продовжимо розвиток цифрової економіки наших країн», – зазначив С. Кубів.

([вгору](#))

20.06.2019

Україна може продовжувати ресурс атомних енергоблоків власними силами на понад 60 років

Україна може продовжувати ресурс атомних енергоблоків власними силами на понад 60 років. Це визначено програмою співробітництва між НАЕК «Енергоатом» та ІЯД НАН України в сфері радіаційного матеріалознавства на найближчі п'ять років. Відповідний протокол щодо розвитку співробітництва між ВП «Науково-технічний центр» ДП «НАЕК «Енергоатом» і ІЯД НАН України на 2019-2024 рр. було підписано 14 червня за участі президента Компанії Ю. Недашковського. Однією з ключових тем для поглиблення подальшої співпраці між НАЕК «Енергоатом» та ІЯД НАН України, який є провідною науково-дослідною організацією в галузі ядерної фізики і радіаційного матеріалознавства в Україні, стало проведення робіт, пов'язаних із дослідженням матеріалів корпусів реакторів ВВЕР-1000 і ВВЕР-440 та аналізом радіаційного окрихчування корпусних матеріалів. На основі результатів цих робіт було, зокрема, обґрунтовано понадпроектний ресурс корпусів енергоблоків № 2,3,4 ЗАЕС, а також успішно завершено роботи з випробувань зразків-свідків для енергоблоків № 2,6 ЗАЕС, № 1,4 РАЕС та № 2,3 ЮУАЕС ([Національна академія наук України](#)).

Узагальнена програма контролю змін властивостей металу корпусів реакторів енергоблоків АЕС за зразками-свідками на період понадпроектної експлуатації дозволить детально прописати підходи та розробити заходи, необхідні для забезпечення безперервним матеріалознавчим супроводом експлуатації всіх корпусів реакторів на період експлуатації понад 60 років. Фактично цей документ стане першим, у якому для кожного корпусу буде проаналізовано стан реалізації програм зразків-свідків з подальшим узагальненням результатів аналізу та вироблення спільної стратегії щодо поводження із зразками-свідками і надійного обґрунтування ресурсу всіх корпусів. На основі виконаного аналізу буде документально продемонстровано, які з корпусів окрихчуються повільніше, а для яких необхідно застосувати додаткові сучасні методичні підходи або пом'якшувальні заходи технічного характеру для забезпечення їх безпечної експлуатації на період щонайменше 60 років.

Наступним етапом розвитку співробітництва є створення та введення у промислову експлуатацію матеріалознавчого каналу в дослідницькому реакторі ВВР-М. Це унікальний проект, який вкрай необхідний Компанії для виконання двох важливих завдань: реалізації програми опромінення зразків з матеріалів опорних елементів реактора ВВЕР-1000, проведення внутрішньореакторних випробувань детекторів прямого заряду (ДПЗ) та калориметричних гама детекторів (КГД), виготовлених ВП «КБ «Атомприлад», яке входить до складу НАЕК «Енергоатом». У подальшому внутрішньореакторний канал буде необхідним для валідації нейтронно-

фізичних кодів при розрахунку енерговиділення у матеріалах внутрішньокорпусних пристроїв реакторів ВВЕР-1000 та періодичній атестації детекторів прямого заряду. Планується також розширення лабораторного комплексу, де вже розміщено значний обсяг сучасного обладнання ВП НТЦ (зокрема, чотири нових маніпулятори з підвищеною вантажопідйомністю для дистанційної роботи в умовах «гарячої» камери), що дозволить створити на базі ІЯД НАН України централізовану матеріалознавчу лабораторію для дослідження як опромінених матеріалів, так і зразків у вихідному стані. На сьогодні в рамках співпраці фахівці ІЯД НАН України виконують програми модернізації контейнерних збірок зі зразками свідками. Так, протягом 2016-2018 рр. було розроблено програми модернізації однорядних контейнерних збірок для енергоблоків № 3 ЮУАЕС та № 2,4 ЗАЕС і розпочато реалізацію програм модернізації для енергоблоків № 2,4 ЗАЕС. Реалізація програми для енергоблоку №1 ЮУАЕС триває. Крім того, з 2015 р. виконуються роботи щодо моніторингу радіаційного навантаження на корпус реактора для всіх АЕС України. Відповідно до діючих нормативних документів моніторинг радіаційного навантаження на КР здійснюється безперервно. Усі перелічені роботи виконуються у встановлені календарними планами терміни, а звітна документація успішно проходить державну експертизу. Для НАЕК «Енергоатом» поглиблення співпраці та розвиток радіаційного матеріалознавства на базі «гарячих» камер ІЯД НАН України є одним з пріоритетів при продовженні експлуатації енергоблоків АЕС.

Докладніша інформація – за посиланнями: <https://cutt.ly/7hFKFX>, <https://cutt.ly/HhFKM9>.

(вгору)

Додаток 22

13.06.2019

Засідання Президії Національної академії наук України 12 червня 2019 року

12 червня 2019 р. під головуванням Президента Національної академії наук України академіка Б. Патона відбулося чергове засідання Президії НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Із теми «Дослідження і розробки в галузі радіаційного матеріалознавства для забезпечення сталої ядерної енергетики України» виступив директор Інституту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» (ННЦ «ХФТІ») член-кореспондент НАН України В. Воеводін.

Він відзначив важливість та ефективність досліджень фахівців НАН України, спрямованих на потреби ядерно-енергетичного комплексу України, а також вагомі результати співробітництва установ НАН України з

Державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» (ДП «НАЕК «Енергоатом»).

Ядерні енергетичні установки є основним джерелом електричної та теплової енергії, що гарантують енергетичну незалежність України. За 2017-2018 рр. близько 60 % електричної енергії вироблялося на 15 атомних енергоблоках АЕС України. Конструкційні і паливні матеріали забезпечують безпечну й економічну роботу атомних станцій. Найважливішою особливістю цих матеріалів порівняно з матеріалами традиційних енергетичних установок є те, що вони працюють у специфічних і складних умовах. Нейтронне опромінення викликає пороутворення та радіаційне розпухання; прискорює процеси повзучості; різко знижує деформаційну здатність при помірних і високих температурах; зменшує опірність корозії. В результаті ядерних реакцій у матеріалах утворюються газоподібні домішки (гелій, водень), які сприяють проявам гелієвого окрихчення, водневої крихкості та газового розпухання. В енергетичних ядерних технологіях майбутнього для генерації нейтронів використовуватимуть прискорені пучки електронів і протонів з енергією від 100 до 1000 МеВ, що спричинятиме підвищення рівня трансмутаційного утворення газових домішок.

Фахівці НАН України, зокрема ННЦ «ХФТІ», розробили ефективні методи оцінювання і продовження ресурсу об'єктів атомної енергетики. На підставі результатів виконаних робіт триває експлуатація головних циркуляційних трубопроводів 1-го та 2-го енергоблоків Південноукраїнської АЕС після 200 тисяч годин експлуатації. Для операторів АЕС створено «Каталог даних неруйнівного контролю напружено-деформованого стану корпусів реакторів типу ВВЕР-1000 і трубопроводів АЕС». Учені НАН України побудували емпіричну функцію для розрахунку розпухання сталі вигородки реакторів у широкому інтервалі доз, температур опромінення та швидкостей створення зміщень, що дозволило зробити прогноз працездатності вигородки реактора ВВЕР-1000 при тривалих строках експлуатації (30-60 років).

Ще однією з актуальних проблем атомно-енергетичного комплексу України є збільшення технічного ресурсу роботи ядерного палива та підвищення терміну експлуатації матеріалів активної зони. Перспективним напрямом вирішення цієї проблеми є застосування сплаву $Zr1\%Nb$ на основі магнієтермічного цирконію з метою подальшого виробництва цирконієвих виробів для застосування в активній зоні атомних реакторів. У ННЦ «ХФТІ» успішно здійснюються роботи з відпрацювання та визначення оптимальних режимів технологічних процесів отримання магнієтермічної губки цирконію та вакуумної високотемпературної обробки чорнової цирконієвої губки.

Забезпечення ефективності і конкурентоспроможності ядерного палива ставить завдання вдосконалення сплаву для труб оболонок тепловидільних елементів (ТВЕЛ) і комплектуючих тепловидільного складання (ТВС) з метою підвищення ресурсу їхньої роботи до 5-6 років. Учені ННЦ «ХФТІ» вивчають вплив мікродобавок заліза та кисню у сплаві $Zr1\%Nb$ на корозійні,

радіаційні та механічні властивості, що забезпечує проектний запас і стабільність опору формозміни оболонок ТВЕЛів.

Після аварії на АЕС «Фукусіма» активно розвивається новий напрям досліджень – створення ядерного палива, стійкого до аварійних умов. Основні виробники ядерного палива в світі (Westinghouse, Areva) вже почали реалізацію програми зі створення для легководних реакторів стійких до аварійних умов паливних оболонок. Фахівці ННЦ «ХФТІ» розробили технологічні процеси осадження захисних вакуумно-дугових покриттів на оболонки з цирконієвих сплавів. Проведено комплексні дослідження захисних властивостей низки металічних і металокерамічних покриттів на цирконієвих сплавах. Грунтуючись на експериментальних даних, зроблено вибір на користь хромових покриттів, які забезпечують захист паливних оболонок при експлуатації та в аварійних умовах.

Перехід до нових типів реакторів, що працюватимуть у дуже жорстких радіаційних умовах (реакторів четвертого покоління), вимагає створення принципово нових радіаційно толерантних матеріалів. Для підвищення ККД реакторів, що висуває нові вимоги до конструкційних матеріалів, учені НАН України розробили новітні матеріали, толерантні до високого рівня радіації – дисперснозміцнені оксидами сталі (ДЗО-сталі), радіаційне розпухання яких у 5 разів менше, ніж базової сталі. За радіаційною стійкістю і міцнісними характеристиками ДЗО-сталі перспективні для виготовлення внутрішньокорпусних елементів і пристроїв як у діючих, так і нових типах ядерних реакторів.

Ще одним новим класом перспективних матеріалів, створених в Академії, є високоентропійні сплави (ВЕСи), які мають дуже високу пластичність і в'язкість руйнування при відносно низькій границі плинності. Розроблено метод поліпшення міцності таких ВЕСів шляхом легування їх вуглецем, унаслідок чого границя плинності «класичного» ВЕСу зростає вдвічі, границя міцності – в 1,5 раза при збереженні високої пластичності. Ці характеристики помітно вищі, ніж для аустенітної сталі, яку зараз використовують для корпусів реакторів.

Науковці НАН України приділяють велику увагу вирішенню проблеми безпечного поводження з відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами (РАВ). Проведено роботи з наукового обґрунтування застосування нових радіаційно- та корозійностійких керамічних матеріалів (фосфатних сполук) як альтернативи традиційному бетону для ствердіння рідких радіоактивних відходів. У тісній взаємодії інститутів Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України (ННЦ «ХФТІ» й Інституту геохімії навколишнього середовища НАН України) тривають дослідження з обґрунтування використання гранітних масивів Українського кристалічного щита для геологічного захоронення радіоактивних відходів. За допомогою сучасних матеріалознавчих досліджень вивчені фізико-механічні властивості природних матеріалів у початковому стані й після опроміненнь, що імітують

радіаційний вплив з боку РАВ. Зроблено прогноз щодо поведінки матеріалів на період до 300 років.

Однак необхідно зауважити, що в галузі матеріалознавчого забезпечення ядерної енергетики все ще є певні проблемні питання. Так, українське підприємство з виробництва цирконію кілька років перебуває в санації, що призвело до зупинення виробництва цирконію в державі. Незважаючи на те, що до 2030 р. закінчиться ресурс експлуатації більшості вітчизняних атомних енергоблоків, досі відсутня стратегія розвитку ядерно-енергетичного комплексу України, що мала б на державному рівні чітко окреслити основні напрями розвитку галузі. Матеріалознавчі та технологічні дослідження, спрямовані на обґрунтування створення виробництва ядерного палива для реакторів ВВЕР із вітчизняної сировини, продовження ресурсу об'єктів атомної енергетики, створення й удосконалення конструкційних реакторних матеріалів, виконуються тільки в рамках цільових програм наукових досліджень НАН України («Надійність і довговічність матеріалів, конструкцій, обладнання та споруд» («Ресурс-2»), «Наукове забезпечення розвитку ядерно-енергетичного комплексу та перспективних ядерних технологій»). Потребує посилення взаємодія установ НАН України з ДП «НАЕК «Енергоатом», а також координація досліджень у галузі матеріалознавчого забезпечення ядерної енергетики в установах НАН України та закладах вищої освіти, активізація міжнародного співробітництва. Крім того, необхідно вдосконалити матеріально-технічну базу системи підготовки й перепідготовки висококваліфікованих фахівців і науковців, які забезпечують вирішення проблем експлуатації та перспективного розвитку ядерно-енергетичного комплексу України.

([вгору](#))

Додаток 23

14.06.2019

Водень для транспорту, опалення та освітлення

14 червня 2019 р. на сайті українського інтернет-видання «Українська правда» було опубліковано статтю директора Інституту відновлюваної енергетики НАН України члена-кореспондента С. Кудрі та президента енергетичної асоціації «Українська Воднева Рада» О. Репкіна, присвячену впровадженню водневих технологій на державному рівні ([Національна академія наук України](#)).

Сучасний світ переживає водневу енергетичну революцію, яка повністю змінить основи економіки країн. Водень вже знайшов своє застосування в багатьох сферах промисловості. Водневі авто їздять дорогами Європи, а в найближчому майбутньому і будинки будуть освітлюватися та зігріватися завдяки водневій енергетиці. На думку авторів статті, потенціал відновлюваної енергетики України дає вітчизняному виробничому комплексу всі шанси стати одним зі світових постачальників зеленого водню.

Сьогодні частка всіх відновлюваних джерел енергії складає приблизно 2,72 % від загального енергетичного балансу України. Однак вже до 2035 р. цей показник на державному рівні планують збільшити до 25 %. Традиційні види палива – вугілля, газ, нафту та нафтопродукти, замінять на відновлювані джерела, а в транспортній галузі Україна має відмовитись від двигунів внутрішнього згоряння та перейти на екологічний транспорт.

За оцінками експертів Інституту відновлюваної енергетики НАН України, Україна має значний технічно-досяжний потенціал виробництва енергії з відновлюваних джерел. Цієї енергії вистачить щоб замінити використання близько 69 млн тонн нафти на рік. Тобто за шість років частка відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива зможе замінити понад 22 млн тонн нафтового еквіваленту.

Українські спеціалісти вивчають водневі технології з 1980 р. Ще в 1995 р. разом із датськими колегами вони розробили та запустили першу вітроводневу станцію в Європі у Фолькецентрі (Данія). На жаль, на рідних теренах наукові розробки вчених Академії були незатребувані десятки років. Тепер науковці отримали можливість використати свої знання для розвитку країни. Сучасні наукові дослідження водневих технологій включають отримання водню, його накопичення, зберігання, транспортування та використання.

Технологія отримання водню є сьогодні базовим питанням. Найбільш ефективний і екологічний метод – електроліз води. Сучасні електролізні установки зручні в обслуговування та мають високі технічні характеристики. В якості первинного джерела електроенергії може використовуватись надлишкова електроенергія відновлюваних джерел або ж пікова енергія традиційних станцій.

Ще один важливий момент – зберігання водню. Перспективним є створення енергоакуюлюючих систем на основі відновлюваних джерел енергії, зокрема у важкодоступних для подачі електроенергії районах, що мають найбільший потенціал по відновлюваним джерелам енергії. Водень може зберігатись у стисненому або рідкому стані, а також в гідридах металів. Найбільш вигідний варіант зберігання і транспортування водню в якості добавки до природного газу через існуючі системи трубопроводу. Такий метод може забезпечити наповнення української газотранспортної системи (ІТС), підвищивши при цьому якість та екологічність газового палива.

Про водень та водневі технології вже починають говорити на державному рівні. Нещодавно в НАН України виділили три мільйони гривень на підтримку водневих проектів. Наступним кроком має стати розробка українського законодавства з водневої енергетики. Українська Воднева Рада спільно з Інститутом відновлюваної енергетики НАН України розробляють та співфінансують практичну програму секторальної інтеграції водню в економіку України. Зокрема, завершується розробка дорожньої карти по впровадженню водневих технологій в основні галузі економіки

України. Ведеться робота над концепцією розвитку водню в Україні до 2035 року та національним планом дій у відновлюваній енергетиці 2020 – 2030 рр.

Основними напрямками розвитку водневої енергетики для побудови нової економічної моделі на енергетичній водневій моделі України є:

- розробка та впровадження ефективних енергосистем на основі відновлюваних джерел енергії, забезпечених системами акумулювання, зберігання, транспортування та використання водню різного виду та потужності (так званий «зелений» водень);

- розробка та впровадження систем акумулювання, зберігання, транспортування та використання водню різного виду та потужності в традиційній енергетиці для накопичення пікової електроенергії (промисловий водень);

- розробка та впровадження систем акумулювання та використання водню різного виду та потужності у транспортній галузі (автомобільний, залізничний транспорт);

- розробка та впровадження систем трубопровідного транспортування водню, у тому числі в якості добавок до природного газу;

- досягнення 25-ти відсоткової частки водню в ГТС України;

- розробка та впровадження механізмів державного управління і регулювання у сфері водневої енергетики;

- розробка законодавчих та нормативно-правових актів, спрямованих на розвиток водневої енергетики;

- підвищення рівня конкурентоспроможності об'єктів відновлюваної енергетики;

- розробка вимог та заходів щодо безпеки в процесі виробництва, зберігання, транспортування та споживання водню.

- створення систем аналітично-інформаційного забезпечення науково-технічного розвитку водневої енергетики;

- створення системи метрологічного та сертифікаційного забезпечення.

Таким чином, використання потенціалу відновлюваної енергетики в поєднанні з водневими технологіями дозволить Україні не тільки відмовитись від імпорту природного газу та бути енергетично незалежною державою, але й експортувати до країн ЄС новітній енергоносіє.

З метою прискорення та впровадження інноваційних розробок в галузі водневої енергетики і паливних комірок в Європі створено асоціацію «Водень Європа» (Hydrogen Europe), яка об'єднує більше 100 промислових компаній, близько 68 науково-дослідних організацій, а також 11 національних водневих асоціацій. В сфері наукових досліджень «Водень Європа» тісно співпрацює з Рамковою програмою ЄС «Горизонт 2020», із Спільною ініціативою «ПК і Водень», загальний бюджет якої складає 1,33 млрд євро.

В Україні побудовою та розвитком нової водневої економіки і залученням країни до водневого європейського енергетичного простору займається Енергетична Асоціація «Українська Воднева Рада», яка у 2018 р.

першою в Україні і серед країн не членів ЄС стала членом підрозділу європейської комісії організації «Водень Європа».

«Українська Воднева Рада» представляє інтереси «Водень Європа» в Україні та займається просуванням України до європейської енергетичної спільноти. Зокрема, в квітні 2019 року в Ганновері на найбільшій європейській виставці присвяченій водневим технологіям, представниками «Hydrogen Europe» була схвалена українська дорожня карта розвитку водневої енергетики.

Докладніша інформація – за посиланням: <https://cutt.ly/ShFMx4>
(вгору)

Додаток 24

21.06.2019

Оголошено конкурс на посаду виконавчого директора Національного фонду досліджень України

Наукова рада Національного фонду досліджень України (далі – Фонд) оголошує повторний конкурсний відбір (далі – конкурс) на посаду виконавчого директора Фонду, який обирається Науковою радою, погоджується Наглядовою радою Фонду та призначається на посаду Кабінетом Міністрів України строком на п'ять років. Кінцевий термін подачі документів – 15 липня 2019 р. ([Національна академія наук України](#)).

Етапи проведення конкурсу:

- прийом документів від кандидатів: з 18.06.2019 до 15.07.2019;
- перевірка документів, поданих претендентами для участі у конкурсі: з 16.07.2019 до 25.07.2019;
- розміщення на офіційному сайті інформації про кандидатів, допущених до співбесіди: 26.07.2019.

У конкурсі можуть брати участь лише ті кандидати, які вчасно подали повний пакет документів і які не брали участі у першому конкурсі.

Адреса для подання документів на участь у конкурсі:

НФД, бульв. Т. Шевченка, 16, кімната 404 б, м. Київ, 01601, МСП

Контактна особа, відповідальна за прийом документів:

Косячкіна Тетяна Миколаївна

Тел.: +380 44 246 39 29

Електронна адреса: ego68@dffd.gov.ua

Вимоги до кандидатів:

- має вищу освіту другого рівня (магістр);
- має досвід керівної роботи не менше п'яти років у наукових установах, та/або закладах вищої освіти, та/або органах державної влади або місцевого самоврядування;
- вільно володіє державною та англійською мовами.

Перелік ключових компетенцій, якими має володіти кандидат на посаду виконавчого директора Фонду:

- аналітичне мислення, інноваційність;
- орієнтація на результат;
- управління людськими ресурсами;
- ефективна комунікація;
- доброчесність;
- гнучкість та стресостійкість.

Посадові обов'язки:

- здійснення управління поточною діяльністю Фонду;
- забезпечення виконання рішень наукової ради Фонду, прийнятих у межах її повноважень;
- представлення у межах своїх повноважень Фонд у Національній раді з питань розвитку науки і технологій, органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах, організаціях, підприємствах, а також у міжнародних відносинах;
- організація роботи дирекції Фонду;
- укладання відповідно до законодавства договорів та здійснення контролю за їх виконанням;
- забезпечення фінансування наукових досліджень та розробок за укладеними договорами;
- забезпечення організації та ведення бухгалтерського обліку, складення та подання фінансової, бюджетної та іншої звітності у порядку, встановленому законодавством;
- здійснення контролю за цільовим використанням коштів Фонду;
- укладання договорів про міжнародне науково-технічне співробітництво/партнерство;
- подання на погодження наглядовій раді Фонду пропозиції щодо структури Фонду та чисельності працівників, проектів штатного розпису, кошторису доходів та видатків, бюджетних запитів Фонду;
- затвердження положення про структурні підрозділи дирекції Фонду та визначення функціональних обов'язків працівників дирекції Фонду;
- вирішення питань добору, розстановки та підвищення кваліфікації працівників дирекції Фонду;
- здійснення управління майном Фонду відповідно до законодавства;
- звітування перед науковою радою Фонду про діяльність дирекції Фонду з питань, що належать до компетенції наукової ради Фонду;
- участь з правом дорадчого голосу у роботі наукової ради Фонду;
- видання наказів, пов'язаних з організацією поточної діяльності Фонду;
- здійснення інших повноважень, визначених законом.

<...> Співбесіда з допущеними до конкурсу кандидатами відбудеться 2 серпня 2019 р. в приміщенні Інституту фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України у залі для засідань Вченої ради Інституту за адресою: проспект Науки, 41, м. Київ.

Докладніша інформація – за посиланням: <https://cutt.ly/lkZ5rQ>.
(вгору)

21.06.2019

Зустріч із делегацією Шанхайської академії суспільних наук

19 червня 2019 р. Національну академію наук України відвідала делегація Шанхайської академії суспільних наук (ШАСН), яку очолював віцепрезидент цієї академії професор Гань Чуньхуей ([Національна академія наук України](#)).

До складу делегації увійшли також директор Інституту екології та сталого розвитку ШАСН професор Чжо Фенці, директор відділу міжнародного співробітництва ШАСН доцент Ву Сюемінг, заступник головного редактора щотижневика з соціальних наук професор Сюй Мейфан.

Із зарубіжними гостями зустрілися академік-секретар Відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Елла Лібанова, директор Інституту економіки природокористування та сталого розвитку (ІЕПСР) НАН України доктор економічних наук, академік НААН України Михайло Хвесик, завідувач відділу Далекого Сходу Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України доктор філософських наук Віктор Кіктенко, керівник Сектору суспільних наук Науково-організаційного відділу Президії НАН України кандидат політичних наук Сергій Стоєцький, заступник начальника Відділу міжнародних зв'язків НАН України Сергій Максимчук.

Академік Е. Лібанова привітала зарубіжних гостей у стінах НАН України й коротко ознайомила їх з історією, статусом, основними завданнями Академії та напрямками досліджень, які здійснюють її вчені. За словами академіка Е. Лібанової, НАН України здійснює міжнародне наукове співробітництво в рамках 128 діючих угод із академіями, державними установами, науковими організаціями й освітніми установами більш ніж 50 країн Європи, Північної та Південної Америки, Азії та Африки. «Одним із найбільш пріоритетних і перспективних напрямів міжнародної діяльності Академії було й залишається науково-технічне співробітництво з

Китайською Народною Республікою. На сьогодні понад 30 % всіх установ НАН України активно співпрацюють із китайськими партнерами, – наголосила академік Е. Лібанова. – Останніми роками це партнерство характеризується динамічним поступальним розвитком, набуває дедалі більшої глибини, розширюється географія і спектр двосторонньої взаємодії. Основними партнерами Академії в КНР є Китайська академія наук, Китайська академія суспільних наук та інші академії наук, Державне управління у справах іноземних фахівців КНР, наукові установи, університети, приватні організації, підприємства і фірми. Ми активно співпрацюємо з муніципалітетами міст і державними науковими установами низки провінцій Китаю: Шаньдун, Гуандун, Цзяньсу, Хейлунцзян, Чжецзян, Цзянсі, Аньхой, Сичуань. Наявність ґрунтовної договірної-правової бази дозволяє найбільш повно використовувати всі форми міжнародного співробітництва та надає науково-технічним зв'язкам характеру планомірного й довгострокового партнерства. Наразі активно розвиваються такі сфери українсько-китайського науково-технічного співробітництва: матеріалознавство, інформаційні, комунікаційні й енергоощадні технології, зварювальні технології, альтернативна енергетика, фізика та теплофізика, хімія і біохімія».

Академік Е. Лібанова також навела приклади українсько-китайської співпраці у галузі суспільних наук: «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського протягом багатьох років співпрацює з Бібліотекою Китайської академії суспільних наук. Між установами діє двостороння Угода про науково-інформаційну співпрацю.

Інститут економіки та прогнозування НАН України активно співпрацює з Інститутом світової економіки та політики Китайської академії суспільних наук. У 2018 році установи узгодили й підписали Меморандум про взаєморозуміння. Того ж року вони спільно провели круглий стіл «Фінансово-економічний потенціал успішного співробітництва між КНР та Україною в контексті реалізації ініціативи «Один пояс – один шлях».

Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України здійснює масштабну наукову і просвітницьку роботу щодо двосторонніх українсько-китайських взаємин, культури і науки Китаю тощо. Ця академічна установа також видає збірник наукових праць «Китаєзнавчі дослідження», до якого входять роботи українських і зарубіжних учених із різних аспектів історії Китаю, суспільно-політичного й економічного розвитку КНР, українсько-китайських відносин на сучасному етапі. У 2018 році за сприяння Посольства КНР в Україні Інститут провів Українсько-китайський форум стратегічного партнерства «Один пояс – один шлях», присвячений обговоренню поточного стану та перспектив подальшого розвитку українсько-китайських відносин, аналізу проблемних питань і пошуку ефективних моделей співпраці з метою зміцнення стратегічного партнерства між нашими країнами. Установа також виступила співорганізатором XII Міжнародної наукової конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність», роботу якої було

організовано за такими напрямками: Китай у сучасному світі: міжнародно-політичний аспект; дослідження китайської цивілізації: історія, філософія, культура; сучасна модель соціально-економічного розвитку Китаю; теоретичні та прикладні питання китайського мовознавства та літературознавства. Спільно з Українською асоціацією китаєзнавців Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України видає журнал «Україна – Китай». У цьому виданні представлено широкий спектр думок про сучасний політичний і соціально-економічний розвиток Китаю, стратегічне партнерство України та КНР, історико-культурні й гуманітарні зв'язки України та Китаю.

Інститут всесвітньої історії НАН України впродовж тривалого часу плідно співпрацює з Національним інститутом стратегічних міжнародних досліджень Китайської академії суспільних наук. Зараз установи узгоджують Угоду про подальше співробітництво».

За словами академіка Е. Лібанової, окремим і важливим напрямом міжнародних відносин НАН України є розвиток науково-технічного співробітництва з провідними університетами світу, в тому числі китайськими – такими, наприклад, як Пекінський нормальний університет, Пекінський аерокосмічний університет, Харбінський технологічний університет, Харбінський інженерний університет, Технологічний університет м. Нінбо, Науково-технологічний університет Гонконгу й інші.

Учені НАН України виступають із лекціями в китайських університетах, беруть участь у семінарах, разом із китайськими колегами здійснюють спільні дослідження, публікують статті та монографії. Створюються спільні наукові центри й підприємства. Так, Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Чжецзянський технологічний університет створили спільну Міжнародну дослідницьку лабораторію оптоелектронних інформаційних технологій, а також налагодили спільне виробництво лінз і окулярів для лікування косоокості. При Цзіліньському університеті в м. Чаньчунь уже кілька років успішно діє спільний Міжнародний центр науки майбутнього (International Center of Future Science), створений згідно з договором про співпрацю між НАН України, Цзіліньським університетом і Народним урядом провінції Цзілінь.

«Географія і спектр співпраці Академії з університетами КНР постійно розширюється, – зазначила академік Е. Лібанова. – Наприклад, 23 травня 2019 року ми приймали делегацію Шаньдунського науково-технічного університету, а сьогодні ми раді приймати делегацію Шанхайської академії суспільних наук – одного з найстаріших і найавторитетніших наукових центрів Китаю. Упевнена, що ця зустріч стане початком плідної взаємовигідної співпраці наших установ».

Голова делегації ШАСН професор Гань Чуньхуей подякував українським колегам за запрошення та коротко поінформував їх про організацію, яку представляє. Він зазначив, що за посадою відповідає як безпосередньо за наукові дослідження, так і за керівництво так званими

«мозковими центрами», а також очолює один із науково-дослідних інститутів у цій академії. Як розповів Гань Чуньхуей, ШАСН було засновано 1958 р. на базі шанхайської філії Академії суспільних наук Китаю і відділів суспільних досліджень трьох найвідоміших університетів Шанхаю. Зараз у системі ШАСН 17 наукових інститутів і 750 співробітників, 500 із яких – власне дослідники. Роботами фахівців академії охоплюються більшість напрямів соціогуманітарних досліджень – економіка, менеджмент, юриспруденція, культурологія, історія, філософія, міжнародні відносини тощо. Оскільки Шанхай є одним із економічно найактивніших китайських регіонів, учені ШАСН надають рекомендації як центральному урядові КНР, так і місцевій владі та бізнесу. «Попри те, що наша академія не є найбільшою науково-дослідною організацією в Китаї, вона має розвинену мережу міжнародних зв'язків. Щороку нас відвідує понад тисяча науковців з усього світу. Крім того, ми постійно приймаємо іноземців, які приїжджають до Китаю за навчальними програмами. Щороку від 300 до 400 наших співробітників їдуть у відрядження на Захід. На жаль, рівень співробітництва між науковими інституціями України та Китаю поки що не відповідає рівневі двосторонніх українсько-китайських відносин, а також місцю та ролі наших країн на світовій арені. Тому ми хотіли б активніше розвивати таке співробітництво. Я представляю організацію, яка займається суспільними дослідженнями, проте в Китаї знають багатьох українських учених у галузі фізико-математичних і технічних наук. За цими напрямками Україна належить до провідних держав світу. У вас також чимало талановитих митців. Я особисто захоплююсь українським мистецтвом», – сказав Гань Чуньхуей. Він також запропонував налагоджувати наукове співробітництво в галузі економіки: «Впродовж останніх 40 років Китай пройшов шлях стрімкого економічного зростання, котре, однак, супроводжується деякими проблемними питаннями, зокрема екологічними й демографічними, які ми зараз вивчаємо».

Далі слово було надано директорові ІЕПСР НАН України академіку НААН України М. Хвесіку. Він зауважив, що Китай та Україна мають чимало спільних проблем, які легше вирішувати разом. Учений поінформував, що фахівці очолюваної ним академічної наукової установи займаються дослідженням двох основних блоків питань, які знайшли відображення в назві Інституту, – економікою природокористування та сталим розвитком. Перший блок охоплює дослідження практично всіх природних ресурсів (водних, земних, лісових, а також надр) і питання екологічної безпеки, зокрема поводження з відходами та повторне ресурсокористування. Що стосується досліджень у межах другого блоку, то ІЕПСР НАН України бере участь у виконанні Цільової програми наукових досліджень Відділення економіки НАН України «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року», котрій передувала програма, присвячена оцінці соціально-економічного потенціалу сталого розвитку України та її регіонів, за результатами якої було підготовлено відповідну національну доповідь. Крім того, на сьогодні фахівців установи цікавлять питання

безпечного функціонування різних об'єктів, у тому числі в гідроенергетиці, а також процес проведення реформи з децентралізації та питання сталого розвитку місцевих громад. До кола дослідницьких інтересів ІЄПСР НАН України належить і проблематика так званих «зеленої економіки» та «синьої економіки». Як зазначив М. Хвесик, його Інститут має низку розробок у галузі економіки природокористування, а саме – з інституціоналізації природно-ресурсних відносин, капіталізації, корпоративізації та сек'юритизації природних ресурсів і публічно-приватного партнерства у цій сфері. Перспективним напрямом роботи вчених установи є оцінка природних багатств та екосистемних послуг і благ. Інститут також готовий надати низку пропозицій щодо очищення стічних вод і утилізації відходів. На завершення М. Хвесик подарував членам китайської делегації колективну працю вчених ІЄПСР НАН України та примірники наукового журналу «Економіка природокористування та сталий розвиток», який видається цією академічною установою.

На продовження виступу М. Хвесика академік Е. Лібанова навела приклад плідної співпраці вчених української Академії з Урядом: «Фахівці НАН України беруть участь у розробленні цілей сталого розвитку до 2030 року. Ми плідно попрацювали над локалізацією глобальних цілей, їх адаптацією до умов України. Сьогодні вже майже завершено першу тематичну доповідь у цьому циклі, присвячену становищу дітей і молоді».

Потому виступив доктор філософських наук В. Кіктенко, який наголосив, що Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України – єдина в Україні академічна установа, котра займається країнами Азії: «В Інституті здійснюються дослідження за трьома головними напрямками, і на першому місці у нас – Китай, передусім вивчення його історії та сучасного розвитку. Зараз стоїть питання розроблення концепції подальшого розвитку українсько-китайських відносин. Цьогоріч відбулася вже третя спільна українсько-китайська конференція «Стратегічне партнерство України та Китаю: один пояс – один шлях». Це єдиний аналітичний майданчик, у межах якого обговорюються питання співпраці наших двох країн. У вересні поточного року відбудеться також конференція, присвячена 70-й річниці утворення Китайської Народної Республіки. Вже 20 років видається журнал «Україна – Китай», в якому виходять друком матеріали як українських, так і китайських науковців. Що стосується українсько-китайської співпраці в науковій сфері, то між нашими країнами, звичайно, встановилися добрі партнерські відносини, однак є, на жаль, і певні проблеми: за останні 5 років не відбулося жодної зустрічі на найвищому рівні. Тому наразі головним є питання відновлення активного політичного діалогу між країнами на найвищому рівні. Це дуже важливо. Потрібно також приділяти більше уваги плануванню розвитку двосторонніх відносин, у тому числі між нашими академіями, й успішно реалізувати значні проекти – як в економіці, так і в науково-технічній сфері». На завершення В. Кіктенко повідомив, що за кілька тижнів світ побачить монографія з історії українського китаєзнавства

за останні 200 років. Він принагідно запросив китайських колег долучатися до роботи конференції «Стратегічне партнерство України та Китаю: один пояс – один шлях» і надсилати статті для публікації у журналі «Україна – Китай».

Відповідаючи на виступ доктора філософських наук В. Кіктенка, професор Гань Чуньхуей зазначив, що ШАСН приділяє значну увагу розвитку китаєзнавства у світі, у системі ШАСН навіть функціонує окремий науково-дослідний інститут, що досліджує китаєзнавство за кордоном. Крім того, у другому півріччі кожного року ця академія проводить міжнародну конференцію китаєзнавців, у межах якої фахівці з різних країн мають можливість обмінятися досвідом. Гань Чуньхуей підкреслив, що для китайської сторони дуже важливо мати якомога повнішу картину розвитку китаєзнавства в Україні, причому отримувати відповідну інформацію саме з перших рук.

Далі директор Інституту екології та сталого розвитку ШАСН професор Чжо Фенці розповіла про діяльність очолюваної нею науково-дослідної установи. «За проблематикою досліджень ми маємо багато спільного з ІЕПСР НАН України. Оскільки ми також розташовуємося на території великої агломерації, то так само, як і ви, досліджуємо питання безпечного використання водних ресурсів і поводження з відходами. У полі зору наших досліджень і глобальні зміни клімату. Крім Шанхаю та його регіону, вивчаємо також країни, які, так би мовити, «стоять» на «одному поясі – одному шляху». З наших обговорень бачу, що є багато можливостей і перспектив для подальшої співпраці. У межах щорічної конференції, яку проводить ШАСН, раз на два роки діє секція екології, економіки та сталого розвитку. Тож ми могли би зустрітися ще раз – у ширшому форматі. Крім того, наш Інститут щороку організує міжнародний форум із «зеленої економіки» та «зеленого розвитку». Ми також цікавимося дослідженнями в галузі відповідного правового регулювання, що діє у країнах «одного поясу – одного шляху». Впевнена, що сьогоднішня зустріч стане відправною точкою для подальшого активного співробітництва між нами».

Насамкінець представники НАН України відповіли на низку запитань китайських колег, зокрема щодо співпраці України та Китаю в межах ініціативи «Один пояс – один шлях» і можливих змін у двосторонніх відносинах на нинішньому етапі.

На завершення сторони обмінялися пам'ятними подарунками.
(вгору)

Додаток 26

26.06.2019

Візит делегації Уряду провінції Шаньдун (КНР)

24 червня 2019 р. Національну академію наук України відвідала делегація Уряду провінції Шаньдун (КНР) на чолі з віцегубернатором цієї

провінції Юй Цзе. Зустріч відбулась у Великому конференц-залі НАН України в Києві. За її підсумками підписано низку угод про двостороннє наукове та науково-технічне співробітництво ([Національна академія наук України](#)).

Із високими гостями зустрілися віцепрезидент НАН України, директор Інститут теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України академік Анатолій Загородній, директор Інституту мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України академік Валентин Підгорський, заступник директора Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України академік Сергій Костерін, заступник директора Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України член-кореспондент НАН України Валентин Татаренко, заступник директора Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України доктор фізико-математичних наук Георгій Фірстов, заступник директора з науково-технічної роботи Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України кандидат фізико-математичних наук Віталій Бевз, заступник директора Інституту фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України член-кореспондент НАН України член-кореспондент НАН України Віктор Сорокін, заступник директора з наукової роботи Інституту ядерних досліджень НАН України член-кореспондент НАН України Віталій Денисов, заступник директора Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України кандидат технічних наук Катерина Синиця, завідувач відділу хімії гетероланцюгових полімерів та взаємопроникних полімерних сіток Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України доктор хімічних наук, професор Юрій Савельєв, начальник Відділу міжнародних зв'язків НАН України кандидат історичних наук Анатолій Мирончук, а також співробітники наукових установ НАН України.

До складу китайської делегації увійшли віцегубернатор провінції Шаньдун Юй Цзе (глава делегації), віцепрезидент Академії наук провінції Шаньдун Хе Гопін, генеральний директор Управління у справах іноземних

спеціалістів провінції Шаньдун Чжан Чжусю, заступник генерального директора Департаменту культури та туризму провінції Шаньдун Ван Тінці, співробітник генерального офісу Народного уряду провінції Шаньдун Сунь Сяньчао, співробітник Управління закордонних справ провінції Шаньдун Ху Сінь, начальник відділу Управління науки і техніки провінції Шаньдун Лі Тао, науковий співробітник Міжнародного центру науково-технічного обміну провінції Шаньдун Го Сяохун, начальник Відділу міжнародної співпраці Академії наук провінції Шаньдун Лі Цзиньпін, генеральний директор Енергетичної компанії «Сяньчу» Чень Кунь, а також науковці, викладачі, експерти з різних напрямів.

Привітавши іноземних гостей, віцепрезидент НАН України академік А. Загородній коротко поінформував їх про історію Національної академії наук України, її статус, структуру й основні напрями діяльності. «Одним із найбільш пріоритетних і перспективних напрямів міжнародної діяльності НАН України було та залишається науково-технічне співробітництво з Китайською Народною Республікою. На сьогодні понад 30 % усіх установ НАН України активно співпрацюють із китайськими партнерами, – наголосив він. – Останніми роками це партнерство характеризується динамічним поступальним розвитком, набуває дедалі більшої глибини, розширюється географія та спектр двосторонньої взаємодії.

Головними партнерами Академії в КНР є Китайська академія наук, Китайська академія суспільних наук, інші академії наук, Державне управління у справах іноземних спеціалістів КНР, наукові установи, університети, приватні організації, підприємства та фірми. Ми активно співпрацюємо з муніципалітетами міст і народними урядами низки провінцій Китаю: Шаньдун, Гуандун, Цзяньсу, Хейлунцзян, Чжецзян, Цзянсі, Цзілінь, Аньхой, Сичуань. Особливо тісні та плідні взаємини склались у нас із організаціями, інститутами, підприємствами провінції Шаньдун. Що, втім, не дивно, з огляду на те, яку велику роль провінція Шаньдун відіграє в економіці, науці й культурі Китаю. На сьогодні установи НАН України реалізують понад 100 двосторонніх документів про співробітництво з науковими установами, організаціями та компаніями КНР. Причому значну частку цієї кількості угод укладено з інститутами й організаціями провінції Шаньдун. І сьогодні ми суттєво розширимо та зміцнимо договірну базу нашого співробітництва підписанням одразу десяти нових двосторонніх угод.

Національна академія наук України має багаторічний досвід співпраці з установами й організаціями провінції Шаньдун. Основними формами такої співпраці є виконання спільних проектів у рамках прямих угод, спільна участь у міжнародних проектах і програмах, а також виконання установами НАН України замовлень промислових підприємств провінції. Пріоритетні галузі співробітництва – біологія, хімія та біохімія, матеріалознавство, зварювальні й енергоощадні технології».

Академік А. Загородній навів кілька прикладів двостороннього співробітництва між установами НАН України та науковими установами

Академії наук провінції Шаньдун, технопарками, підприємствами й іншими організаціями, які працюють на території цієї провінції: «Інститут технічної теплофізики НАН України активно співпрацює з Інститутом енергетики Академії наук провінції Шаньдун у галузі енергоефективних екологічно безпечних теплотехнологій. Підписано Протокол про створення спільної лабораторії. Крім того, Інститут співпрацює з Шаньдунською енергетичною корпорацією «Тяньлі». На замовлення китайської компанії Інститут розробляє промислове обладнання та надає консультативні послуги.

Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України співпрацює з Інститутом передових технологій Академії наук провінції Шаньдун і технопарком «Наньхай». У різний час Інститут здійснював спільні дослідження з Інститутом лазерів, Інститутом океанографічних приладів та інструментів і деякими іншими шаньдунськими науковими установами. Крім того, Інститут на контрактній основі розробляє та виробляє різноманітне обладнання для багатьох промислових підприємств провінції. З метою ознайомлення з унікальними розробками у галузі зварювання Інститут відвідують делегації наукових і виробничих організацій провінції Шаньдун.

Інститут надтвердих матеріалів імені В. М. Бакуля НАН України впродовж тривалого часу плідно співпрацює з підприємством «Best Environment Technology Co». Між установами діє угода про спільні дослідження в галузі технології вирощування великих монокристалів алмаза. Інститут також активно співпрацює з Шаньдунським університетом і розвиває співробітництво із Зоною високотехнологічного промислового розвитку «Dongying» провінції Шаньдун. Директор Інституту академік Володимир Туркевич є почесним професором Шаньдунського університету в м. Цзинань.

Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України розвиває співпрацю з компанією «Quindao Xianchu Mechanical Equipment Co. Ltd». Між партнерами підписано угоду про спільну науково-технічну діяльність. У березні 2017 р. Національна академія наук України підписала Угоду про стратегічне партнерство з компанією «Циньдао Сянчу Енерджи Девелопмент Груп», у рамках якої було створено Спільне підприємство «Китайсько-українські ядерно-енергетичні технології» за участі Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України. Цей проект є прикладом створення спільного підприємства між приватною компанією та державними установами й, водночас, одним із проектів міжурядового науково-технічного співробітництва між Україною та КНР.

Інститут сорбції і проблем ендоекології НАН України успішно співпрацює з Інститутом екології Академії наук провінції Шаньдун у вирішенні актуальних екологічних проблем, зокрема в галузі біосорбційних методів очищення об'єктів довкілля від забруднення нафтопродуктами. За підсумками взаємних консультацій керівництва обох установ дійшли висновку про доцільність утворення спільної спеціалізованої лабораторії для вирішення питань відновлення довкілля й досліджень у суміжних галузях. На

стадії узгодження перебуває перелік напрямів науково-технічних проектів зі створення адсорбентів та їхнього застосування в галузі охорони довкілля і медицини.

Інститут біохімії імені О. В. Палладіна НАН України від 2005 р. розвиває плідні наукові зв'язки з Інститутом біології Академії наук провінції Шаньдун. Між інститутами діє Угода про наукове та науково-технічне співробітництво, підписана директорами інститутів 10 жовтня 2007 р. Організована й діє спільна лабораторія. У результаті багаторічної співпраці українські та китайські вчені отримали спільні патенти на препарати, які виробляються на основі фосфоліпідів із морських молюсків, – «Молюфіл», «Кальмофіл» і «Молюстерон».

Інститут мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України у 2015 р. підписав безстрокову угоду про науково-технічне співробітництво з Інститутом біології Академії наук провінції Шаньдун. Угодою передбачено виконання спільних робіт у галузі біотехнологій, мікробіології, фізіології промислових мікроорганізмів, генетики мікроорганізмів.

Міжвідомче відділення електрохімічної енергетики НАН України співпрацює з Інститутом енергетичних досліджень Академії наук провінції Шаньдун. Між організаціями підписано Угоду про співробітництво й Угоду про організацію Спільної лабораторії літій-іонних джерел струму».

Як зазначив академік А. Загородній, зустріч 24 червня 2019 р. – далеко не перша зустріч із керівництвом провінції Шаньдун. Він, зокрема, нагадав, що делегація керівництва НАН України і представників низки українських академічних наукових установ перебувала з візитом у провінції Шаньдун із 29 жовтня по 3 листопада 2018 р. на запрошення віцегубернатора провінції пана Ван Шуцзяня та президента Академії наук провінції Шаньдун професора Ван Інлуна. Академік А. Загородній згадав і про візит до України представників делегації провінції Шаньдун на чолі з начальником Департаменту з науки і техніки цієї провінції паном Юй Шуляном і віцепрезидентом Академії наук провінції Шаньдун професором Хе Гопіном. «Зустрічі й перемовини, які тоді відбулися, дали нам змогу спільно оцінити ситуацію у сфері двостороннього науково-технічного співробітництва, звірити плани й окреслити першочергові подальші заходи для зміцнення та розвитку нашого партнерства», – сказав академік А. Загородній.

За його словами, говорячи про розвиток двостороннього науково-технічного співробітництва НАН України з провінцією Шаньдун і КНР у цілому, не можна оминати увагою ключову роль Посольства Китайської Народної Республіки в Україні, передусім Надзвичайного і Повноважного Посла Китайської Народної Республіки в Україні пана Ду Вея та радника Посольства пана Чжан Міна.

«Загалом, аналіз поточного науково-технічного співробітництва між НАН України та науковими установами провінції Шаньдун свідчить про те, що двостороннє співробітництво українських і китайських учених та

спеціалістів уже зараз приносить взаємовигідні результати: зростає кількість спільних дослідницьких проєктів, число їхніх учасників і масштаби реалізації, з'являються нові й розвиваються вже наявні форми науково-технічного співробітництва, яке у перспективі може стати дієвим чинником інтенсифікації процесів в інших сферах українсько-китайських відносин. Гадаю, наша сьогоднішня зустріч стане черговим кроком у цьому напрямі, дасть нам змогу звірити позиції, оцінити перспективи, окреслити плани подальшого розвитку нашої взаємодії», – сказав академік А. Загородній і передав слово китайським гостям.

Віцегубернатор провінції Шаньдун Юй Цзе подякував українським колегам за запрошення до Києва та представив членів очолюваної ним делегації, а також розповів про регіон, який представляє: «Наша провінція розташовується на сході Китаю і має вихід до моря. Для нашого регіону характерні велика кількість населення, розвинена економіка та багата культура. 2018 року кількість населення провінції перевищила 100 млн осіб, а ВВП становить понад \$1,1 трлн. На сьогодні за об'ємом економіки ми посідаємо третє місце серед усіх китайських регіонів. Крім того, провінція утримує лідерські позиції у галузях освіти й науки. На території провінції Шаньдун працюють 146 університетів, у яких навчаються близько 2,4 млн студентів.

Зараз ми здійснюємо перехід до вищого рівня економічного розвитку – як на основі вже традиційних для регіону галузей (хімічної, текстильної промисловості, металургії, сільського господарства), так і завдяки розвитку нових виробничих кластерів у морській індустрії, туризмі, хіміко-біологічному та фармацевтичному виробництві, нових інформаційних технологій і нових матеріалів. Відповідно, промислова реформа й економічна еволюція висувають нові вимоги до організації наукових досліджень і потребують розвитку нових наукових напрямів. У провінції вже створено платформи, майданчики й інші можливості для роботи вчених. У наступні 5 років планується надати підтримку близько 5 тис. науковців. Минулоріч Народний уряд провінції Шаньдун значно збільшив державні видатки на наукову діяльність і практичне впровадження отримуваних науковцями результатів, на індустріалізацію й технологічне оновлення виробництв. Це посприяло активнішому впровадженню інновацій науково-дослідними організаціями, університетами та підприємствами.

Під час II Міжнародного форуму високого рівня з міжнародного співробітництва «Один пояс – один шлях», який відбувся у квітні цього року в Пекіні, голова КНР Сі Цзіньпін сказав, що Китай продовжуватиме реалізувати проєкти в межах цієї ініціативи. Це стосується співпраці у різних сферах, зокрема науковій (створення спільних лабораторій і технопарків, трансфер технологій), а також гуманітарних обмінів між Китаєм та іншими країнами «Одного поясу – одного шляху». У такий спосіб ми сподіваємося розширити та поглибити співпрацю з іноземними партнерами.

Ми вже маємо позитивний досвід взаємодії з українськими науковими установами і прибули сьогодні на перемовини для підбиття підсумків нашої двосторонньої співпраці й визначення шляхів її інтенсифікації та перспективних напрямів подальшої спільної роботи, аби наша співпраця слугувала зразком для інших країн у рамках ініціативи «Один пояс – один шлях». Сподіваємося в майбутньому разом із вами проводити форуми, семінари, конференції та реалізувати конкретні проекти».

На завершення свого виступу Юй Цзе запросив представників НАН України якнайчастіше відвідувати провінцію Шаньдун для налагодження тіснішого двостороннього співробітництва.

Академік А. Загородній подякував високому гостеві за запрошення і, в свою чергу, запросив китайських колег приїжджати до України для кращого ознайомлення з результатами роботи вчених НАН України. «Нас не можуть не захоплювати успіхи КНР загалом і провінції Шаньдун зокрема у розвитку економіки, науки та культури. Для нас надзвичайно важливо було почути, що Народний уряд провінції Шаньдун позитивно оцінює результати нашої співпраці та планує розвивати її і надалі. І наші інтереси в цьому питанні збігаються», – підкреслив академік А. Загородній.

Далі слово було надано директорові Інституту мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України академіку Валентину Підгорському, який розповів про досягнення та подальші плани очолюваної ним академічної установи у співробітництві з китайськими партнерами: «Наш Інститут близько 20 років співпрацює з КНР у таких галузях, як охорона здоров'я, сільське господарство, промисловість і охорона довкілля. Перша наша зустріч із китайськими колегами відбулась у м. Урумчі, що на північному заході КНР: ми випробовували там низку препаратів для сільського господарства, які й досі застосовуються у цій місцевості. З часом, встановлюючи наукові контакти, ми рухалися далі на схід Китаю – аж до провінції Шаньдун. Спершу ми зустрілися з ученими Інституту біології Академії наук провінції Шаньдун і домовилися з ними про спільне виконання низки фундаментальних досліджень. Водночас, Інститут мікробіології та вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України різних препаратів і продуктів для задоволення практичних потреб вищеназваних галузей. Тож наступну угоду ми уклали з Інститутом екології Академії наук провінції Шаньдун. У рамках цієї угоди вирішуватимемо вже прикладні задачі. Для застосування на території провінції ми обрали три препарати, що підвищують родючість ґрунтів, стимулюють ріст рослин і захищають їх від різноманітних шкідників. Надалі ми зможемо спільно розвивати дослідження в напрямі збереження овочів і фруктів. Наступні наші зустрічі відбудуться вже в Інституті біології та Інституті екології Академії наук провінції Шаньдун».

За словами академіка А. Загороднього, виступ академіка Валентина Підгорського чудово ілюструє, наскільки потрібне активне двостороннє наукове співробітництво як Україні, так і Китаю: «Наші угоди не

залишаються на папері – вони працюють і дають конкретні результати, приносять користь».

Заступник директора Інституту біохімії імені О. В. Палладіна НАН України академік С. Костерін зазначив, що зустріч у стінах Національної академії наук України є дуже важливою з двох причин: по-перше, вона відкриває нові перспективи для наукових контактів між НАН України та науковими установами провінції Шаньдун, а по-друге, в ширшому плані, слугує ще одним кроком на шляху зміцнення дружби між двома народами, двома державами. Академік С. Костерін розповів, що співпраця Інституту біохімії імені О. В. Палладіна НАН України з партнерами із КНР триває від 2005 р.: «Так, серед результатів нашої спільної роботи з Інститутом біології Академії наук провінції Шаньдун – препарати на основі використання фосфоліпідів із морських молюсків. Розроблено також препарат, призначений для профілактики і лікування продуктивної системи. Одна з фармацевтичних компанії провінції впровадила у промислове виробництво спільно одержані натуральні метаболіти вітаміну Е, які знайшли застосування, зокрема, у ветеринарній медицині.

2014 року наш Інститут підписав угоду з Пекінським інститутом геноміки, відповідно до якої під керівництвом директора Пекінського інституту геноміки академіка Хуанмінг Янга виконуються спільні дослідження геному людини й інших видів живих організмів. Академік Хуанмінг Янг досить часто відвідує і українську Академію, і наш Інститут. Так, він виголосив незабутню доповідь на присвяченому геноміці XI Українському біохімічному конгресі у 2014 році, а минулої осені виступив із лекцією в Інституті біохімії імені О. В. Палладіна НАН України.

Ми вважаємо, що наука й освіта нерозривно пов'язані між собою і не можуть існувати одна без іншої. Наше майбутнє – це наша молодь. У 2014–2015 роках Інститут біохімії імені О. В. Палладіна НАН України забезпечував організаційний супровід української молодіжної делегації для участі в Пекінському конкурсі юнацьких і молодіжних дослідницьких робіт. Конкуренція там була дуже серйозною, але українським учасникам вдалося вибороти три золоті медалі й одну срібну».

Академік С. Костерін також переказав китайським колегам найкращі побажання від директора Інституту біохімії імені О. В. Палладіна НАН України, академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академіка Сергія Комісаренка, якого Уряд КНР 2012 року нагородив Орденом Дружби. «На сьогодні наші відносини активно розвиваються, – додав академік С. Костерін. – У 2017–2018 роках було укладено по дві нові угоди про наукове співробітництво з китайськими партнерами. Упевнений, що наша подальша співпраця буде плідною, зокрема за напрямом вивчення гемостазу й механізмів зсідання крові. Загалом, у фокусі нашої уваги перебуває широкий спектр проблем біохімії, біофізичної хімії, біотехнології тощо».

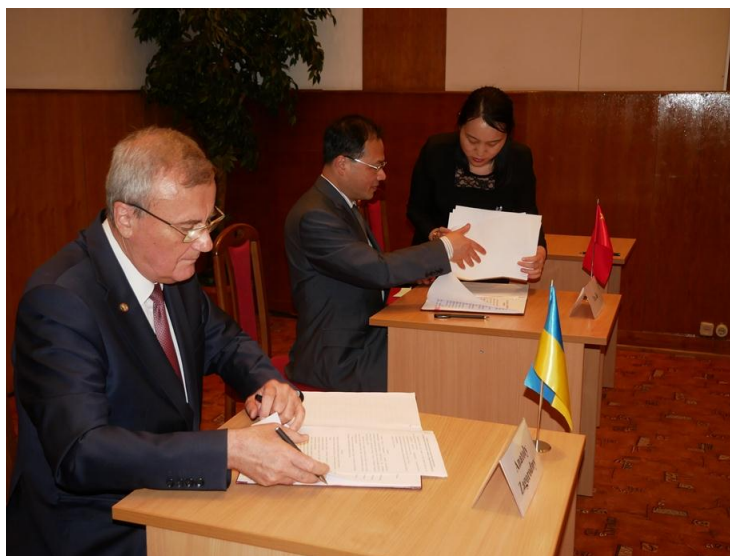

За словами директора Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України члена-кореспондента НАН України В. Татаренка, ця академічна установа вже близько 75 років займається розробленням експериментальних і фундаментальних засад фізики конденсованої речовини, зокрема металофізики: «Ми маємо багато важливих розробок у галузі фізичного матеріалознавства, в тому числі фізичного металоознавства. Ці розробки зацікавили наших колег з Інституту передових технологій та Інституту автоматизації Академії наук провінції Шаньдун, тож сподіваємося на плідну співпрацю з ними за напрямом розроблення конструкційних та функціональних матеріалів і розвитку способів їх обробки – для поліпшення їхніх механічних властивостей. Перспективним є співробітництво у розробленні методів ультразвукової обробки матеріалів, зокрема ультразвукового зондування. Маємо надію, що завдяки спільним дослідженням у цьому напрямі буде розроблено досконаліші методи зварювання таких матеріалів».

Далі слово взяв віцепрезидент Академії наук провінції Шаньдун Хе Гопін. За його словами, більшість із 15 науково-дослідних інститутів, які працюють у системі Академії наук провінції Шаньдун (крім двох, заснованих в останні два роки), мають досвід активної та тісної співпраці з українськими вченими, котра постійно розвивається як у бік розширення сфер взаємодії, так і в бік поглиблення вже налагоджених зв'язків. «Переважна частина членів нашої делегації – це вчені Академії наук провінції Шаньдун. Наразі сторони шляхом спільного обговорення вже досягли згоди щодо співпраці за різними напрямками, що знайде своє відображення, в тому числі, в угодах, які сьогодні буде підписано. Академія наук провінції Шаньдун надає великого значення співпраці з Національною академією наук України та докладатиме всіх зусиль, аби ця співпраця була успішною», – підкреслив Хе Гопін.

Останнім виступив генеральний директор Енергетичної компанії «Сяньчу» Чень Кунь (м. Циньдао). «Дохід нашої компанії у 2018 році сягнув 1,9 млрд юанів, з яких ми сплатили податків на загальну суму 300 млн юанів, – розповів підприємець. – Одне дуже важливе з наших дочірніх підприємств – українсько-китайську компанію з ядерної безпеки – ми створили спільно з Інститутом проблем безпеки атомних електростанцій НАН України. Угоду про це було підписано у вересні 2015 року, а вже у березні 2016 року наша компанія уклала угоду про стратегічне партнерство з Національною академією наук України. Між іншим, ми – перша китайська приватна компанія, яка підписала угоду з українською державною організацією. У жовтні 2018 року спільне українсько-китайське підприємство було офіційно зареєстровано в м. Циньдао. Загальний обсяг інвестицій компаній становить \$70 млн. Спільно з українськими партнерами ми працюємо над новими технологіями в галузі радіаційної безпеки та переробки ядерних відходів, призначеними як для китайського ринку, так і для ринків зарубіжних країн. Ми вже розробили чимало нових важливих і корисних технологій. Один із наших проектів стосується розроблення спеціального обладнання, яке

використовується при потужному випромінюванні. Цей проект навіть увійшов до плану українсько-китайської міжурядової співпраці. Ще один проект було включено до плану торгово-економічного співробітництва між Україною та Китаєм на 2019–2021 роки. Це – зразкові проекти спільних розробок приватної компанії та державної структури за участі міжнародних партнерів. Сподіваюся, що за підтримки Національної академії наук України та Народного уряду провінції Шаньдун наше спільне підприємство стане лідером на світовому ринку». На завершення свого виступу Чень Кунь подякував академіку А. Загородньому за участь у церемонії офіційного відкриття спільного українсько-китайського підприємства, а також за постійну підтримку двосторонніх ініціатив у науковій сфері та запросив представників НАН України відвідати Циньдао.

Заключним акордом зустрічі стало підписання десяти угод про наукове співробітництво – між Національною академією наук України та Народним урядом провінції Шаньдун (КНР), а також між окремими науковими установами НАН України й Академії наук провінції Шаньдун.

Наостанок сторони обмінялися пам'ятними подарунками.
([вгору](#))

Додаток 27

27.06.2019

Президент України зустрівся з керівництвом Академії

26 червня 2019 р. відбулася зустріч Президента України Володимира Зеленського з керівництвом Національної академії наук України ([Національна академія наук України](#)).

Від Академії участь у зустрічі взяли Президент НАН України академік Борис Патон, перший віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік Антон Наумоєць,

перший віцепрезидент НАН України академік Володимир Горбулін і головний учений секретар НАН України академік Вячеслав Богданов.

Президент України обговорив із ученими рівень і перспективи розвитку вітчизняної науки й, зокрема, Національної академії наук України, а також те, яку допомогу науковцям може надати держава і як зацікавити молодих учених працювати на Батьківщині.

Фото – з сайту офіційного інтернет-представництва Президента України

«У нас не проста ситуація і багато пріоритетів, але я не хочу бути Президентом, який каже, що поки війна не закінчиться, ми нічим не займатимемося. Проблеми треба вирішувати паралельно, інакше Україна не розвиватиметься», – сказав Глава Держави.

Президент НАН України академік Б. Патон поінформував Президента України В. Зеленського про сучасний стан і основні напрями роботи Академії, а також наголосив на необхідності пріоритетної державної підтримки вищої наукової організації України.

«Незважаючи на значні втрати під час економічних криз останніх десятиліть, Академія в основному зберегла свій творчий потенціал і є фактично єдиною в Україні організаційною структурою, що має повний цикл функціональних можливостей у науковій та науково-технічній сферах. Це дозволяє їй оперативно знаходити комплексні рішення проблем довільної складності, як в науковій сфері, так і в інших. Свідченням цього є тісна співпраця з понад 40 великими підприємствами різних галузей економіки, серед яких ДП «Антонов», «Турбоатом», КБ «Південне», «Мотор Січ», Павлоградський хімічний завод, «Арсенал». Завдяки цілеспрямованій роботі з відновлення зв'язків науки і виробництва останнім часом у різних галузях економіки України щорічно впроваджується від 800 до 1000 новітніх розробок учених Академії», – зазначив академік Б. Патон.

Під час зустрічі обговорювалися також окремі ключові проблеми розвитку Української держави (енергетичних, оборонних, аграрних), вирішення яких потребує належного науково-технічного забезпечення.

Роботи вчених Академії **в галузі енергетики** мають досить високий рівень інноваційності й можуть забезпечити суттєвий економічний ефект. Так, за результатами оцінки стану реакторів атомних електростанцій, проведеної нашими ядерниками, на 10-20 років відтерміновано виведення з експлуатації 6-ти з 15-ти діючих енергоблоків. Виняткове значення для вітчизняної енергетики та медицини має унікальне джерело нейтронів, створене науковцями Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України за фінансової підтримки з боку США.

Фахівці Академії здійснили оцінку природно-ресурсного потенціалу надр України та наявних технічних можливостей у галузі пошуку, розвідки, видобування нафти і газу та підготували рекомендації щодо реальних можливостей вирішення проблеми нарощування власного видобутку вуглеводнів і зміцнення енергетичної безпеки держави, зокрема подвоєння їх видобутку протягом найближчих 7–10 років.

Для **агропромислового комплексу** науковці Академії створили, зокрема, нові високопродуктивні сорти озимої пшениці, врожай якої забезпечує понад третину виробництва цієї культури в Україні, а щорічний економічний ефект при цьому становить понад 2 млрд грн.

Фахівці НАН України спроможні повною мірою долучитися до наукового супроводу вирішення проблем розвитку вітчизняного агропромислового комплексу, зокрема, в частині створення інноваційних ресурсів агровиробництва й екологічно безпечних технологій вирощування сільгоспкультур, систем біозахисту і біобезпеки.

В Академії виконується наукова програма з **проблем підвищення обороноздатності та безпеки держави**, в рамках якої здійснюються важливі роботи під конкретні замовлення «Укроборонпрому» та Міністерства оборони.

Участь вітчизняної наукової сфери, в тому числі НАН України, в технологічному оновленні й інноваційному розвитку економіки і соціальної сфери може й повинна стати значно вагомішою. І Національна академія наук сподівається на широке залучення Президентом України вчених Академії до наукового забезпечення модернізації всіх сфер суспільного життя.

Керівництво Академії також поінформувало Президента України про перспективні науково-технічні розробки, призначені для задоволення потреб різних галузей національної економіки. Їхнє впровадження, при обов'язковому створенні в державі привабливого інноваційного клімату за стандартами передових країн, сприятиме вирішенню в стислі терміни проблеми імпортозаміщення, стимулюватиме розвиток галузей промислового виробництва, забезпечуватиме підвищення якості життя.

Також було обговорено питання щодо шляхів поліпшення фінансового забезпечення діяльності НАН України та залучення до наукових установ молодих дослідників.

На завершення зустрічі академік Б. Патон висловив Президентові України В. Зеленському вдячність за зустріч і впевненість у тому, що її результатом стануть конкретні рішення та дії з обох сторін, а також принагідно запросив Главу Держави відвідати провідні наукові установи НАН України й ознайомитися з науковими досягненнями та науково-технічними розробками їхніх колективів.

Главі Держави також було надано підготовлені Академією відповідні аналітичні матеріали з обговорюваних питань.

Інформаційне повідомлення від офіційного інтернетпредставництва Президента України: <https://cutt.ly/1bIwG0>.

(вгору)

Додаток 28

29.06.2019

Інститут економіко-правових досліджень НАНУ та Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини підписали Меморандум про співпрацю

25 червня 2019 р. відбулася офіційна зустріч В. Устименка, Директора Інституту економіко-правових досліджень НАН України, члена-кореспондента НАН і НАПрН України, та О. Степаненко, Представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з дотримання соціальних та економічних прав ([Інститут економіко-правових досліджень НАН України](#)).

Учасниками заходу були також Санченко А., керівник Центру перспективних досліджень і співробітництва з прав людини в сфері економіки ІЕПД НАН України, та співробітники департаментів моніторингу економічних і соціальних прав Секретаріату Уповноваженого ВР України з прав людини.

Під час заходу О. Степаненко та В. Устименко обмінялися думками про комплекс взаємопов'язаних соціально-економічних проблем, з якими нині стикаються громадяни України. Серед іншого, наголошувалося на необхідності покращання нормативно-правового регулювання питань забезпечення прав людини, у т. ч. внутрішньо переміщених осіб, у зв'язку з наслідками збройної агресії проти України; дотримання прав мешканців новостворених ОТГ у процесі децентралізації; питань створення робочих місць, працевлаштування в Україні та зупинення відтоку населення за кордон; гарантування права на належний рівень заробітної плати, соціального та пенсійного забезпечення, що сприятиме подоланню негативної тенденції до стрімкого збідніння населення; а також збереження

безпечного навколишнього середовища, яке останнім часом потерпає від забруднення через безвідповідальну економічну діяльність, ін.

Підкреслювалося, що поточна економічна криза негативно впливає і на розвиток підприємництва, створює перешкоди реалізації в Україні Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини й помітній динаміці у досягненні Цілей сталого розвитку. При цьому О. Степаненко зазначила, що питання імплементації міжнародних норм і стандартів щодо прав людини в її відносинах із бізнесом включено до пріоритетних напрямів діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у 2019 р.

Результатом обговорень стало урочисте підписання **Меморандуму про співпрацю між Інститутом економіко-правових досліджень НАН України та Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини**. Документом передбачена координація зусиль у сфері розроблення та впровадження науково обґрунтованих механізмів забезпечення і захисту економічних і соціальних прав та свобод людини і громадянина.

Сторони Меморандуму обумовили порядок співпраці та домовилися про спільну розробку «дорожньої карти», яка визначатиме пріоритетні сфери, напрями і форми діяльності, що відповідатимуть їхній компетенції та потребам суспільства.

[\(вгору\)](#)

Додаток 29

04.06.2019

Креативні індустрії – важливий інструмент інтеграції сучасних цифрових тенденцій і технологій в культурний простір України, – Євген Нищук

4 червня Міністр культури України Євген Нищук долучився до форуму «Digitalization: Business Talk. Open Opportunities», організованого ГС «Хай-Тек офіс Україна» з метою обговорення шляхів цифрової трансформації та розвитку цифрової економіки ([Урядовий портал](#)).

Під час свого виступу Міністр культури України Є. Нищук зазначив, що Мінкультури іде в ногу з часом, а культура протягом останніх років суттєво змінює своє обличчя з огляду на високотехнологічну епоху.

«Культура – це не лише сукупність матеріальних та духовних цінностей, артефактів. Культура виступає найчутливішою тканиною, яка допомагає нам щоденно впорядковувати простір, жити спільно з іншими людьми, реагувати на виклики сучасного світу. Погляньте: жодна з мистецьких форм – від бієнале до рейвів – не перебуває осторонь соціальних, політичних, екологічних питань. Тому зараз перед Міністерством культури стоїть задача – органічно інтегрувати сучасні цифрові тенденції і технології в культурний простір України», – наголосив Є. Нищук.

За його словами, завдяки концепту креативної економіки Мінкультури поєднує найглибші культурні змісти із запитами нових поколінь. Саме креативна економіка, яка ґрунтується на інтелектуальній власності й активно використовує інноваційні технології, дає змогу пов'язати найкращі зразки минулого з культурою майбутнього.

«Побутує уявлення, що креативна економіка – це вміння заробляти на культурі. Та переконую вас: креативна економіка набагато більша за прибуткову комерціалізацію й ефективний маркетинг. Це також використання інновацій задля долання культурних дистанцій і налагодження діалогу. Це забезпечення позитивних можливостей для розвитку й реалізації людських талантів. Це побудова такого суспільства, де сила уяви долає будь-які фізичні й матеріальні обмеження», – говорить Є. Нищук.

Міністр культури наголосив, що відомство всіляко сприяє, підтримує та заохочує креативні інновації і створює умови для формування креативної економіки. Так, розроблено та затверджено Урядом розпорядження «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій». Спільно з компанією «Google Україна» Мінкультури реалізувало проект «Автентична Україна», який є яскравим прикладом цифрових можливостей для збереження культурних та історичних надбань. Наразі команда Мінкультури працює також над онлайн-платформою «Культурна спадщина» для цифровізації реєстру культурної спадщини України.

(вгору)

Додаток 30

Онищенко О., академік НАН України

Національна наукова спадщина – інтелектуальні скарби держави (Доповідь з нагоди вручення Золотої медалі ім. В. І. Вернадського НАН України) // Вісник НАН України. – 2019. – № 5. – С. 65–68.

Збереження, освоєння, популяризація національної наукової спадщини – пріоритет державної ваги. Це зумовлено:

1) переходом людства до нового типу грамотності – цифрової грамотності і різким зменшенням участі в цьому процесі рукописних і друкованих форм передачі інформації, що в умовах стихії таїть загрози забуття і втрат раніше набутого наукового і практичного досвіду;

2) активізацією в періоди суперечливих суспільних трансформацій і невизначеності майбутнього пошуків у спадщині засад самозбереження і консолідації;

3) базовою роллю наукової спадщини в розвитку самої науки.

Академік В. І. Вернадський, засновник і перший президент НАН України, наголошував: «Історичне вивчення наукової творчості є нині найнеобхіднішим знаряддям нашого проникнення в нові величезні сфери наукових досягнень, що відкриваються перед нами. У важкій роботі в нових

сферах знання без цього не можна йти скільки-небудь свідомо» (*Вибрані наукові праці... Т. 8. С. 250*).

Україна має колосальну документну інтелектуальну спадщину: 760 млн бібліотечних одиниць, 80,34 млн архівних документів, 17,33 млн музейних предметів. Додамо до цього фонди корпоративних, релігійних, приватних, діаспорних бібліотек, архівів і музеїв та електронні видання – і матимемо 1 млрд українських інформаційних одиниць. Це, між іншим, – гідна відповідь на міфи про українську меншовартість.

За загальним науково-інформаційним ресурсом Україна посідає п'яте місце в Європі. Бібліографія – найперший показник багатства інтелектуальної спадщини. Видано багатотомні каталоги. Реалізується стратегічне завдання – підготувати максимально повну бібліографію рукописних, друканих і електронних видань, створених в Україні, українцями за кордоном та іноземцями про Україну за всі часи існування писемності і на всіх носіях інформації. В основі всієї української інтелектуальної спадщини лежать наукові здобутки.

Найінформативнішими виданнями з історії української науки і самої Академії є: продовжувана серія «Національна академія наук України. Документи і матеріали» (вийшло 14 томів); п'ятитомна в 9 книгах «Історія української культури»; видання до 90- і 100-річчя Академії: «Національна академія наук України. 1918–2008», «Національна академія наук України. 1918–2018», «Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки», «Національна академія наук України. Видатні досягнення», «Національна академія наук України. Хронологія» (2008, 2013, 2018), «Керманіч української науки», «Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (т. 1–3).

Документально підтверджено, що НАН України завжди перебувала на передньому краї світового дослідницького пошуку і зробила вирішальний внесок у наукове забезпечення життя українського суспільства. В Академії здійснено 80 % наукових відкриттів, підготовлено переважну більшість природничих, науково-технічних, науково-технологічних і соціогуманітарних видань за минуле сторіччя.

<...> Проблемою проблем у роботі з науковою і культурною національною спадщиною є її збереження. Переважна більшість літератури останніх трьох століть виготовлена на так званому кислотному папері, ресурс існування якого вичерпується. Вихід полягає у суцільному оцифруванні спадщини. Однак головною перешкодою є відсутність широкодоступних довгострокових носіїв інформації.

Академічні установи – Інститут монокристалів, Інститут проблем реєстрації інформації, Інститут проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича, Інститут фізики, Інститут фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова, Інститут органічної хімії розробили технології створення сапфірових компакт-дисків, строк зберігання даних на яких практично необмежений. Це відкриття світового значення, оскільки паперові носії

інформації в усіх країнах під загрозою вже недалекої втрати. Потрібне державне замовлення на масове виробництво сапфірових компакт-дисків.

Попри згадані труднощі, курс на оцифрування як засіб збереження і популяризації національної інтелектуальної спадщини розширюється. У цифрову форму переводять унікальні документи, стародруки, рідкісні видання, рукописи та видання, в яких руйнується паперова основа або згасають тексти.

Функціонує «Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини», яка вже містить близько 2000 рідкісних рукописів і книг. Серед них є справжні перлини: Пересопницьке Євангеліє – перший євангельський текст староукраїнською мовою, на якому поряд з Конституцією складають присягу президенти України; один з найперших слов'янських рукописів – так звані «Київські глаголичні листки». Сюди ж можна віднести й електронні архіви спадщини В. І. Вернадського, М. С. Грушевського, А. Ю. Кримського, М. М. Боголюбова та багатьох інших учених.

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського і Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника сформувалися широковідомі школи рукописознавства, книжкового пам'яткознавства, пресознавства, біобібліографічних досліджень.

Наповнюється оцифрованою спадщиною український сегмент Інтернету. На початок 2019 р. в ньому було понад 20 млн користувачів. Об'єднаними зусиллями НАН України і Малої академії наук України на базі останньої створено Шевченківський портал, де в електронній формі представлено всю спадщину нашого геніального поета і мислителя.

Потужні портали профільних знань діють в Інституті історії України, Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка, Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона, Інституті фізики, Інституті теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова, Інституті фізики конденсованих систем, Інституті монокристалів, Інституті кібернетики ім. В. М. Глушкова, Інституті проблем реєстрації інформації, Головній астрономічній обсерваторії, Українському мовно-інформаційному фонді, Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. Сайти всіх академічних інститутів інтегровано представлені на порталі НБУВ.

[Повний текст \(PDF\)](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 31

01.07.2019

Які проблеми є в інноваційній системі України та як їх можна вирішити – експерти Єврокомісії проведуть дослідження та дадуть рекомендації

Експерти Об'єднаного дослідницького центру Європейської комісії (JRC) проведуть дослідження української екосистеми трансферу технологій

та інноваційної діяльності й нададуть рекомендації Уряду України. Про це йшлося під час зустрічі делегації JRC з представниками МОН, Мінекономрозвитку, Мінкульту, наукових установ, вишів, стартапів та бізнес-асоціацій ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Дослідження передбачає огляд політики в сфері трансферу технологій, інтелектуальної власності та інноваційної діяльності 12 країн-сусідів Європейського Союзу. JRC здійснює його за допомогою зовнішніх експертів. Дослідження відбудеться за 3 напрямками:

- процеси передачі технологій та знань;
- фінансові інструменти (зокрема, пільги);
- розбудова інноваційних екосистем.

Для дослідження всіх 12 країн (Молдова, Грузія, Білорусь, Вірменія тощо) застосовується однакова методика. Такий підхід дозволить співставити результати країн-учасниць між собою.

«З огляду на те, що зв'язок між Європейським Союзом та Україною щодня посилюється, Україна є важливою частиною дослідження», – наголосив начальник сектору JRC Алессандро Фазіо.

За підсумками дослідження JRC представить публічний звіт, який описуватиме стан екосистеми трансферу технологій в Україні. Він також акцентуватиме увагу на тому, які механізми державної політики працюють, а які – ні, які потреби і складнощі виникають у вишів, наукових установ та представників бізнесу, надаватиме рекомендації Уряду щодо заходів для розбудови екосистеми трансферу технологій в Україні.

Нагадуємо, що [експерти ООН проведуть дослідження інноваційної сфери України і порадять, як покращити розвиток інновацій](#).

([вгору](#))

Додаток 32

26.06.2019

Майбутня Україна: з винаходами та інноваціями або без них?

12 червня 2019 р. [постановою Кабінету Міністрів України № 496](#) збори за подання заявок та отримання патентів для бюджетних установ – вищих навчальних закладів, наукових установ, установ сфери охорони здоров'я, оборони тощо (неприбуткових установ) були збільшені для винаходів – у 4 рази та для корисних моделей – у 12 разів [\[1\]](#) ([Національна академія наук України](#)).

Для інших юридичних осіб, підприємств зазначене збільшення становило – 2 рази для винаходів та 3 рази для корисних моделей.

Проект постанови було внесено до Кабінету Міністрів України Мінекономрозвитку України 14.02.2018.

На негативний вплив прийняття постанови на інноваційний розвиток України, невідповідність її цілей законодавчим вимогам науково-технічного розвитку, суттєве гальмування в результаті підвищення зборів

винахідницької діяльності в Україні, відсутність обґрунтування – зверталось увага президентом Національної академії наук України академіком НАН України Б.Є. Патоном ([лист від 19.03.2018 № 58/434-1](#)), Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій ([лист від 04.05.2018, рекомендації](#)), Міністерством освіти і науки України (лист від 03.01.2018 № 1/12-62).

Вказані звернення до Кабінету Міністрів України призвели до відкладання прийняття проекту постанови, проте 12 червня 2019 р. її було прийнято.

Слід відзначити, що в Україні з 2007 р., коли були прийняті ставки зборів, по 2018 рік скоротилося:

- подання заявок на винаходи національними заявниками – в **1.6** рази;
- отримання патентів на винаходи національними заявниками – в

2.2 рази;

– наукоємність ВВП за рахунок фінансування з державного бюджету знизилась у **2.4** рази та становила 0.16 % у 2017 р., загальні витрати на ДіР – становили 0.45 % ВВП, що в 4.6 рази менше, ніж в середньому в державах-членах ЄС [\[2\]](#);

– кількість інноваційно активних підприємств скоротилась в 2.2 рази з 1472 (2007 р.) до 672 (2017 р.) та становить у 2017 р. усього 14.3 % від загальної кількості промислових підприємств.

Політика підвищення зборів у 2007 р. для підприємств в Україні в 18 – 27 разів з рівнем, що в декілька разів перевищував рівень зборів для винаходів у державах-членах ЄС, призвела до того, що у **промисловості в Україні майже припинилося виробництво продукції на основі власних нових винаходів.**

Так, у 2016 р. з 1277 патентів на винаходи в Україні, отриманих національними заявниками, 1025 (36 %) було отримано фізичними особами, 744 – вищими навчальними закладами, науковими установами, організаціями галузей «Освіта» і «Наука» (58 %) та 79 патентів (6 %) – підприємствами [\[3\]](#).

З урахуванням, що в Україні у 2016 р. працювало у промисловості 208 великих підприємств, 4652 – середніх та 33 695 малих підприємств, **один патент на винаходи припадає на 62 великих та середніх підприємства.**

Проте встановлення за ініціативою НАН України та вищих навчальних закладів у 2007 р. пільгових ставок зборів у розмірі 10 % дозволило зберегти винахідницький потенціал бюджетної сфери в Україні. Наразі вищі навчальні заклади та наукові установи є основним генератором нових технологічних рішень в Україні.

Проблемою є, що винахідницька діяльність у бюджетних установах відбувається за відсутності впровадження Урядом дієвих фінансових, податкових, кредитних засобів підтримки інноваційного розвитку, трансферу технологій, створених бюджетними установами у промисловість, відкладання потрібних вже сьогодні механізмів підтримки інновацій, визначених Законом України «Про пріоритетні напрями

інноваційної діяльності в Україні», на майбутні стратегії та плани їх реалізації. Певні ініціативи 2019 р. щодо підтримки використання винаходів не можуть змінити загалом негативний інноваційний клімат в країні.

Вказане суттєво відрізняє Україну від держав-членів ЄС та нових незалежних країн, таких як Білорусь, Казахстан, Грузія.

Обґрунтовуючи збільшення зборів, ініціатори проекту зазначають зростання середньої заробітної плати з 2007, а також необхідність, зокрема, удосконалення інституту корисних моделей, де патентуються багато об'єктів, які не мають науково-технічної цінності.

Проте діючий недосконалий інститут корисної моделі було запропоновано саме Державним департаментом інтелектуальної власності України через прийняття Закону від 22 травня 2003 року № 850-IV. Зараз до Верховної Ради України внесено проект закону № 9088 від 17.09.2018, що передбачає істотне підвищення вимог до видачі патентів на корисні моделі та має змінити становище.

У світі, зокрема у державах-членах ЄС, відсутня практика через збільшення зборів встановлювати бар'єри отримання патентів на корисні моделі.

Щодо фактора підвищення заробітної плати – підвищення фінансування досліджень та розробок з 2007 р. по 2018 р. за рахунок загального фонду державного бюджету становило в середньому 2.3 раза. При цьому основний відсоток зазначених коштів становлять кошти на виплату заробітної плати працівників. **При прийнятті постанови не були виконані вимоги щодо визначення додаткових бюджетних витрат, необхідних для подання заявок та підтримання охоронних документів.**

За оцінками – підвищення зборів потребує збільшення приблизно **в 10 разів витрат бюджетних установ** на здійснення заходів з охорони інтелектуальної власності, виділення яких не передбачено зазначеною постановою.

Слід відзначити, що й до підвищення зборів кошти, отримані ДП «Український інститут інтелектуальної власності», значно перевищували його витрати на розгляд заявок та проведення експертизи і не відповідали фактичним витратам на здійснення цієї діяльності. Метою підвищення є перш за все збільшення потоку коштів, що надходять від іноземних заявників, для яких внаслідок девальвації гривні сплата зборів у валютному еквіваленті зменшилася з 2007 р., а також формування фонду зборів, **накопичення якого здійснюється поза бюджетом.**

Проте з урахуванням, що ставки зборів встановлюються єдиними як для іноземних, так і національних заявників, **вказана діяльність і у 2007 р. і у 2019 р. фактично спрямована на витиснення національного винахідництва, що завважає формуванню значного потоку зборів за рахунок іноземних платників та платників зборів за реєстрацію торговельних марок.**

Використання частки цих зборів на певні заходи з посилення використання винаходів не може бути підставою для зазначених дій.

Національна академія наук України звертає увагу спільноти в Україні, політиків, урядовців, що збільшення ставок зборів призведе до: суттєвого скорочення винахідницької діяльності у бюджетному секторі;

скорочення винахідницької діяльності у секторі промисловості та до втрати пакета винаходів, права на які належать державі та які підтримуються у силі бюджетними установами, а також до призупинення подання заявок на винаходи.

Вказане суперечить базовим цілям України щодо інтеграції з ЄС як країни з розвинутою інноваційно спрямованою економікою, а також негативно вплине на забезпечення її технологічної та економічної безпеки.

На думку Національної академії наук України доцільним є відміна постанови Уряду від 12 червня 2019 р. № 496 щодо збільшення зборів.

Має бути створена комісія з представників контролюючих органів, міністерств, національних академій наук щодо аналізу витрат на розвиток та функціонування системи охорони інтелектуальної власності, що здійснюються за рахунок зборів, та вироблення обґрунтованих ставок зборів.

Зміна ставок зборів для бюджетних (неприбуткових) наукових установ та вищих навчальних закладів може становити пропорційно не більше ніж збільшення фінансування досліджень та розробок в Україні з 2007 по 2018 р. в 2.3 рази.

Довідково:

Слід відзначити, що у 2007 р. у зв'язку зі вступом України до СОТ були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. N 1716 щодо сплати зборів та замінено дві різні шкали сплати зборів для іноземних та національних заявників – однією шкалою.

*Ставки зборів для винаходів при цьому було збільшено у 18 – 27 разів. З трьох варіантів створення єдиної шкали: зменшити загальний рівень зборів до існуючого для національних заявників, збільшити для національних заявників ставки зборів до рівня іноземних заявників та вибрати поміркований варіант – було вибрано **варіант значного підвищення ставок для українських заявників**. Нові ставки зборів в 2007 році у 7,7 рази перевищували середню заробітну плату в Україні. Відповідні збори в Німеччині, Франції, Великобританії, Іспанії становили лише 15 – 39 % , в США – 60 % середньої заробітної плати.*

Запропоновані ставки зборів за патентування винаходів в Україні були в 3,7 рази більші, ніж у Вірменії (член СОТ з 2003), 2,1 рази – ніж в Киргизстані (член СОТ з 1998), в 1,5 рази – ніж у Молдові (член СОТ з 2001 р.). Сума зборів на отримання патентів на винаходи становила в Україні 9100 грн. або 1300 євро, в ФРН – 691, Іспанії – 692, Франції – 761, Великобританії 368 євро.

Проект постанови, підготовлений Державним департаментом інтелектуальної власності, мав знищити таким чином винахідницьку діяльність у бюджетній сфері, оскільки для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів, установ Міністерства оборони України тощо компенсація витрат щодо здійснення винахідницької роботи – не передбачалася.

Проте внаслідок листів та активної позиції НАН України, УААН, АМН України ректорів провідних вузів України, зокрема, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут, для бюджетних установ (неприбуткових організацій) у постанові від 19 вересня 2007 р. №1148 [4] було введено пільгова сплата зборів для неприбуткових установ у розмірі 10 %. Проте навіть при таких пільгових ставках – збільшення сплати зборів для бюджетних установ ледве відповідало збільшенню фінансуванню бюджетної сфери в Україні на той час.

[1] Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 і від 23 грудня 2004 р. № 1716».

[2] Аналітична довідка «Стан розвитку науки і техніки, результати наукової і науково-технічної діяльності за 2017 рік». Київ, 2018. С. 9.

R&D expenditure in the EU increased slightly to 2.07% of GDP in 2017. Eurostat. Newsrelease. 5/2019-10 January 2019.

[3] Статистична інформація щодо сплати зборів. Лист ДП «УІПВ» від 25.09.2017 № 1359/1.1.

[4] Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. N 1148 «Про внесення змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

(вгору)

Додаток 33

21.06.2019

Федосенко Н.

До 2050 року майже 50 % світової електроенергії вироблятиметься вітровими і сонячними електростанціями – Bloomberg

Оприлюднений новий прогноз міжнародного енергетичного розвитку від Bloomberg New Energy Finance ([BNEF](#)) New Energy Outlook (NEO) – 2019. За оцінками його авторів, до 2050 р. на основі сонця і вітру буде вироблятися 48 % світової електроенергії. При цьому, обсяги її споживання в світі до того ж строку зростуть на 62 %, а встановлена потужність електроенергетики потроїться ([EcoTown.com.ua](#)).

За розглянутий період часу (до 2050 р.) глобальні інвестиції в сонце і вітер складатимуть майже 10 трильйонів доларів США. В Європі з ВДЕ до 2050 р. вироблятиметься практично вся електрика – 92 %.

Зазначається, що 50-відсоткова частка сонця і вітру у виробленні світової електроенергії стає свого роду «консенсусних» рівнем. Подібний прогноз зустрічається не вперше. Викиди електроенергетичного сектора Китаю не досягнуть піку до 2026 р. – позначиться гігантський сучасний парк вугільних електростанцій. Проте очікується, що в наступні 20 років вони скоротяться більш ніж наполовину. До 2050 р. на сонце і вітер припадатиме 48% вироблення китайської електроенергії.

Роль вугілля у світовій електроенергетиці знизиться з нинішніх 37 % до 12 % до 2050 р., і з 2032 року сонячні і вітрові електростанції будуть виробляти більше, ніж вугільні. Газова генерація в світі зросте на 0,6 % на рік до 2050 р. Автори відзначають, що прогнозоване зростання використання відновлюваних джерел енергії до 2030 р. вказує на те, що багато країн можуть протягом наступних півтора десятиліть йти шляхом, який підтримує цілі Паризької угоди. Вони можуть робити це без введення додаткових прямих субсидій для існуючих галузей, таких як сонячна та вітрова енергія, однак додаткові зусилля будуть необхідні після 2030 р.

Директор BNEF NEO Себ Хенбест прокоментував: «Наш аналіз свідчить про те, що урядам країн потрібно зробити дві речі: зробити їхні ринки дружніми до розширення недорогих технологій виробітку електроенергії вітровими та сонячними електростанціями, а з іншого боку – підтримувати дослідження і розгортання цих технологій, щоб вони могли бути використані з 2030-х років і надалі».

[\(вгору\)](#)

Додаток 34

21.06.2019

Чеберкус Д., директор департаменту науково-технічного розвитку Міністерства освіти і науки України, кандидат економічних наук; Назаровець С., заступник директора Державної науково-технічної бібліотеки

Старт – конкуренції

Для розвитку науки в Україні недостатньо збільшити її фінансування – треба інвестувати в успішні колективи, які даватимуть ефективні відповіді на глобальні виклики [\(DT.UA\)](#).

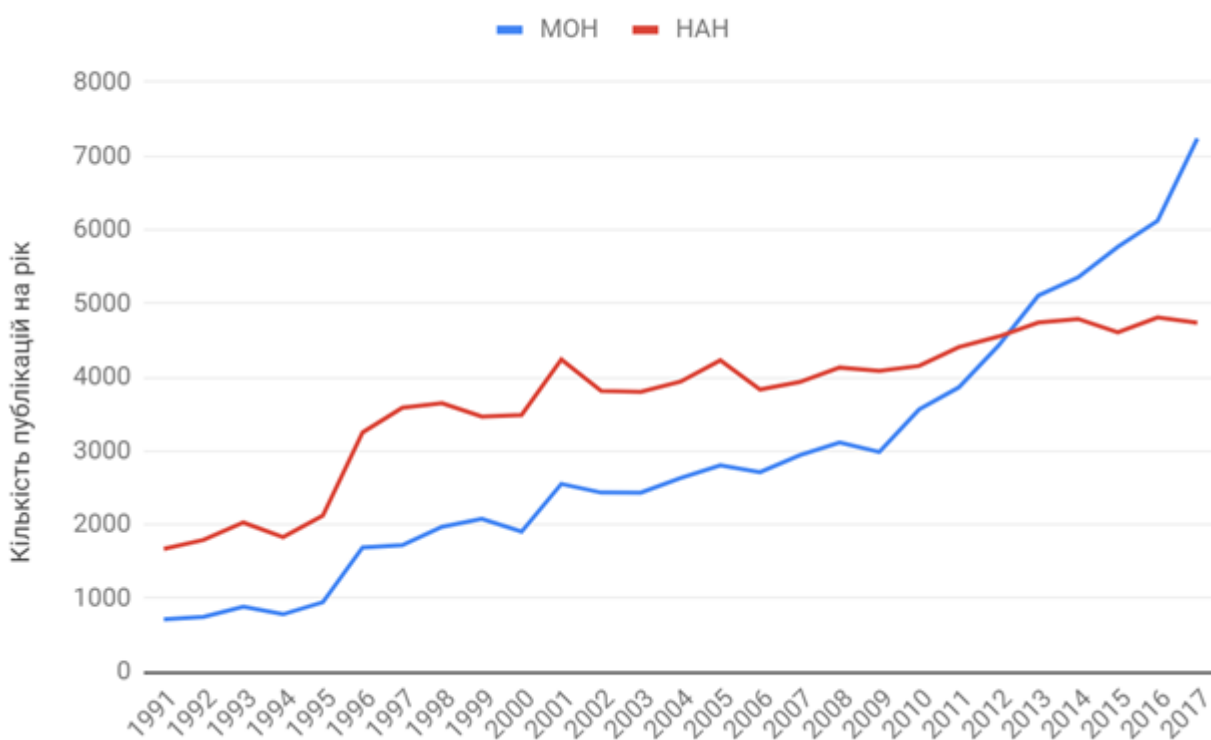
У середині травня, до Дня науки, МОН України завершило всі процедури, щоб кожен державний (комунальний) ЗВО чи наукова установа могли отримати доступ до міжнародних баз даних Scopus і Web of Science за кошти бюджету.

Державна науково-технічна бібліотека МОН уже забезпечує такий доступ за заявками закладів. Так, тільки протягом першого тижня червня було підключено понад 200 наукових установ і ЗВО. Така активність була очікуваною, адже попри відомі недоліки зазначених баз, вони все одно є

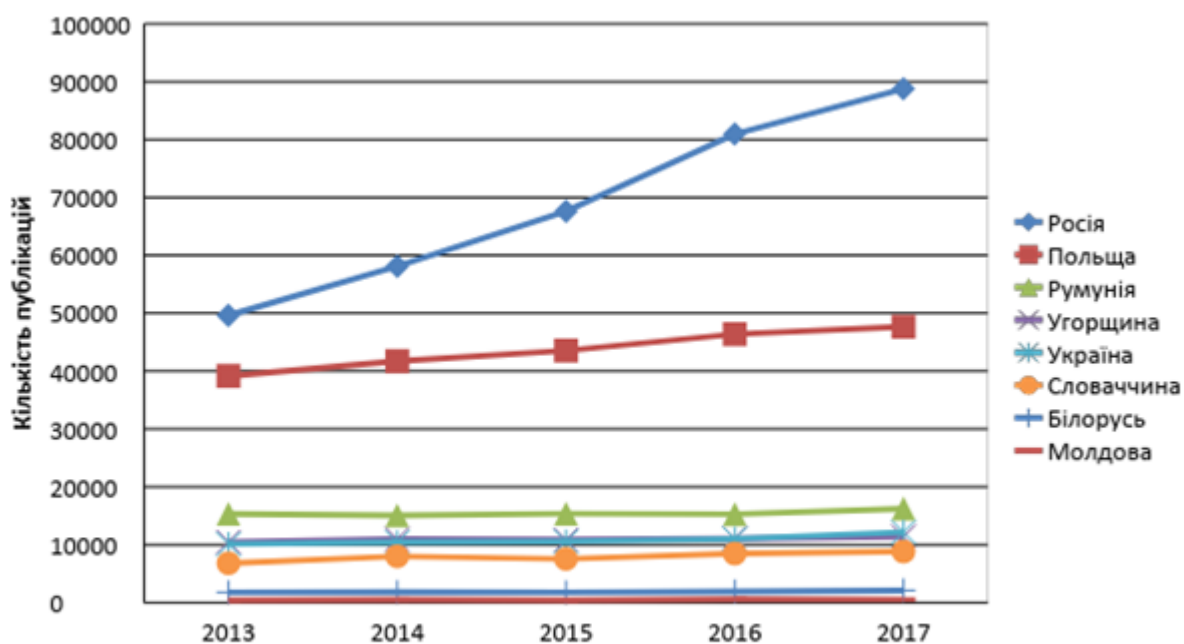
одним з найпопулярніших джерел інформації про науковий потенціал закладу, а також науковий ландшафт країни в цілому.

Публікація результатів досліджень у рецензованих виданнях є дуже важливим показником діяльності наукового колективу. Попри те що сьогодні в кожній дисципліні для оцінювання робіт застосовується процедура рецензування, використання кількісних наукометричних показників для оцінки дослідницької діяльності закладів давно стало поширеним (насамперед у природничих науках) явищем.

Ми також вирішили скористатися ними і провели дослідження публікаційної активності установ України за допомогою бази Scopus. Результати виявилися досить цікавими.

Росте кількість, але не завжди якість

Пошук у Scopus було проведено в лютому 2019 року (база щодня оновлюється), враховано всі типи документів за 2013–2017 рр. Попередньо було встановлено ідентифікатори установ України, для яких створено профіль у Scopus. Загалом перевірено актуальність і визначено відомче підпорядкування для 350 ідентифікаторів установ у Scopus.

Отримані дані можна переглянути в таблиці нижче. Там подано кількість публікацій працівників установ за підпорядкуванням: МОН, Національна академія наук, Міністерство охорони здоров'я, Національна академія медичних наук, інші відомства (Міноборони, Нацбанк та ін.). Для порівняння в таблиці є також приватні заклади вищої освіти, бізнесустанови та інші організації (громадські об'єднання, міжнародні фонди тощо).

Табл. 1. Кількість публікацій працівників установ України 2013—2017 рр.

Установа	2013	2014	2015	2016	2017	2013—2017
МОН	5106	5352	5768	6120	7237	29583
НАН	4740	4789	4608	4808	4736	23681
МОЗ	306	341	403	571	773	2394
Установи АР Крим	354	346	306	437	488	1931
НАМН	86	88	140	162	204	680
Інші відомства	65	69	89	86	144	453
Подвійне підпорядкування (МОН і НАН)	63	58	76	73	114	384
Приватні ЗВО	48	33	72	54	89	296
Бізнес та індустрія	39	51	39	38	57	224
Інші організації	0	0	0	0	1	1

Також треба враховувати той факт, що автор(и) публікації можуть працювати відразу в кількох установах.

У таблиці окремо подано установи, переміщені з Криму, оскільки через роботу їхніх «двійників» в окупованому Криму такі профілі містять публікації як українських, так і російських учених, і було б некоректно зараховувати всі ці публікації до українських. Водночас навіть побіжний погляд на профілі засвідчує, що серед цих публікацій чималий відсоток українських. Це вкотре підтверджує, якого серйозного удару науковому потенціалу України завдала агресія РФ.

Результати показують, що працівники установ НАН і МОН продукують найбільшу кількість вітчизняних наукових публікацій. Якщо проаналізувати їхню публікаційну активність за більший період (1991–2017 рр.), то побачимо, що протягом багатьох років вони демонстрували подібні публікаційні тенденції. Проте за останні кілька років приріст публікацій НАН трохи сповільнився, а МОН продовжував зростати. З 2013 р. працівники установ МОН публікують за рік більше статей, ніж працівники НАН.

Проаналізуємо докладніше результати публікаційної активності МОН і НАН за 2013–2017 рр. Серед ЗВО та наукових установ, підпорядкованих МОН, найбільша продуктивність за кількістю публікацій – у КНУ ім. Т. Шевченка (4949), Харківського національного університету ім. В.Каразіна (2469), НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (2426), НУ «Львівська політехніка» (2184), Львівського національного університету ім. І. Франка (1648). У співавторстві з колегами з НАН працівники установ МОН опублікували 3979 робіт.

На жаль, ми не можемо отримати аналогічну детальну інформацію про найпродуктивніші установи НАН. Хоча установи академії мають понад 70 профілів організацій у Scopus, більшість публікацій академічних установ подано під профілем National Academy of Sciences in Ukraine. Проте варто зазначити, що однією з найпродуктивніших установ за кількістю публікацій є Харківський інститут фізики і технологій (2494).

Табл. 2. Публікації працівників установ України, що потрапили до перших 10% рейтингу журналів згідно зі SNIP у 2013—2017 рр. (кількість співавторів <10)

Установа	Кількість публікацій
Національна академія наук	522
Київський національний університет ім. Т.Шевченка	143
НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. І.Сікорського»	67
Інститут проблем матеріалознавства ім. І.Францевича НАН	61
Львівський національний університет ім. І.Франка	61
НТУ «Харківський політехнічний інститут»	59
Харківський національний університет ім. В.Каразіна	52
Сумський державний університет	45
ІНЦ «Харківський фізико-технічний інститут»	43
Інститут фізики НАН	42
НУ «Львівська політехніка»	41

За 2013–2017 рр. найбільше статей працівники установ НАН опублікували в журналі «Питання атомної науки і техніки» (865), який видає ІНЦ «Харківський фізико-технічний інститут». Працівники установ МОН мають найбільше робіт у журналі «Актуальні проблеми економіки» (1038), індексацію нових номерів якого в Scopus було припинено з 2017 р.

Якщо поглянути на розподіл публікацій за тематикою, то установи НАН мають найбільше публікацій із фізики та астрономії (11511), матеріалознавства (6894), машинобудування (5355), хімії (3424) та математики (2437). Для робіт працівників установ МОН такий тематичний розподіл також актуальний, проте без майже подвійної переваги фізики й астрономії і з комп'ютерними науками в першій п'ятірці: машинобудування (10042), фізика й астрономія (9255), матеріалознавство (7766), комп'ютерні науки (5999), математика (4826), хімія (3402).

Звісно, кількість наукових публікацій дає неповне уявлення про роль установи в науковому житті країни та світу, проте їх невелика кількість точно може сигналізувати про незадовільний стан організації дослідної роботи.

Щоб порівняти результати коректніше, ми визначили кількість статей, опублікованих у 2013–2017 рр. у журналах, що входять до перших 10 % згідно зі SNIP. Це – показник нормалізованої за джерелами посилань цитованості в розрахунку на одну статтю. У таблиці наведено кількість публікацій, у яких менше ніж 10 співавторів.

За 2013–2017 рр. лише 5,8 % публікацій працівників установ України були у виданнях, що увійшли до перших 10 % журналів згідно зі SNIP. Попри збільшення загальної кількості документів, не спостерігається прогресу у виборі авторитетних журналів для публікації. Якщо 2013 р. в нас було 5,9 % таких публікацій, то 2017-го – лише 4,6. Тобто попри загальну позитивну динаміку зростання кількості публікацій якісного зрушення не відбувається, а відсутній внесок у

найвпливовіших журналах роблять представники дуже небагатьох установ НАН і МОН.

Проте порівняльний аналіз публікаційної активності України та країн-сусідів демонструє: щорічна кількість та приріст наукових публікацій працівників українських установ є незначними. Крім того, слід мати на увазі, що в Scopus перестали індексувати видання, в яких була значна кількість українських статей. Також частину профілів установ, що залишилися на окупованих територіях Криму і Донбасу, починають афіліювати з РФ. Тому хоча в Україні й здійснюються заходи для підвищення публікаційної активності і є невелика позитивна динаміка кількості статей, найближчими роками є й загроза падіння кількості публікацій.

Окрім кількості публікацій, цікаво дізнатися, як їх цитували колеги, чи були роботи актуальними для наукової спільноти і чи вплинули на розвиток подальших досліджень. Оскільки традиції наукового цитування в різних наукових дисциплінах істотно різняться, ми використали кількість публікацій, які потрапили до 10 % найбільш цитованих публікацій, і показник зваженого за галуззю знань впливу цитувань (Field-Weighted Citation Impact) як більш коректні способи порівняння цитованості документів, ніж обрахунок кількості цитувань (дані SciVal).

Табл. 3. Публікації працівників установ України, що потрапили до 10% найбільш цитованих публікацій у 2013—2017 рр. (кількість співавторів <10)

Установа	Кількість публікацій
Національна академія наук	584
Київський національний університет ім. Т.Шевченка	276
Національний університет «Львівська політехніка»	83
Харківський національний університет імені В.Каразіна	83
Інститут теоретичної фізики ім. М.Боголюбова НАН	71
Львівський національний університет ім. І.Франка	71
ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут»	60
Інститут фізики НАН	59
Інститут проблем матеріалознавства ім. І.Францевича НАН	53
Інститут молекулярної біології і генетики НАН	51
Сумський державний університет	51

Відсоток публікацій працівників установ України, що входять до 10% найчастіше цитованих робіт у світі, є відносно невеликим, проте зростає – від 4,6 % 2013 р. до 6,1 2017-го. Науковці, які опублікували в 2013–2017 рр. роботи, що ввійшли до 10 % найчастіше цитованих робіт в одній галузі й в одному році, працювали як в установах НАН, так і в установах МОН: найбільше високоцитованих публікацій написано під афіліацією парасолькового профіля Національної академії наук України (584) та Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (276).

Ще один спосіб, який часто використовують для вимірювання впливу наукових досліджень на розвиток економіки, – цитування публікацій у патентах, які істотно відрізняються від цитувань у журнальних статтях. Згідно з даними SciVal публікації працівників установ України в 2013–2017 рр. були згадані в патентах лише 87 разів. Важливо пам'ятати, що патенти публікуються і стають доступними для цитування приблизно через 18 місяців від дати подачі заявки, тому із часом загальна кількість цитувань цих публікацій може бути значно вищою. Проте за цей самий період публікації Угорщини отримали 258 цитувань у патентах, Польщі – 1028.

Загальна кількість публікацій (у середньому менше ніж 44 на рік) авторів, що представляють український бізнес та індустрію, свідчить про практично повну відсутність співпраці між українською науковою спільнотою та економікою. Це ще одне підтвердження того, що українська наука замкнулась у власних пріоритетах, переважно фундаментального спрямування.

Публікаційна активність – важливий складник стратегії розвитку, від якої залежатиме обсяг залучених коштів

Чому важливо знати й аналізувати інформацію про публікаційну активність наших науковців і як можна використати ці дані для поліпшення ситуації в українській науці? Тут є два важливі моменти.

Перший – результати аналізу активності показують, що продуктивні українські вчені працюють в обмеженому переліку установ, а значущий науковий продукт походить від конкретних науковців та наукових груп, що працюють у цих установах. Тож коли ми говоримо про потребу істотно збільшити видатки держбюджету на науку, то має йтися не просто про підвищення фінансування, а про підтримку найкращих.

В українській науковій спільноті досить довго говорять про потребу істотно збільшити роль грантового фінансування науки. Провідну роль у забезпеченні цього завдання відіграватиме Національний фонд досліджень, який за принципом підтримки найкращих повинен надавати грантове фінансування на фундаментальні та прикладні наукові дослідження й експериментальні розробки. Для цього на 2019 р. фонд має з держбюджету 242 млн грн.

Але системний розвиток дослідної інфраструктури, на базі якої й мають виконуватися, зокрема, грантові проєкти, – це завдання послідовної державної політики, в основі якої також має бути принцип підтримки найкращих. Тобто кошти мають спрямовуватися на розвиток наукової інфраструктури тих установ, які регулярно демонструють уміння отримувати значущі наукові результати і сформували не де-юре, а де-факто центри науково-технологічної компетенції.

Донедавна українські університети могли отримати лише короткострокове фінансування під наукові проєкти, однак цього року в держбюджеті вперше передбачено 100 млн грн для базового фінансування науки у ЗВО. Обсяг невеликий, але він дасть змогу відпілотувати новий

інструмент державної підтримки науки. Кошти на базове фінансування зможуть отримати найкращі – відповідно до результатів атестації. Атестацію проводитимуть незалежні експерти. Важливо, що вони оцінюватимуть не заклад у цілому, а окремі наукові напрями.

Ми переконані, що ці фінансові новації повинні дати старт поверненню здорової конкуренції в українську науку. Адже відповідно до цих принципів обмежені бюджетні кошти не мають розпорозуватися серед неефективних наукових колективів, а перспективні наукові ідеї мають отримати краще фінансування, незалежно від масштабності установи, її статусу чи інших другорядних чинників.

Ми не закликаємо покладатися на якісь конкретні наукометричні показники у процесі оцінювання наукових установ, адже згідно з принципом Гудхарда такий підхід швидко перестане працювати. Проте переконані, що наукометрія здатна допомогти виявити успішні наукові колективи, прогресивні напрями досліджень, «установи-аутсайдери» тощо. І якщо фахово підійти до використання цих результатів і скомбінувати їх з іншими ефективними показниками, то наукові метрики стануть гарним арсеналом експертів, які оцінюватимуть наукову діяльність українських установ.

Пріоритетом має бути не науковий напрям, а розв'язання глобальної проблеми

Другий важливий момент – потрібно переглянути підхід до формування пріоритетів розвитку науки в Україні. Ситуація з більш ніж 15-річною історією «пріоритетности фундаментальної науки» призвела до атрофії її прикладної сторони. І навіть існування поряд із цим пріоритетом іще п'ятьох тематично орієнтованих пріоритетів ситуації не поліпшило.

За першим пріоритетним напрямом тривалий час спрямовується майже дві третини всього бюджетного фінансування науки, бо розподіл бюджетного фінансування досі практично нерозривно прив'язаний до структури державних наукових установ та пріоритетів їхньої наукової та науково-технічної діяльності. А чи можна змінити структуру фінансування науки не змінюючи структури та системи організації дослідної інфраструктури, яка перебуває переважно поза межами вертикалі виконавчої влади? Відповідь очевидна.

Одне з ключових запитань, на яке ми повинні дати відповідь: за яким принципом має розбудовуватися нова система дослідної інфраструктури?

Світова практика минулих років демонструє, що, як правило, в часи активного розвитку певного наукового напрямку для посилення відповідної науково-технологічної компетенції уряду створювали спеціалізовані дослідні установи. Україна не була винятком. У нас є багато наукових інститутів, вузька спеціалізація яких на одній конкретній науковій проблематиці зафіксована навіть у їхній назві, що не змінюється десятиріччями. Проблема може бути вже неактуальною, а наукова установа все одно наполегливо працюватиме над її

невивченими аспектами, оскільки проблема – фундаментальна, а фундаментальна наука є державним пріоритетом, який важко піддається критиці. Замкнене коло? Не зовсім.

Нові принципи формування програми досліджень та інновацій ЄС Horizon Europe – зафіксувати перехід ЄС від політики пріоритизації галузей та наукових напрямів до знаходження за допомогою науки та технологій ефективних відповідей на виклики, що постали перед суспільством, та до вирішення глобальних завдань його розвитку. Це істотно підвищує значення цілеорієнтованих міждисциплінарних досліджень і розробок як джерел інновацій, залишаючи вузькоспеціалізовані наукові установи в статусі донорів окремих «складників успіху». Тому, якщо ми й далі зберігатимем статус-кво нашої системи дослідної інфраструктури і будемо продовжувати її фінансувати навіть змінивши пропорції в бік найсильніших установ, ми однаково залишатимемося «співучасником успіху», бенефіціаром якого будуть ЄС, Китай, США та ін.

Важливо не ототожнювати твердження «пріоритет розвитку» і «той, що заслуговує на підтримку» (так само як і «непріоритетний» і «той, що не заслуговує на підтримку»). Не вся фундаментальна наука має бути пріоритетною, так само як і не всі прикладні дослідження і розробки, що їх підтримує держава, мають забезпечувати створення нових технологій, продуктів чи послуг. Якби це було так, то це було б грубим порушенням антимонопольного законодавства та вимог ЗУ «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Пріоритетом має бути не науковий напрям і тим більше не стадія наукового процесу, а кінцевий результат: у загальнодержавному масштабі – розв'язання глобальної проблеми і ефективна відповідь на виклик, що постав перед суспільством.

Окрім цього, в результаті реорганізації державної дослідної інфраструктури мають з'явитися національні наукові центри, орієнтовані на розв'язання системних проблем розвитку суспільства. Ці центри також можуть стати національним сегментом міжнародних організацій у сфері науки та інновацій (глобальних ініціатив), спрямованих на розв'язання проблем усього людства.

Такі національні центри і надалі мають підпорядковуватися відповідним центральним органам виконавчої влади. Саме ці центри мають бути інтегровані в міжнародні колаборації та наукові консорціуми. Саме такі центри мають стати осередками реалізації концепції відкритої науки та інновації. Саме через такі національні центри Україна може посилити свій міжнародний авторитет, активізувавши участь у міжнародних організаціях, діяльність яких нерозривно пов'язана із розвитком та використанням власного науково-технічного потенціалу.

Безумовно, дорожня карта створення мережі таких наукових центрів – це окрема і серйозна дискусія. Які саме? На базі чого? Що робити з нинішніми? Але концептуальне бачення завдань, які має вирішувати нова

система, робить нас ближчими до розуміння тих кроків, які ми беззаперечно повинні зробити.

[\(вгору\)](#)

Додаток 35

17.06.2019

Аракелян Г., доктор философских наук

Наука – условие достойного будущего

К вопросу бедственного положения науки в Армении я уже не раз обращался в статьях, опубликованных в 2013 г. в газетах «ГА» и «Новое время». С тех пор прошло достаточно много времени, но ситуация практически не изменилась ([Голос Армении](#)).

Данные официальной статистики повергнут в шок любого. Оказывается, ученые Армении находятся в наиболее бедственном и униженном положении по сравнению с их коллегами из других стран. В частности, для выявления индекса значимости ученого, его финансового рейтинга в экономической структуре общества обычно приводится такой интегральный показатель, как отношение средней зарплаты ученого к средней зарплате по стране. Этот показатель, равный приблизительно 1,7 в развитых странах, 3,5 в Китае и 9(!) в Индии, у нас равен всего 0,6.

Все протесты по поводу сложившейся ситуации – глас вопиющего в пустыне. Зато с самого начала независимости не раз говорилось о том, что «маленькой Армении не нужна большая наука», а некоторые даже утверждали, что нам наука вообще не нужна. Такие утверждения возмутительны, поскольку армянский народ всегда стремился к знаниям, достойно проявил себя в науке и других сферах интеллектуальной деятельности и ограничивать его возможности никто не вправе.

Во всем цивилизованном мире наука считается безусловным приоритетом, необходимым условием развития государства, экономики, образования, общества, обеспечения безопасности, в нее вкладываются огромные деньги. Каковы же стратегические планы развития нашего государства, если в них не нашлось достойного места науке?

В 80-х гг. расходы на науку в Армении составляли в нынешних ценах около 450 млн долл. Огромная сумма для маленькой страны, но тогда наука Армении была частью процветающей советской науки и обслуживала не столько собственные интересы, сколько интересы одной из двух мировых сверхдержав. В годы независимости расходы на науку в РА стабильно держатся в интервале 0,25 – 0,3 % от ВВП республики, то есть порядка 40 млн долл., из которых 30 млн – бюджетные средства и 10 млн долл. – зарубежные гранты.

При столь мизерном финансировании все разговоры о научном и технологическом развитии страны, создании современной системы образования, оптимистические реляции о развитии науки – грубая

профанация и циничная ложь. Невозможно развивать науку на 0,3 % от ВВП Армении. Возможны только застой и неуклонное угасание. Это не противоречит тому, что в стране еще сохранились ученые мирового уровня, но погоду делают не они.

Теперь к мировому опыту. Речь пойдет не об астрономических суммах, которые тратятся на науку в развитых странах и на порядки превышают весь ВВП Армении. Перспективы развития науки могут рассматриваться только в пределах возможностей страны.

В источнике по НИОКР (научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы) в процентах к ВВП стран приведены данные за 2015 г., которые мало изменились. В конце списка примерно из ста стран рядом со своими закавказскими соседями, Мозамбиком и Оманом, фигурирует Армения. Лидеры списка – Израиль и Южная Корея – 4,3 %. К показателю 4 % стремится Иран, переживающий научно-технический бум.

Известно, что наука любой страны может хотя бы скромно развиваться, если выделяемая на нее доля ВВП не ниже 2 %.

Это общепринятый минимум для стран, которые не хотят влачить жалкое существование. Излишне говорить, что это особенно важно для Армении, соседствующей с двумя откровенно недружественными странами, не имеющей нефтегазовых запасов и выхода к морю, но имеющей народ с невостребованным интеллектуальным потенциалом, который обязательно проявит себя при благоприятных условиях.

Задача поставлена: за короткий срок, скажем за 5 лет, достичь нужного результата. Займемся теперь арифметикой. Простой подсчет показывает, что здесь требуется ежегодный рост расходов на науку в пределах 50 %, а после уже на порядок меньше. Цифра 50 % сначала пугает, но это в пределах наших возможностей. Как это будет выглядеть в конкретном долларовом исчислении? Снова обратимся к официальной статистике. По данным МВФ, ВВП Армении (номинал) в 2018 г. составит 12,4 млрд долларов. К 2024 г., по достаточно скромным прогнозам, он вырастет до 16 млрд долларов, а значит, расходы на науку должны быть в интервале 320-350 млн долларов, из них только 240-260 млн долларов приходится на долю государственного бюджета, остальное – зарубежные гранты и проч. Если новое руководство страны сумеет вывести хотя бы значительную часть бизнеса из тени и заставить всех платить налоги в государственную казну, то наряду с ожидаемым ростом ВВП бюджет страны к 2024 г. составит порядка 5 млрд долл. Значит, бюджетная нагрузка расходов на науку будет около 5 %, что не так много, к тому же в условиях грамотно организованного НИОКР это не выброшенные деньги, а правильное вложение капитала, обещающее государству немалый профит.

При данном раскладе число научных работников, которое по сравнению с восьмидесятыми годами, т. е. с 35000 сократилось в пять раз, можно увеличить хотя бы до 10000, а среднюю зарплату ученого довести до 1000 долл., то есть примерно вдвое больше, чем предполагаемая средняя по

стране. Коэффициент 2,0 не велик для развивающихся стран, к числу которых относится Армения, но это уже не позорные нынешние 0,6. Всего же на зарплату ученым потребуется ежегодно порядка 90 млн долл. И еще останется достаточно средств на издание научных трудов, покупку современного оборудования, ремонт зданий НИИ, проведение конференций, участие в международных научных форумах, командировки и стажировки в лучших зарубежных научных центрах, социальные выплаты и т. д. Научный мир – это не только приличные зарплаты и высокий общественный статус ученых, это особая интеллектуальная атмосфера, аура, которую образует научное сообщество, – сложный, но единый в своей основе организм со своими традициями, менталитетом и образом жизни.

Структура НИОКР состоит из трех частей: фундаментальные исследования, прикладные (экспериментальные) исследования и опытно-конструкторские разработки. Фундаментальные исследования – наименее затратная составляющая НИОКР, на их долю приходится примерно восьмая часть расходов на науку. Многие здесь делается на кончике пера, но результаты со временем находят применение в различных высоких технологиях. Фундаментальная наука – вершина научной пирамиды, высшее проявление творческого потенциала нации, определяющее интеллектуальный тонус страны. Именно здесь проявляются личности, прославляющие свою страну, свой народ на века.

Чрезвычайно важна и опытная, экспериментальная наука, доля затрат на которую обычно вдвое выше, чем на фундаментальную. Она дает конкретные разработки для наиболее затратной составляющей НИОКР – опытно-конструкторских разработок – промежуточного звена между наукой и производством. Опыт развитых стран показывает, что при четкой организации НИОКР затраты на его содержание возвращаются государству. С экономической точки зрения это способ повышения могущества страны, ее обогащения, увеличения ВВП. В случае Армении хорошо организованный НИОКР, помимо прочего, крайне необходим для создания продвинутого военно-промышленного комплекса, снабжающего в пределах своих возможностей вооруженные силы современной высокотехнологичной техникой.

Таким в общих чертах видится будущее армянской науки. Оно, конечно, предполагает и реформы в структуре научных подразделений, увеличение свободы НИИ НАН, оставляя за президиумом вопросы координации. Стоит обратить внимание и на работу Комитета по науке – главного распределителя грантов на конкурсной основе.

Но насколько реалистичен такой проект в действительности? Отвечаю: совершенно нереалистичен, даже фантастичен при нынешнем отношении государства к науке. Но надежда умирает последней, и если новое правительство РА намерено строить новую, сильную, динамично развивающуюся и защищенную Армению, если оно понимает роль науки в обеспечении этих условий, то все поставленные задачи абсолютно реалистичны. Добавим, что радикальная реформа науки и достойная оплата

труда учених неизбежно повисят престиж науки в Армении, резко снизят утечку мозгов.

Граждане Армении нуждаются в социальной справедливости, нормальных условиях работы, возможностях самореализации. Коренная реформа науки, изменение отношения к ней государства неизбежно приведут и к всплеску интереса к исследовательской деятельности, стремлению молодежи к научной карьере, появлению новых достижений, имен, которые принесут славу Армении.

Наука – это не только конкретные результаты исследований и обязательное условие существования качественной системы образования. Она влияет на все сферы жизни и профессиональной деятельности, систему ценностей, устремления, идеалы. Без науки любая страна, общество обречены на регресс. И печальные результаты сформировавшегося в годы независимости отношения к науке в Армении мы наблюдаем сегодня. Но кто вправе лишать наш народ, страну достойного будущего, отказываться от перспектив современного развития, повышения уровня безопасности государства, экономического развития, реализации интеллектуального потенциала нации? Научная общественность Армении должна сделать все возможное, чтобы добиться адекватного восприятия науки на государственном уровне и создания благоприятных условий для исследовательской деятельности.

([вгору](#))

Додаток 36

04.07.2019

Триває конкурс на здобуття премії імені Авіценни за просування етичних принципів у науці

До Національної академії наук України надійшла копія циркулярного листа Генерального директора ЮНЕСКО Одрі Азуле з пропозицією надати кандидатури для участі у конкурсі на здобуття премії імені Авіценни за просування етичних принципів у науці. Документи приймаються до 1 серпня 2019 р. ([Національна академія наук України](#)).

Заснована у 2003 р. Виконавчою радою ЮНЕСКО на її 166-й сесії з ініціативи Ісламської Республіки Іран, ця премія присуджується кожні два роки та призначається для відзначення діяльності окремих осіб і колективів у сфері етики в науці. Цілитель, філософ і гуманіст XI століття Авіценна вперше розробив цілісний системний підхід до впровадження етичних принципів у науці, що дало поштовх для розвитку цього напрямку в майбутньому. Етичне осмислення питань, які виникають унаслідок розвитку науки і технологій, допоможе підвищити міжнародну обізнаність і підкреслити важливість етичної складової в науковій сфері, що має суттєве значення для ЮНЕСКО.

Премія складається із золотої медалі імені Авіценни разом із грошовою винагородою у розмірі 50 000 доларів США і однотижневим академічним візитом до Ісламської Республіки Іран, який має включати виступи на відповідних академічних зборах, організованих урядом цієї країни.

Цього року премією відзначається діяльність окремих осіб, установ або неурядових організацій у сфері «Етика навколишнього середовища» з особливим тематичним акцентом на етичних підходах до питань кліматичних змін та екологічної стабільності. Номінації мають обов'язково враховувати зазначену тематику і включають такі сфери діяльності:

- розробка етичних аспектів у сфері останніх науково-технічних досягнень;
- надання консультацій політикам щодо етичних питань у дослідженнях і розробках;
- діяльність, спрямована на розвиток освітніх проектів з питань етичних аспектів науки;
- розвиток наукової комунікації та інформування громадськості з питань етики в галузі науки і техніки.

Детальнішу інформацію про умови участі у конкурсі та порядок подання кандидатур розміщено на офіційному сайті ЮНЕСКО за посиланням: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368510.locale=fr>.

Інформаційні дос'є на кандидатів, оформлені згідно з вимогами ЮНЕСКО, просимо надсилати до 01.08.2019 р. до Науково-організаційного відділу Президії НАН України на адресу: spns@nas.gov.ua – з метою їх подальшої передачі до Національної комісії України у справах ЮНЕСКО та проведення національного конкурсного відбору для номінування кандидатур від України на здобуття вказаної премії.

(вгору)

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Упорядник **Натаров Олег Олександрович**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.